

***SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR
V ROKU 2004***

SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR V ROKU 2004

OBSAH

Úvod.....	4
1. Európska únia.....	7
2. Organizácia Severoatlantickej zmluvy	13
3. Vzťahy so susednými štátmi a cezhraničná spolupráca	17
3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi	17
3.2. Vyšehradská štvorka	21
3.3. Regionálna a cezhraničná spolupráca	21
4. Ďalšie oblasti dvojstrannej spolupráce	23
4.1. Vzťahy so štátmi NATO a Európskej únie	23
4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi	35
4.3. Vzťahy s krajinami SNŠ	37
4.4. Vzťahy s krajinami západného Balkánu	41
4.5. Vzťahy so štátmi Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky, Austrálie a Oceánie	44
4.5.1. Vzťahy so štátmi Ázie, Austrálie a štátmi Oceánie	44
4.5.2. Vzťahy so štátmi Blízkeho a Stredného východu a severnej Afriky	48
4.5.3. Vzťahy so štátmi subsaharskej Afriky	50
4.5.4. Vzťahy so štátmi Latinskej Ameriky	52
4.6. Vzťahy v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva	53
5. Ďalšie oblasti mnohostrannej spolupráce.....	56
5.1. Pôsobenie SR v medzinárodných medzivládnych organizáciách	56
5.1.1. Organizácia Spojených národov (OSN).....	56
5.1.2. Rada Európy (RE).....	63
5.1.3. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)	63
5.1.4. Západoeurópska únia (ZEÚ).....	66
5.1.5. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)	66
5.1.6. Svetová obchodná organizácia (WTO)	67
5.2. Kontrola zbrojenia, odzbrojenie, nešírenie zbraní a kontrola exportu	67
5.2.1. Východiskový stav.....	67
5.2.2. Aktivity SR v rámci hlavných multilaterálnych zoskupení.....	68
5.2.3. Aktivity SR podľa jednotlivých problematík.....	69
5.2.4. Kontrola exportu.....	71
5.2.5. Konvenčné zbrane	72
5.3. Zahraničná spolupráca a rozvojová pomoc	73
5.3.1. Oficiálna rozvojová pomoc (ODA)	73
5.3.2. Humanitárna pomoc	74
5.4. Aktivity v regionálnych zoskupeniach	75
5.4.1. Stredoeurópska iniciatíva (SEI)	75
6. Medzinárodnoprávna a konzulárna oblasť	76
6.1. Medzinárodnoprávna oblasť	76
6.1.1. OSN	76
6.1.2. Terorizmus.....	76
6.1.3. Medzinárodný trestný súd.....	76
6.1.4. Implementácia rozsudku MSD vo veci SVD Gabčíkovo-Nagymaros	77
6.1.5. Prístupový proces k EÚ	77

6.2. Konzulárna oblasť	78
6.2.1. Európska a Schengenská integrácia	78
6.2.2. Vízová politika.....	79
6.2.3. Liberalizácia vízového režimu	80
6.2.4. Konzulárne úrady vedené honorárnym konzulárnym úradníkom	81
6.2.5. Zahraniční Slováci	81
6.3. Ľudské práva a práva osôb patriacich k národnostným menšinám	82
6.3.1. Štruktúry EÚ	82
6.3.2. Systém OSN.....	82
6.3.3. Systém Rady Európy	83
6.3.4. Systém OBSE	83
7. Informačná činnosť a prezentácia zahraničnopolitických aktivít SR	84
8. Budovanie diplomatického zboru a personálna politika	85
Zoznam použitých skratiek.....	88

ÚVOD

Rok 2004 predstavuje zásadný zlom v moderných dejinách Slovenskej republiky, predovšetkým v súvislosti so zmenami medzinárodnopolitického postavenia Slovenska. Vstup Slovenskej republiky do najvýznamnejších európskych a transatlantických zoskupení - Európskej únie a Organizácie Severoatlantickej zmluvy pritom neznamená len naplnenie historických ambícií o začlenenie našej krajiny do spoločenstva vyspelých demokratických štátov. Prináša predovšetkým kvalitatívny posun do všetkých oblastí života Slovenskej republiky a jej občanov.

Rok 2004 predstavuje medzník pre diplomaciu samostatnej Slovenskej republiky. Táto, v spolupráci so všetkými segmentmi spoločnosti, dosiahla naplnenie kľúčových priorít našej zahraničnej politiky. Zároveň si pripravila principiálne nové podmienky pre jej realizáciu v budúcnosti.

Zahraničná politika SR sa stáva vďaka nášmu členstvu v EÚ a NATO jedným z kľúčových nástrojov vnútroštátnej politiky SR aplikáciou princípov a implementáciou nadnárodnej legislatívy vyspelého euroatlantického spoločenstva, na ktorej príprave sa zároveň rovnocenne podieľame. Členstvo v EÚ, NATO, a od roku 2000 už aj v štruktúrach OECD, tiež predstavuje pre Slovensko významný prostriedok na zvyšovanie účinnosti našej zahraničnej politiky voči tretím krajinám a organizáciám.

Naše členstvo v EÚ a NATO stimuluje celú spoločnosť k vyššiemu tempu pri budovaní stabilného, bezpečného a demokratického prostredia pre prosperujúcu a rovnomerne sa rozvíjajúcu spoločnosť. Predpokladá vyšší dôraz na modernizáciu koncepcií všetkých oblastí života.

Naša zahraničnopolitická koncepcia dostáva nové obrysy, štruktúru, systém tak, aby efektívnejšie dosahovala požadované výsledky. Zmeny súvisiace s členstvom Slovenska v euroatlantických zoskupeniach sa tak už po necelom roku začínajú prejavovať v jednotlivých dimenziách zahraničnopolitických aktivít SR:

1. Členstvo Slovenska v Európskej únii otvorilo pre slovenskú diplomaciu novú dimenziu presadzovania našich zahraničnopolitických cieľov. SR sa aktívne snaží ovplyvňovať stanoviská EÚ v oblasti Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a taktiež participovať na aktivitách v danej oblasti. Rešpektujúc svoje kapacitné možnosti sa SR sústreďuje na prioritné oblasti našej zahraničnej politiky, kde SR v rámci európskeho dialógu prináša vlastné vecné a odborné stanoviská.

Aktívnym zapájaním sa do činnosti v jednotlivých orgánoch EÚ od mája 2004 má Slovenská republika ako plnohodnotný člen Európskej únie doteraz nepoznanú možnosť ovplyvňovať kvalitu života nielen všetkých Európanov, ale aj príslušníkov mnohých národov za hranicami nášho kontinentu. Nezanedbateľný prínos pre našu spoločnosť tiež predstavujú finančné prostriedky zo spoločných zdrojov EÚ, ktoré sú praktickým vyjadrením princípu solidarity európskych národov.

Prioritou pre vnútornú slovenskú politiku preto musí byť naďalej zvládnutie koordinačných procesov medzi všetkými zložkami štátu v európskych záležitostiach.

Zásadný význam pre ďalšie smerovanie európskych integračných procesov malo úspešné ukončenie rokovaní medzivládnej konferencie a prijatie výsledného dokumentu – Zmluvy

o Ústave pre Európu. Zjednodušením primárneho práva by sa EÚ dostala bližšie k občanom a vyrovnala by tak demokratický deficit, ktorý predstavuje dlhodobý problém EÚ. Podmienkou toho je však úspešné zavŕšenie procesu ratifikácie Zmluvy vo všetkých členských krajinách EÚ.

2. Nová slovenská bezpečnostná politika začína predstavovať vďaka plnoprávnemu členstvu Slovenskej republiky v euroatlantických spoločenstvách životne potrebnú plnú garanciu bezpečnosti. Zároveň znamená pre Slovensko vyšší pocit zodpovednosti za stabilitu v celom euroatlantickom priestore a v jeho susedstve. Vytvára pôdu pre efektívnejšie presadzovanie našich záujmov vo svete. Očenenie kvalít Slovenskej republiky ako spoľahlivého bezpečnostného spojenca a seriózneho partnera v predchádzajúcom období vyjadruje určitým spôsobom aj naplánovanie miesta konania summitu USA – Ruská federácia na najvyššej úrovni v Bratislave vo februári 2005.

V roku 2004 sa opäť jasne potvrdilo, že euroatlantické spoločenstvo zároveň čelí výzvam nových druhov ohrozenia. Okrem šírenia jadrových zbraní aj nadnárodnému terorizmu, zlyhávajúcim štátom, organizovanému zločinu, ilegálnej migrácii a zhoršovaniu životného prostredia. Integrácia euroatlantického spoločenstva vytvára účinnejší prostriedok čelenia týmto hrozbám a Slovenská republika sa svojimi transparentnými krokmi podujala prevziať náležitú časť zodpovednosti za ďalší vývoj. Podmienkou k tomu je však úspešná realizácia prípravy novej bezpečnostnej stratégie ako aj jej obsahového a technického naplnenia.

3. Bilaterálna politika voči spojencom je mimoriadne úzko prepojená s pôsobením oboch euroatlantických zoskupení. Náročnosť úlohy naformulovania nových cieľov pre vzťahy s členskými krajinami EÚ a NATO sme mali možnosť objaviť počas roka 2004. Táto úloha je však zároveň príjemná a povzbudzujúca, pretože v komplementárnom vzťahu s naším pôsobením v euroatlantických štruktúrach a s úspešnými vnútro-spoločenskými reformami spolu znamenajú výrazný evolučný posun pre Slovenskú republiku a jej spoločnosť.

4. Členstvo v NATO a EÚ významným spôsobom ovplyvňuje naše pôsobenie v rámci iných európskych regionálnych i globálnych zoskupení. V rámci nich, predovšetkým v rámci celého systému organizácií OSN, OBSE, Rady Európy Slovensko už v roku 2004 presadzovalo spoločný záujem euroatlantického spoločenstva vyspelých krajín. Na jeho formovaní sa však, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, zároveň v mnohých prípadoch aj úspešne podieľalo.

5. Slovensko sa vstupom do EÚ a NATO zároveň zaviazalo k ďalšiemu šíreniu princípov a hodnôt euroatlantického spoločenstva do jeho okolia. Demokracia a stabilita, trhové hospodárstvo, ľudskoprávne normy sú od r.2004 záväznými vektormi určujúcimi našu zahraničnú politiku voči ďalším krajinám – predovšetkým v rámci širšieho euroatlantického priestoru. Bratislavská konferencia v marci 2004 pod názvom „Širšia Európa: Nová Agenda“ vyjadrila vôľu i zodpovednosť Slovenska i ďalších novopristupujúcich krajín pokračovať v dialógu o šírení stability a euroatlantickej integrácie na územie krajín tzv. „širšej Európy“, t.j. západného Balkánu, južného Kaukazu a budúcich susedov na východných hraniciach EÚ. Vlastným príkladom im ukázali najlepšie modely reforiem a tým aj cestu k stabilite a rozvoju demokratickej a prosperujúcej spoločnosti.

6. Vo vzťahu s ostatnými krajinami sa v roku 2004 začali prejavovať dve dôležité tendencie:

- širšia miera spolupráce na pôde globálnych organizácií, predovšetkým OSN a s ňou spojených či OSN podriadených štruktúr,
- obmedzená miera ostatných typov spolupráce, predovšetkým vzhľadom na limitujúcu veľkú geografickú vzdialenosť a málo spoločných záujmov.

V súvislosti s predchádzajúcimi bodmi SR upravila v uplynulom roku svoju strednodobú zahraničnopolitickú stratégiu a pokračuje tiež v reformovaní personálno-technického zabezpečenia svojej zahraničnej politiky, aby tak efektívne presadzovala záujmy slovenskej spoločnosti za hranicami našej krajiny.

1. EURÓPSKA ÚNIA

Obdobie od podpisu Prístupovej zmluvy (obdobie pozorovateľského štatútu v EÚ) vytvorilo pre SR dobré podmienky pre osvojenie si rozhodovacieho mechanizmu v EÚ, naštartovanie procesu koordinácie európskych záležitostí v domácich podmienkach a predstavovalo významnú etapu v príprave na členstvo v EÚ, ktoré od dátumu vstupu do Únie umožnilo plynulo pokračovať v činnosti nových členských štátov vo všetkých orgánoch EÚ.

Od 1. mája 2004 SR v plnej miere participuje na činnosti všetkých orgánov EÚ. Jedným z kľúčových orgánov pre rokovania na úrovni členských štátov je Rada EÚ, kde sa zástupcovia SR zúčastňovali rokovaní v pracovných skupinách, výboroch a ministerských radách.

V oblasti všeobecných záležitostí boli hlavnými témami prierezová príprava zasadnutí Európskej rady, príprava horizontálnych programových dokumentov (ako napr. Operačného programu Rady). Pre Slovensko je jednou z najdôležitejších oblastí tejto časti agendy Finančná perspektíva na roky 2007 – 2013, ktorá sa začala pripravovať v druhej polovici roku 2004. Príspevky SR mali za cieľ obhajobu záujmov Slovenska v otázkach budúceho financovania EÚ. Táto téma bude dominujúcou najmä v roku 2005, kedy by mala dospieť k politickej dohode všetkých členských štátov.

Vo všetkých sektorálnych oblastiach sa zástupcovia jednotlivých rezortov, vrátane diplomatických zamestnancov Stáleho zastúpenia SR pri EÚ, pravidelne zúčastňovali rokovaní počínajúc pracovnými skupinami Rady EÚ a Európskej komisie a končiac zasadaniami ministerských rád. Zástupcovia SR sa aktívne zapájali do rokovaní o legislatívnych návrhoch a ďalších záväzných dokumentoch EÚ, a to vo všetkých sektorálnych Radách EÚ (Rada pre finančné a ekonomické záležitosti; Rada pre konkurencieschopnosť; Rada pre pôdohospodárstvo a rybné hospodárstvo; Rada pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti; Rada pre dopravu, telekomunikácie a energetiku; Rada pre zamestnanosť, sociálnu politiku, záležitosti zdravia a spotrebiteľa; Rada pre životné prostredie; Rada pre vzdelávanie, mládež a kultúru). Vo všetkých uvedených sektorálnych oblastiach sa v priebehu roku 2004 SR podarilo zapojiť sa do rozhodovacieho procesu EÚ v rámci svojich kapacitných možností mierou porovnateľnou s ostatnými novými členskými štátmi.

Významným počas holandského predsedníctva EÚ v druhom polroku 2004 bolo vystúpenie predsedu vlády SR ako jedného z tzv. kľúčových rečníkov počas novembrového summitu EÚ k otázkam Lisabonskej stratégie a ku skúsenostiam z jej uplatňovania v SR. Predseda vlády SR vystupoval aj ako zástupca nových členských krajín. I tento moment podčiarkuje a vyzdvihuje SR ako príklad krajiny úspešne napredujúcej v hospodárskych reformách.

Vstupom SR do EÚ sa v európskych záležitostiach hlavnou úlohou všetkých rezortov stalo presadzovanie záujmov SR v rozhodovacom procese o politikách a legislatíve EÚ. Pre úspešné presadzovanie záujmov SR ako členského štátu EÚ je potrebné uskutočňovať efektívny systém koordinácie vo všetkých oblastiach európskych záležitostí a ktorého základ je v účinnej koordinácii na každom rezorte kompetentne príslušnom pre danú sektorovú problematiku. Doterajšie skúsenosti a potreby zároveň ukázali, že do prijímania kľúčových rozhodnutí o európskej politike SR je nevyhnutné zapojiť aj predstaviteľov parlamentu.

SR tiež získala možnosť obhajovania svojich záujmov v konaniach pred súdnymi inštanciami EÚ (Súdny dvor ES, Súd prvého stupňa ES), ako aj v novo sa tvoriacej sieti Eurojust.

Mechanizmus spolupráce vlády SR a Národnej rady SR v záležitostiach EÚ

Vstupom SR do EÚ sa stala aktuálnou otázka tvorby stanovísk k legislatívnym návrhom Európskej komisie. V nadväznosti na schválený ústavný zákon č. 397/2004 Z. z.

o spolupráci Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky v záležitostiach Európskej únie a vychádzajúc z návrhu Zákona o rokovacom poriadku NR SR vypracovalo Ministerstvo zahraničných vecí materiál „Mechanizmus spolupráce medzi NR SR a vládou SR pri tvorbe stanovísk k legislatívnym návrhom Európskej komisie v podmienkach SR“. Tento bol po dohode s NR SR (Výborom NR SR pre európske záležitosti) schválený vládou SR. Mechanizmus schvaľovania legislatívnych návrhov EK tvorí v podmienkach SR modelový rámec spolupráce a rozdelenia zodpovednosti a kompetencií pri tvorbe stanovísk SR k navrhovaným legislatívnym normám EÚ. Materiál predstavuje základ pre pripravované zákonné riešenie spolupráce vlády a NR SR pri tvorbe stanovísk k európskej legislatíve.

Medzivládna konferencia EÚ o Zmluve o Ústave pre Európu

V prvom polroku 2004 sa pod vedením predsedníctva Írska obnovili rokovania medzivládnej konferencie (MVK) EÚ s cieľom dosiahnuť dohodu akceptovanú všetkými členskými štátmi Únie o Zmluve o Ústave pre Európu. SR sa rokovaní MVK aktívne zúčastňovala na všetkých úrovniach, od expertnej až po najvyššiu politickú. Predstavitelia SR sa pritom dôsledne pridržali mandátu schváleného vládou i NR SR, pričom však zohľadňovali dynamiku vývoja rokovaní a vyhodnocovali navrhované kompromisy z pohľadu dosiahnutia vyváženého a akceptovateľného finálneho dokumentu. Výsledný dokument bol dohodnutý na rokovaní Európskej rady v Bruseli dňa 18. júna 2004, na ktorej sa za SR zúčastnili predseda vlády M. Dzurinda a minister zahraničných vecí E. Kukan. Zmluva o Ústave pre Európu bola podpísaná predstaviteľmi všetkých 25 členských štátov EÚ dňa 29. októbra 2004 v Ríme. Za SR zmluvu podpísali na základe plnej moci prezidenta SR predseda vlády M. Dzurinda a minister zahraničných vecí E. Kukan. Formálne sa tým ukončil proces rokovaní MVK a začal sa proces ratifikácie zmluvy všetkými zmluvnými stranami v súlade s ich vnútroštátnymi ústavnými požiadavkami.

Zmluva o Ústave pre Európu predstavuje z pohľadu SR vyvážený dokument a výsledok kompromisu dosiahnutého 25 členskými štátmi. Konsoliduje primárne právo EÚ, sprehľadňuje delbu kompetencií medzi Úniou a členskými štátmi, upravuje základné otázky chodu Únie a súčasne tiež prináša reformu inštitúcií i rozhodovacieho procesu v záujme zabezpečenia akcieschopnosti a efektivity fungovania rozšírenej EÚ. Zmluva sčasti odpovedá na problém tzv. demokratického deficitu posilnením právomocí Európskeho parlamentu (EP) i zahrnutím parlamentov členských krajín do procesu tvorby európskej legislatívy.

V súvislosti s ratifikáciou Zmluvy o Ústave pre Európu je dôležité, aby občania boli dostatočne informovaní o jej obsahu a o dôsledkoch, ktoré so sebou prináša. Z tohto dôvodu bola Úradom vlády SR vypracovaná Stratégia informovania verejnosti po vstupe do EÚ a špeciálne Stratégia informovania verejnosti o euroústave 2004 – 2005. Tieto aktivity sú v súlade s celoeurópskym projektom „Communicating Europe“ zameraným na posilnenie európskeho povedomia občanov vo všetkých členských štátoch Únie. „Communicating Europe“ bola jednou z tém rokovania Európskej rady v Bruseli v dňoch 4.-5.11.2004.

Voľby do Európskeho parlamentu

V júni 2004 sa konali na Slovensku historicky prvé voľby do EP. Voľby boli v SR poznačené extrémne nízkou účasťou voličov (16,96%), najnižšou v celej EÚ. Táto negatívna skutočnosť predstavuje priamu výzvu výrazne zlepšiť informovanosť občanov o význame EP a ostatných inštitúcií EÚ. Na základe výsledkov európskych volieb sa členmi EP stali aj štrnásť poslanci zvolení v SR.

Personálne otázky

V oblasti vnútorných vzťahov a inštitúcií EÚ sa slovenská zahraničná politika zamerala aj na realizáciu svojich záujmov v personálnom manažmente a koordinácii kandidátúr na posty v európskych inštitúciách. Hlavný dôraz bol pritom kladený na vybudovanie personálneho a technického zázemia pre efektívne pôsobenie a celkový prínos SR pri príprave stanovísk EÚ a spoločných európskych aktivít.

Dňa 30. 6. 2004 schválila vláda materiál „Správa o obsadzovaní postov úradníkov v inštitúciách Európskej únie“, ktorý okrem mechanizmu obsadzovania úradníckych postov vysvetľuje základnú koncepciu prípravy kandidátov a navrhuje postup pracovnoprávneho riešenia postavenia zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy pôsobiacich v inštitúciách EÚ.

Vstupom do EÚ získala SR možnosť obsadiť 279 miest na rôznych úrovniach pozícií v rámci inštitúcií EÚ. Proces obsadzovania stále prebieha. V rámci personálneho zastúpenia v najvyšších európskych inštitúciách obsadila SR posty 1 člena EK, 1 sudcu Európskeho súdneho dvora, 1 sudcu Súdu prvej inštancie a 1 audítora Európskeho účtovného dvora.

Dňa 14. 7. 2004 schválila vláda „Návrh postupu vysielania národných expertov Slovenskej republiky do inštitúcií Európskej únie“, ktorého cieľom bolo vytvoriť podmienky pre výber odborníkov, prekonanie nesúladu medzi zákonnou úpravou SR a pravidlami EÚ pri výbere národných expertov a nájsť funkčný mechanizmus, ktorý by napomohol využitiu čo najširšieho potenciálu ľudských zdrojov.

Rozširovanie EÚ

SR sa v otázke ďalšieho rozširovania EÚ stotožnila s prijatými závermi júnovej Rady a v súlade nimi podporovala ambíciu BG a RO ukončiť rokovania do konca roku 2004. Zároveň v plnej miere akceptovala znenie hodnotiacich správ EK o pokroku BG a RO pri plnení predvstupových kritérií a deklarovala podporu vstupu týchto krajín do EÚ k referenčnému dátumu január 2007.

Slovenská republika podporovala udelenie štatútu kandidátskej krajiny HR na Rade EÚ 17. – 18. 6. 2004 a otvorenie prístupových rokovaní s krajinou v roku 2005.

Otázke otvorenia prístupového procesu s TR bola zo strany SR venovaná náležitá pozornosť. NR SR na plenárnom zasadnutí dňa 30.11.2004 zaviazala vládu SR presadzovať na rokovaní Európskej rady taký spôsob začiatku rokovaní o vstupe TR do EÚ, ktorý bude rešpektovať nevyhnutnosť plnenia kritérií a z ktorého nebude vyplývať záväzok EÚ prijať TR za člena EÚ. Uvedený mandát bol naplnený rozhodnutím decembrovej Rady EÚ.

SPOLOČNÁ ZAHRANIČNÁ A BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA EÚ

SR sa v roku 2004 začala plne podieľať na celej škále politik EÚ v rámci Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) a Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP).

Východná dimenzia SZBP

SR, podobne ako celá EÚ, považuje **Ukrajinu** za svojho kľúčového partnera, ktorý má dôležitú úlohu v zaistení regionálnej a globálnej bezpečnosti a stability. Prehlbovanie vzájomných vzťahov a spolupráce EÚ podmieňuje politickými a ekonomickými kritériami. Kľúčovým „lakmusovým papierikom“ sa v tomto smere stal priebeh prezidentských volieb v októbri-decembri 2004, ktorý aj vďaka intenzívnym aktivitám EÚ nakoniec priblížil UA k európskemu spoločenstvu demokratických štátov. SR venovala UA ako jednej zo svojich zahraničnopolitických priorít primeranú pozornosť a prispievala do diskusií EÚ v záujme posilnenia vzájomných vzťahov. Demonštrovala to aj vysokou pozorovateľskou účasťou na prezidentských voľbách.

V prvej polovici roka 2004 dominovala agende EÚ a **Ruska** otázka rozšírenia Dohody o partnerstve a spolupráci na nové členské krajiny. Po náročných rokovaníach bol podpísaný protokol o rozšírení Dohody 29.4.2004, ktorý bol ratifikovaný v októbri 2004. RU si ako podmienku vynegociovalo vyhlásenie o dopadoch rozšírenia EÚ na vzťahy EÚ-Rusko. V apríli 2004 zaslala EÚ svoj návrh na road map ohľadne vybudovania tzv. 4 spoločných priestorov s cieľom dosiahnuť dohodu k nim na novembrovom summite EÚ-Rusko. I napriek pokroku v rokovaníach na summite 25.11.04 nebola dosiahnutá dohoda. Slovensko sa do oboch hlavných tém aktívne zapájalo z pozície novej členskej krajiny.

Slovensko aktívne participovalo na diskusii o politike EÚ voči **Bielorusku**, kde únia ostáva otvorená prehlbovaniu dialógu s bieloruským vedením, čo je však podmienené splnením požadovaných štandardov v politickej oblasti. Vzhľadom na doterajšie kroky bieloruského režimu, ktoré vyvrcholili priebehom volieb a referenda v októbri 2004, EÚ nemala inú možnosť len pristúpiť k ďalším reštriktívnym opatreniam voči oficiálnym predstaviteľom BY, s čím sa SR stotožňuje.

V **Moldavsku** EÚ v roku 2004 zvýšila svoju zaangažovanosť na riešení konfliktu v Podnestersku, uvedomujúc si, že sa po ďalšom rozšírení EÚ (RO, BG) stane susedom EÚ. Aj za účasti SR bol vypracovaný príslušný Akčný plán.

Všetky tri krajiny **Južného Kaukazu** boli rozhodnutím Európskej rady v júni 2004 zaradené medzi krajiny Európskej susedskej politiky. V reakcii na vývoj v **Gruzínsku**, ktoré po prezidentských voľbách v roku 2003 nastúpilo cestu politických a hospodárskych zmien, zintenzívnila únia svoje aktivity (napr. schválením mierovej operácie s cieľom napomôcť budovanie modernej štátnej správy).

Západný Balkán (ZB)

Stabilizačný a asociačný proces (SAP) predstavoval aj v roku 2004 hlavný rámec pre krajiny regiónu, v ktorom okrem plnenia Kodanských kritérií dôležitú úlohu zohráva spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). S cieľom priblížiť krajiny ZB k EÚ boli na jar 2004 vypracované Európske partnerstvá, ktoré obsahujú vytipované priority, na ktoré sa majú krajiny sústrediť v reformnom procese. Problematickou oblasťou, ktorá ovplyvňuje úroveň vzťahov s EÚ, zostáva nedostatočná spolupráca krajín ZB s ICTY, predovšetkým v oblasti doručenia obvinených na úteku.

SR sa aktívne podieľala na formovaní politiky EÚ voči krajinám ZB, o.i. aj účasťou zástupcov SR v misiách EUMM, EU Police Mission (EUPM) v Bosne a Hercegovine, ako aj v operácii Althea. SR sa aktívne podieľala na podpore dosahovania cieľov SAP aj prostredníctvom bilaterálnej rozvojovej pomoci, z ktorej takmer 70% je určených krajinám ZB. Vo vzťahu ku Kosovu SR v rámci skupiny Regionálneho partnerstva koordinovala vypracovanie interného dokumentu pre partnerov v EÚ k riešeniu situácie v provincii.

Stredomorie a Blízky Východ

SR sa aktívne zúčastňovala na tvorbe pozícií únie voči Stredomoriu a Blízkemu východu. Aktivity v roku 2004 sa rozvíjali na základe Európskej susedskej politiky, Strategického partnerstva a Barcelonského procesu. Vzťahy s jednotlivými krajinami sú založené na asociačných dohodách, pričom asociačná dohoda s poslednou krajinou tohto regiónu, **Sýriou**, bola dohodnutá v lete 2004. V decembri 2004 Rada EÚ schválila päť akčných plánov na prehĺbenie spolupráce s vybranými krajinami regiónu (Maroko, Tunisko, Jordánsko, Palestínska samospráva a Izrael) a začala rokovania s Egyptom a Libanom. Podstatný pokrok sa dosiahol s **Libyom**, keď po doriešení niekoľkých otvorených otázok z minulosti EÚ zrušila na jeseň sankcie a zbrojné embargo voči Líbyi.

Vo vzťahu k **Iránu** rezonoval problém jadrového programu, v ktorom sa po dlhých rokovaníach podarilo trom krajinám EÚ uzatvoriť dohodu o pozastavení tohto programu.

Angažovanosť a pomoc EÚ pri nastoľovaní nového demokratického režimu v **Iraku** s cieľom podporiť úspešný priebeh nadchádzajúcich prezidentských volieb v januári 2005 patrí medzi priority EÚ. Do doterajších výcvikových programov (napr. policajtov) sa zapojila v r. 2004 aj SR.

Vo veľmi citlivej oblasti - **mierovom procese na Blízkom východe** nenastal v roku 2004 podstatný pokrok. Avízovaný plán Izraela na jednostranné stiahnutie sa z pásma Gazy, úmrtie predsedu Palestínskej autonómnej samosprávy J. Arafata v novembri 2004, lokálne a nastávajúce prezidentské voľby na palestínskych územiach v januári 2006 zvýšili aj mieru angažovanosti EÚ v teritóriu.

Vzťahy EÚ – Ázia

Vzájomné vzťahy medzi EÚ a Áziou boli v uplynulom roku výrazne posilnené počas holandského predsedníctva. V októbri sa uskutočnil 5. summit vo formáte Európa- Ázia (ASEM), ktorého členom sa v rámci rozšírenej EÚ stala aj SR, čím výraznejšie vstúpila do vzťahov s Áziou. SR podporila sprísnenie sankcií voči Barme. Pozitívne sa vyjadrila k možnosti zrušenia zbrojného embarga EÚ voči Číne za predpokladu plnenia stanovených podmienok. SR uvítala úspešné voľby a stabilizáciu situácie v Afganistane.

Vzťahy EÚ-Afrika, Karibik, Tichomorje

Spolupráca EÚ so 78 krajinami Afriky, Karibiku, Tichomoria (ACP) má naďalej osobitné postavenie vo vonkajšej pomoci EÚ. V Rade prebiehali rokovania o revízii dohody z Cotonou medzi krajinami ACP a EÚ, ktoré by mali byť ukončené do februára 2005 vrátane dohody o 10 Európskom rozvojovom fonde, ktorý už bude zahŕňať aj finančný príspevok SR.

Rozvojová spolupráca

SR sa začala intenzívne zapájať do rozvojovej spolupráce EÚ, aktívne vystupovala na rôznych fórach k tejto problematike. V EÚ prebiehala diskusia o plnení záväzkov EÚ z konferencie v Monterrey, o miléniových rozvojových cieľoch, o boji proti AIDS, tuberkulóze a malárii, o prepojení politík pre rozvoj (napr. obchod, poľnohospodárstvo, bezpečnosť, migrácia, ľudské práva).

Vzťahy EÚ – OSN

Vzhlľadom na čoraz väčší prienik aktivít EÚ a OSN pri riešení konfliktov vo svete bola posilnená ich vzájomná spolupráca predovšetkým v oblasti krízového manažmentu. Posilnila sa vzájomná koordinácia stanovísk členských štátov EÚ voči OSN, napr. v oblasti uplatňovania sankcií a podpory rezolúcií. Vzhlľadom na plánované členstvo SR v Bezpečnostnej rade OSN (BR OSN) od r. 2006 sa zintenzívnil záujem SR o koordináciu stanovísk EÚ voči OSN už na pôde EÚ.

Transatlantické vzťahy

SR podporovala prehlbovanie transatlantickej spolupráce EÚ s USA, založenej na spoločných hodnotách a strategických prioritách – boj proti medzinárodnému terorizmu, zabránenie šíreniu zbraní hromadného ničenia a nastoľovanie demokratických režimov v tretích krajinách na princípe multilateralizmu. Spoločné smerovanie EÚ a severoamerických partnerov v otázkach globálneho významu potvrdili summity EÚ–USA a EÚ-Kanada.

SR sa aktívne zapojila do transatlantickej diskusie na posilnenie ekonomického partnerstva medzi EÚ a USA organizáciou okrúhleho stola v novembri 2004. Na všetkých relevantných fórach sa SR usiluje o posun v otázke bezvízového styku EÚ-25 s USA. Možno konštatovať, že s ohľadom na stanovené priority zahraničnej politiky SR boli základné ciele v oblasti transatlantických vzťahov naplnené (Irak, Afganistan, bilaterálne kontakty s USA

a Kanadou, obchodná spolupráca, spolupráca v oblasti poskytovania rozvojovej pomoci). Otvorenou naďalej ostáva vízová otázka s USA a Kanadou.

V rámci EÚ politik voči krajinám **Latinskej Ameriky SR** podporovala budovanie právneho štátu a ekonomického rozvoja v krajinách regiónu. Podieľala sa na príprave summitu EU-LAC v mexickej Guadalajare a aktívne prispela do diskusie, zameranej na tri kľúčové oblasti – sociálnu kohéziu, regionálnu integráciu a efektívny multilateralizmus.

Európska bezpečnostná a obranná politika (EBOP v rámci SZBP)

Dôležitou oblasťou v rámci SZBP bola oblasť prijímania sankcií a reštriktívnych opatrení EÚ a zvyšovania vzájomnej koherencie jednotlivých politik členských krajín a EÚ v tejto oblasti. Vytvorením koncepčných a procedurálnych rámcov bola výrazným spôsobom posilnená najmä oblasť EBOP. Bol schválený mechanizmus financovania spoločných nákladov vojenských operácií a cvičení EÚ (ATHENA), ktorý zároveň umožní rýchlejšiu reakciu EÚ pri príprave vojenskej operácie. Za účasti SR ako členského štátu EÚ bola vytvorená Európska obranná agentúra EDA, ktorá ponúka nové možnosti spolupráce aj slovenským hospodárskym subjektom.

V roku 2004 EÚ pokračovala v operáciách **civilného krízového manažmentu** „EU Police Mission“ (EUPM) v Bosne a Hercegovine, v ktorej SR participuje 6 policajtmí a v policajných operáciách EUPOL PROXIMA v Macedónsku a EUJUST THEMIS v Gruzínsku, ktorých sa SR v r.2004 nezúčastňovala.

Dňa 22.11.2004 sa uskutočnila ministerská civilná príspevková kapacitná konferencia, na ktorej sa SR zaviazala EÚ ponúknuť do civilného krízového manažmentu kapacity v oblasti polície v počte 33 policajtov, 76 osôb civilnej ochrany, 9 osôb do monitorovacích kapacít a 3 osoby pre podporné funkcie zvláštnych vyslancov EU v krízových regiónoch. V nadchádzajúcom období bude potrebné zo strany SR pripraviť a na príslušných úrovniach presadiť Koncepciu civilného krízového manažmentu, ktorá by umožnila prijímanie o.i. aj operatívnych rozhodnutí o vyslaní slovenských civilných expertov do rôznych krízových oblastí sveta a vytvorila tak podmienky pre efektívne zapojenie sa SR do operácií EÚ v rámci jej projektov civilného krízového manažmentu.

V oblasti **vojenského krízového manažmentu** sa Únia sústreďuje na budovanie vojenských spôsobilostí dostatočných na napĺňanie svojich strategických cieľov, ktoré vyplývajú najmä z Petersberských úloh a Bezpečnostnej stratégie EÚ.

Aktivity v oblasti budovania vojenských spôsobilostí vyvrcholili v roku 2004 najmä v podobe prijatia výhľadového programu do roku 2010, založenia Európskej obrannej agentúry a uskutočnenia konferencie o záväzkoch vojenských spôsobilostí EÚ. Novembrová Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy vo formáte ministrov obrany bola prvým stretnutím, na ktorom ministri obrany samostatne prijali politické rozhodnutie podporiť schopnosť EÚ rýchlo reagovať v prípade krízovej situácie kdekoľvek na svete vytvorením 13 bojových skupín. SR participuje na vytváraní bojovej skupiny spolu s DE a PL. SR podieľala na plnení úloh Monitorovacej misie EÚ na Balkáne, kde pôsobili príslušníci ozbrojených síl SR a od decembra 2004 taktiež zúčastňuje operácie ALTHEA v Bosne a Hercegovine, do ktorej boli vyslaní 4 štábni dôstojníci.

Európsky hospodársky priestor

Súbežne s nadobudnutím členstva v EÚ sa SR stala aj platným účastníkom Zmluvy o Európskom hospodárskom priestore (ďalej len „Zmluva o EHP“). Návrh Dohody o účasti 10 nových členských štátov EÚ v EHP prerokovala a uznesením schválila aj vláda SR 27.8.2003 bolo publikované Oznámením MZV SR v Zbierke zákonov č. 266/2004 sa v zmysle článku 7 ods. 5 Ústavy SR stáva Zmluva o EHP nadradenou nad všetkými zákonmi SR.

2. ORGANIZÁCIA SEVEROATLANTICKEJ ZMLUVY

Rok 2004 bol zlomovým rokom pre zahraničnú, osobitne bezpečnostnú politiku Slovenskej republiky. Členstvo v Organizácii Severoatlantickej zmluvy (NATO) a v EÚ znamená nielen pevné bezpečnostné garancie NATO a inštitucionálne zakotvenie v jednotnom politickom a ekonomickom priestore EÚ, ale zároveň nové možnosti na presadzovanie zahraničnopolitických záujmov SR, ako aj novú zodpovednosť za vývoj v globálnom meradle.

I keď sedem krajín, ktoré vstúpili do NATO v marci 2004, je ešte stále vnímaných ako nové členské krajiny, deväť mesiacov členstva bolo dostatočne dlhou dobou na to, aby prezentovali svoje priority pôsobenia na pôde Aliancie. SR sa vymedzila ako krajina podporujúca silnú transatlantickú väzbu (jasným signálom v tomto smere je podpora angažovaniu sa Aliancie v Iraku), s prioritným záujmom o vývoj situácie a angažovanie sa Aliancie na Balkáne a o podporu rozvoja vzťahov s Ukrajinou. SR konkrétne podporila transformáciu Aliancie prijatím 12 záväzkov z balíka Pražských záväzkov spôsobilosti. Prevzala tiež úlohu vedúcej krajiny v oblasti likvidácie vojenských výbušnín a munície (EOD) a postupne zvýšila svoju účasť na operáciách pod vedením NATO.

Vo vzťahu k NATO boli pre rok 2004 v ZP SR definované dve hlavné priority:

1/ diplomatickým úsilím (bilaterálnymi i spoločnými aktivitami s ostatnými pozvanými krajinami) napomôcť úspešnému završeniu ratifikačného procesu v členských krajinách s cieľom dosiahnutia „de iure“ členstva hneď po jeho skončení tak, aby sa na summite Aliancie v Istanbule zúčastnila SR už ako plnoprávny člen;

Ratifikácia prístupových protokolov siedmich pozvaných členských krajín pokračovala v prvých mesiacoch roku 2004 a aj vďaka úsiliu slovenskej diplomacie sa podarilo ukončiť proces skôr, ako sa pôvodne predpokladalo. Dňa 29. marca 2004 SR spoločne s ďalšími šiestimi krajinami odovzdala listiny o pristúpení k Washingtonskej zmluve depozitárovi zmluvy MZV USA. Týmto dňom sa SR stala „de iure“ členom Aliancie so všetkými právami a záväzkami z toho vyplývajúcimi. SR sa začala zúčastňovať zasadnutí už ako riadny člen na práci pracovných a politických orgánoch Aliancie, vrátane (pozn. do 29.3.2004 mali pozvané krajiny štatút pozorovateľov bez práva zúčastňovať sa rozhodovacieho procesu).

Dňa 2. apríla 2004 sa v sídle NATO v Bruseli konal slávnostný akt vztyčovania vlajok nových členských krajín a slávnostné zasadnutie Severoatlantickej rady na úrovni ministrov zahraničných vecí, počas ktorého nové členské krajiny opätovne deklarovali svoj záväzok plne prevziať práva i zodpovednosti členskej krajiny Aliancie.

V dňoch 28.-29.6.2004 sa konal summit NATO v Istanbule, ktorý priniesol nové rozhodnutia v oblasti operácií Aliancie – rozšírenie pôsobenia ISAF, odovzdanie operácie SFOR Európskej únii, pokračovanie KFOR, rozhodnutie o pomoci NATO Iraku v oblasti výcviku a vyzbrojovania Irackých bezpečnostných síl. V oblasti partnerstva bolo potvrdené strategické smerovanie na oblasť strednej Ázie a Zakaukazska.

Z bilaterálnych aktivít NATO-SR najdôležitejšou bola návšteva prezidenta SR I. Gašparoviča v sídle NATO dňa 24.11.2004, ktorý rokoval s generálnym tajomníkom NATO Jaap Hoop de Schefferom. Návšteva symbolicky potvrdila rovnocennosť významu, ktorú SR venuje členstvu v NATO a v EÚ.

2/ plynulý prechod z pozície pozvanej krajiny/pozorovateľa v práci Aliancie na jedného z účastníkov rozhodovacieho procesu a prispievateľa k formovaniu aliančnej politiky v dvoch rovinách: **politická** – prezentovanie národných pozícií k množstvu rôznorodých otázok a

technická – dobudovanie Misie SR pri NATO, jej transformovanie na Stálu delegáciu a vytvorenie podmienok na pružný prenos utajovaných skutočností NATO i národných utajovaných písomností tak medzi Misiou a ústredím, ako aj medzi Misiou a ZÚ v členských krajinách, resp. kandidátskych krajinách.

Proces bezprostredného začleňovania sa SR do Severoatlantickej aliancie, spočiatku ako pozvanej krajiny a od 29. marca 2004 ako jej *de iure* plnoprávneho člena prebiehal v roku 2004 v podstate plynulo a bez výraznejších problémov. SR sa zúčastňuje na práci všetkých výborov buď prostredníctvom pracovníkov SD SR a/alebo účasťou expertov z ústredia.

Proces PRENAME

K 31. decembru 2004 zanikol program PRENAME, ktorý od roku 1999 slúžil ku koordinácii plnenia úloh vyplývajúcich z prístupového procesu do NATO a účasti na Akčnom pláne pre členstvo (MAP). Nesporný prínos Národného programu PRENAME bol demonštrovaný relatívne jednoduchým a hladkým priebehom postupného zapájania sa SR do všetkých aliančných výborov, agentúr a orgánov. Po formálnom ukončení práce štruktúry Vládneho výboru PRENAME bolo na pôde BR SR rozhodnuté, že existujúce výbory BR SR prevezmú v rámci svojich kompetencií koordinačnú úlohu na odbornej úrovni. Týmto rozhodnutím bola zabezpečená plynulosť a kontinuita zastupovania záujmov SR vo výboroch a orgánoch NATO, kde je potrebná stála spolupráca viacerých rezortov.

Operácie

Prispievanie Slovenska do rozširovaných, alebo novo- začínajúcich operácií a misií Aliancie bolo vo všeobecnosti zdržanlivé. Bolo to spôsobené, okrem faktu, že išlo o oblasti označované SR ako nie prioritné (Afganistan, Irak), aj vnútornými faktormi. Účasť SR v týchto operáciách ovplyvnili hlavne finančné požiadavky spojené s vyslaním príslušníkov OS SR do nových, neplánovaných operácií, zdĺhavosť legislatívneho procesu vysielania, resp. prebiehajúca reforma OS SR. Aj v súvislosti s uvedenými dôvodmi sa v roku 2005 pripravuje Koncepcia účasti OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

Pozitívne je hodnotená účasť SR v operácii KFOR. Je potrebné oceniť, že SR už mesiac po tom, ako sa stala členom NATO vyslala do operácie ISAF ženijnú jednotku o sile 1+16 ženistov s kompletným výstrojom na odmínovanie. Na druhej strane je nutné uviesť, že SR sa zapojila do operácie ISAF v Afganistane ako posledná krajina. Pozitívne treba tiež zhodnotiť, že sa podarilo vyslať dvoch civilistov do provinčného rekonštrukčného tímu v Kunduze.

V decembri 2004 bola ukončená operácia SFOR na území BaH, v ktorej pôsobilo osem dôstojníkov OS SR. Následne, po zriadení veliteľstva NATO v Sarajeve, v jeho štruktúre začali pôsobiť štyria štábni dôstojníci OS SR.

Na konci r.2004 začala príprava výcvikovej misie NATO v Iraku (NTM-I), ktorá začne svoju činnosť v priebehu roka 2005 na základe politického rozhodnutia summitu v Istanbule. (OS SR sú pripravené do nej vyslať svojich príslušníkov). Napriek počiatkovej zdržanlivosti je potrebné zdôrazniť, že akákoľvek účasť SR v operáciách Aliancie je partnermi v NATO vysoko hodnotená, čo následne prispieva aj k zvyšovaniu medzinárodnej kredibility SR.

Hoci v oboch prípadoch možno argumentovať, že išlo o operácie v oblastiach, ktoré SR nedeklarovala ako svoje prioritné (na rozdiel napr. od Balkánu) a teda do istej miery je možné akceptovať, že sa na nich rozhodla podieľať len obmedzeným počtom vyslaných síl, ako zbytočnú je treba hodnotiť značnú váhavosť pri rozhodovaní o samotnom fakte reálneho prispenia k spoločnej operácii/misii Aliancie a následné konanie až pod istým (aj časovým) tlakom. O to viac, že aj vyslanie malého počtu expertov (v prípade Afganistanu išlo o 2) je

partnermi v NATO často vysoko hodnotené, čo následne prispieva aj k zvyšovaniu medzinárodnej kredibility Slovenska.

Terorizmus

Aj v roku 2004 pokračovala Aliancia v široko a mnohostranne orientovaných aktivitách zameraných na čelenie hrozbe medzinárodného terorizmu. Jej záväzok v tomto smere bol potvrdený aj počas Istanbulskeho summitu, na ktorom bol schválený tzv. *Posilnený balíček opatrení NATO na boj proti terorizmu*.

SR sa na tomto spoločnom úsilí spojencov podieľala primerane svojim kapacitám a aktuálnym možnostiam. Medzi jej najviditeľnejšie prínosy v tomto smere patrilo v roku 2004 o. i. prevzatie úlohy vedúcej krajiny v oblasti nazvanej *likvidácia vojenských výbušnín a manažment následkov*, ako jedného z ôsmich prioritných projektov NATO, zameraných na zvýšenie jej technických schopností čeliť hrozbe terorizmu.

NATO-Ukrajina

Rozvíjanie partnerských vzťahov patrí medzi dôležité témy Aliancie, pričom práve UA patrí z geopolitických dôvodov osobitný význam. Na základe záverov bolo plánované prehodnotenie/zvýšenie vzťahov Aliancie s UA. Z politických (neregulárne ukrajinské parlamentné voľby) a praktických dôvodov (pozastavenie prípravy Akčného plánu cieľov na r. 2005 zo strany UA) však toto nebolo naplnené. Budúcnosť vzájomných vzťahov, resp. ich obsah a intenzita bude závisieť od nového ukrajinského vedenia. Spojenci opakovane potvrdzujú strategický význam demokratickej, jednotnej a územne celistvej UA pre stabilitu celého euroatlantického priestoru.

SR na pôde Aliancie vystupuje jednoznačne za členstvo UA v NATO, pričom UA samotná musí svojou politikou a reformami v celej spoločnosti dokázať záujem o takéto členstvo.

NATO-EÚ

Hoci sa SR začala zúčastňovať na zasadnutiach výborov Aliancie ako pozorovateľ už pred vstupom do NATO, spoločné zasadnutia orgánov NATO a EÚ (na najvyššej úrovni zasadnutia NAC-PSC a na pracovnej úrovni PCG-PMG a Skupina pre vojenské spôsobilosti) jej boli prístupné až po vstupe do EÚ po 1.5.2004.

Rozvíjanie dialógu a spolupráce medzi NATO a EÚ sa v roku 2004 sústredilo predovšetkým na prípravu ukončenia SFOR a odovzdania misie EÚ, na prípravu modality následnej spolupráce medzi NATO HQ Sarajevo a Althea a rovnako tiež, keďže operácia *Althea* je operáciou s použitím prostriedkov NATO (tzv. operácia podľa Berlín+), aj na prípravu špecifickej dohody o poskytnutí, monitorovaní a navrátení prostriedkov NATO pre operáciu EÚ. Operácia EÚ *Althea* v BA je po prvej *Concordii* v poradí druhou operáciou Únie s použitím prostriedkov NATO, avšak operáciou neporovnateľne väčšou a komplexnejšou. Príprava odovzdania misie SFOR, ako aj následná spolupráca medzi NATO a EÚ v BA po jeho ukončení sú považované za ďalší dôkaz strategického partnerstva medzi oboma inštitúciami.

Z dôvodu, že dvaja nečlenovia EAPC/PfP, členovia EÚ – MT a CY nemajú s NATO uzavreté bezpečnostné dohody, dialóg NATO a EÚ sa vo všetkých uvedených oblastiach uskutočňoval na úrovni medzinárodných sekretariátov, a len v obmedzenej miere na úrovni výborov za účasti všetkých členských krajín.

V záujme SR bolo aj v roku 2004 upevňovanie strategického partnerstva, dialógu a praktickej spolupráce medzi NATO a EÚ, rozvíjanie komplementarity a zamedzenie duplicity medzi oboma inštitúciami.

Parlamentné zhromaždenie NATO

Prvé zasadnutie PZ NATO, na ktorom vystupovali nové členské štáty NATO ako plnohodnotní členovia, sa uskutočnilo v Bratislave v dňoch 28. 5. – 1. 6. 2004. Takéto načasovanie host'ovania zasadnutia PZ NATO prispelo k zviditeľneniu úlohy SR v tejto organizácii, ale aj Aliancii ako takej, keďže sa atmosféra rozšírenie Aliancie o sedem nových členov preniesla aj na pôdu zhromaždenia. Počas jesenného zasadnutia PZ NATO v Benátkach v novembri 2004 sa podarilo zorganizovať historicky prvé spoločné plenárne stretnutie PZ NATO so Severoatlantickou radou, pri príležitosti 50 výročia založenie tejto organizácie.

Vojenský aspekt NATO

S plnohodnotným členstvom SR v NATO došlo k sprístupneniu ďalších výborov a pracovných skupín a podskupín, čo okrem iného malo za následok podstatné rozšírenie agendy Stálej delegácie SR pri NATO (SD) a rovnako aj agendy sekcie obrany (SEKO) SD.

Hlavnými úlohami v roku 2004 bol istanbulský summit, stretnutie ministrov obrany v Mníchove (február 2004), neformálne stretnutia ministrov obrany v Brašove (október 2004), multilaterálne rokovanie SR v DRC (Defence Review Committee) k Hodnoteniu obrany (6. apríla 2004) a multilaterálne rokovanie SR v DRC k Dotazníku obranného plánovania (DPQ) dňa 16. decembra 2004, ktorému predchádzalo trilaterálne rokovanie v Bratislave (7.-8. októbra 2004).

Istanbulský summit bol veľkou výzvou. Vzhľadom na skutočnosť, že v niektorých zásadných otázkach (napr. úroveň ambícií NATO, použiteľnosť síl) sa do summitu nepodarilo dosiahnuť konsenzus medzi členskými krajinami Aliancie, boli tieto presunuté do agendy nasledujúcich stretnutí ministrov obrany. V rámci multilaterálneho rokovania k hodnoteniu obrany bola hlavná pozornosť venovaná Cieľom síl (Force Goals 2004). SR na rokovaní deklarovala svoje záväzky v krátkodobom i dlhodobom horizonte. V rámci multinárodného úsilia v Pražských záväzkoch spôsobilostí (PCC) sa SR zaviazala k 11 záväzkom a následne oficiálne prihlásila tiež do projektu strategickej vzdušnej prepravy (Strategic Airlift), čím sa celkový počet záväzkov SR rozšíril na 12. Záväzky PCC boli predmetom najvyššej pozornosti hláv štátov a vlád na istanbulskom summite.

Najvýraznejším spôsobom sa SR na pôde Aliancie zvýraznila rozhodnutím (júl 2004) prevziať úlohu vedúcej krajiny („lead nation“) v oblasti likvidácie vojenských výbušnín a munície (EOD – Explosive Ordnance Disposal and Consequence Management). Ide o jeden z ôsmich prioritných projektov Programu CNAD (Konferencia národných riaditeľov pre vyzbrojovanie) v boji proti terorizmu. Praktické napĺňanie úlohy vedúcej krajiny bolo odštartované medzinárodnou konferenciou NATO v SR, ktorej sa zúčastnilo 61 účastníkov z 23 krajín NATO a Švédska.

Prioritná pozornosť bola v roku 2004 venovaná problematike obranného plánovania, kde dominovali predovšetkým otázky úrovne ambícií Aliancie (LoA), transformácie spôsobilostí, použiteľnosti a nasaditeľnosti síl, generovania síl, Ochrany vzdušného priestoru a Komplexnej politickej smernice.

3. VZŤAHY SO SUSEDNÝMI ŠTÁTMI A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi

Vzťahy so susednými štátmi, ktoré predstavujú základnú rovinu zahraničnopolitických aktivít SR, sa aj v uplynulom roku rozvíjali na veľmi dobrej úrovni. S výnimkou Ukrajiny, ktorá je našim najväčším susedom, boli upevnené spoločným členstvom v EÚ. Eurointegračná agenda tvorila prirodzene dominantnú súčasť bilaterálnych vzťahov či už išlo o predstupovú prípravu alebo konzultácie k jednotlivým otázkam, ktorými sa EÚ v roku 2004 zaoberala. Rovnako dôležitú úlohu zohrával rozvoj spolupráce v oblasti bezpečnostnej a obrannej, kde vzťahy s PR, ČR a MR dosiahli kvalitatívne novú úroveň po vstupe SR do NATO.

Vyšehradská spolupráca je jedným z významných vkladov a pridaných hodnôt, ktorý jej účastnícke štáty priniesli do NATO a EÚ. Vysoká úroveň neformálnej spolupráce, súdržnosti a solidarity sú jasným dôkazom opodstatnenosti jej ďalšej existencie. Pozitívne impulzy pre budúci rozvoj priniesli kontakty s tretími krajinami a inými regionálnymi zoskupeniami, predovšetkým Beneluxom.

SR má dlhodobý záujem na stabilnom a vyváženom demokratickom vývoji na Ukrajine, ktorá patrí k trvalým prioritám slovenskej zahraničnej politiky. Cestou rozvíjania intenzívnej spolupráce v rôznych oblastiach SR podporovala úsilie nášho partnera o postupné približovanie sa k euroatlantickým štruktúram.

Česká republika

Vzájomné vzťahy SR a CZ sú mimoriadne dobré a nadštandardné. Svedčí o tom aj frekvencia návštev najvyšších ústavných činiteľov v uplynulom roku. Prezident CZ navštívil SR dvakrát, rovnako tak slovenský prezident prišiel dva razy do Čiech (R. Schuster, I. Gašparovič), predsedovia vlád navštívili partnerskú krajinu (S. Gross však neuskutočnil jesennú oficiálnu návštevu, ale len pracovnú do B. Bystrice na oslavy 60. výročia SNP), pričom M. Dzurinda bol na viacerých fórach (kongres ODS, prednáška na Masarykovej univerzite v Brne a pod.), návštevy vykonali aj predsedovia oboch parlamentov, resp. oboch komôr českého parlamentu. Premiéri počas oficiálnej návštevy predsedu vlády SR M. Dzurindu v CZ podpísali Politické memorandum vlády SR a vlády CZ v súvislosti so vstupom oboch štátov do EÚ. V CZ bol minister zahraničných vecí SR E. Kukan a najvyšší ústavní činitelia sa zúčastnili na viacerých multilaterálnych fórach, spojených najmä s predsedníctvom CZ vo V4 v prvom polroku roku 2004.

V uplynulom roku rezonovala v bilaterálnych vzťahoch otázka ratifikácie tzv. režimovej zmluvy. Parlamentná debata v CZ o tejto zmluve naznačila, že pre českú vnútropolitickú scénu je to politicky citlivá otázka. Vláda SR stiahla zmluvu z programu NR SR s tým, že slovenská strana ju nebude ratifikovať skôr, než česká. Zvýšená pozornosť sa taktiež venovala riešeniu problematiky rómskej migrácie zo SR do CZ, ktorá bola témou rozhovorov v rámci stykových aktivít najvyšších politických predstaviteľov SR a CZ. Problematikou sa vecne zaoberala Komisia pre riešenie otázok rómskej migrácie zo SR do CZ, ktorá bola vytvorená pod gesciou vtedajšieho podpredsedu vlády CZ P. Mareša a podpredsedu vlády SR P. Csákyho.

Dôležitú úlohu v minulosti zohrávala oblasti hospodárskych vzťahov Colná únia, ktorá umožnila tesnejšie prepojenie oboch ekonomík. Pred vstupom oboch krajín do EÚ bola v apríli 2004 zrušená.

V dvojstrannej vojenskej a bezpečnostnej oblasti bola pozornosť venovaná spoločnému pôsobeniu česko-slovenskej jednotky KFOR pod velením NATO. Príspevkom k rozvoju česko-slovenskej-poľskej spolupráce bola mnohonárodnostná brigáda SR-CZ-PL so

sídlom v Topoľčanoch, ktorá po splnení svojej vojensko-politickej úlohy ukončí svoju činnosť k 30. septembru 2005. Významnou je aj iniciatíva na vytvorenie spoločnej ochrany vzdušného priestoru – Spoločné nebo a jej pretransformovanie do pravidelných dvojstranných cvičení s ročnou periodicitou na základe „ Memoranda o porozumení medzi MO SR a MO CZ“.

Poľská republika

Rok 2004 bol rokom upevňovania slovensko-poľských vzťahov na rovnocennej partnerskej úrovni. Rozhodnutím vlády SR vyslať slovenských vojakov pod poľské velenie do Iraku, ako aj mimoriadna snaha predstaviteľov OS SR udržať konštruktívny dialóg s PL prispeli k tomu, že SR sa stala skutočným partnerom PL v NATO, čím akoby symbolicky splatila dlh za poľskú podporu pri našom vstupe do tejto organizácie. SR je významný bilaterálny spojenec, ktorého poľskí politici a vojenský predstavitelia považujú za spoľahlivú oporu a reálne uvažujúceho stratéga v SVE.

Dobré slovensko-poľské vzťahy sa premietli aj do bohatej stykovej činnosti najvyšších predstaviteľov SR a PL. Bývalý prezident SR R. Schuster sa zúčastnil Európskeho ekonomického summitu vo Varšave, prezident I. Gašparovič vykonal oficiálnu návštevu PL, ktorá zahŕňala aj bilaterálne rokovania ministrov zahraničných vecí SR a PL. Predseda vlády SR M. Dzurinda sa zúčastnil na stretnutí predsedov vlád V4 vo Varšave. Podpredseda vlády a minister financií SR I. Mikloš sa zúčastnil marcového Európskeho ekonomického summitu a októbrového EIB FÓRA 2004, Bilderberg Meeting, ako aj novembrového stretnutia ministrov financií V4 s ministrom financií USA J.W. Snowom. Podpredseda vlády a minister spravodlivosti D. Lipšic sa zúčastnil stretnutia ministrov spravodlivosti V4 vo Varšave. Na pracovnej návšteve vo Varšave bola aj predsedníčka Výboru NR SR pre európsku integráciu M. Beňová. Vo februári bol na oficiálnej návšteve v SR minister zahraničných vecí PL W. Cimoszewicz. Summitu ministrov ZV V4 v Krakove sa zúčastnil minister zahraničných vecí SR E. Kukan a konzultácií štátnych tajomníkov MZV Weimarskej Trojky (W3) a V4 k záležitostiam EÚ sa vo Varšave zúčastnil štátny tajomník MZV SR J. Berényi, ktorý sa tiež zúčastnil konzultácií štátnych tajomníkov MZV V4 a príjemcov kohéznej pomoci EÚ k Finančnej perspektíve EÚ 2007-2013 vo Varšave. Vo februári sa štátny tajomník MV SR M. Pado zúčastnil na otvorení Informačného centra Euroregiónu Tatry v Novom Targu a v marci 2004 podpísal minister vnútra SR V. Palko so svojim rezortným partnerom J. Oleksym vo Varšave Dohodu medzi SR a PL o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu a spolupráci v prihraničných regiónoch. Minister kultúry R. Chmel sa vo Varšave zúčastnil Konferencie o vyhnaniach po II. svetovej vojne. Stretnutia ministrov vnútra k problematike boja proti organizovanému zločinu a terorizmu sa v Gdaňsku sa za SR zúčastnil riaditeľ Úradu európskych záležitostí a zahraničných vzťahov MV SR J. Horváth. Stretnutia štátnych tajomníkov MŠ V4 + Slovinska na tému financovanie vedy a výskumu v EÚ sa zúčastnil štátny tajomník MŠ F. Tóth. ZÚ Varšava zorganizoval konferenciu – „Úzke hrdlá – budúcnosť infraštruktúrnych prepojení medzi SR a PR“ v Bielsko-Bielej, konferenciu historikov „Postavenie Slovenska v strednej Európe v 20. storočí“ v Lubline a medzinárodnú konferenciu „Kto sú Slováci“ v Krakove.

Maďarská republika

Pozitívne trendy v rozvoji slovensko-maďarských bilaterálnych vzťahov pokračovali aj v roku 2004. V hodnotenom období sa uskutočnili predovšetkým neoficiálne stretnutia najvyšších ústavných činiteľov. V Komárne a v Gyori rokovali predsedovia parlamentov, ktorí posúdili úlohu národných parlamentov v integračných procesoch. Pri príležitosti podpisu Ústavnej zmluvy EÚ v Ríme sa uskutočnilo stretnutie predsedu vlády SR M. Dzurindu s novým maďarským premiérom F. Gyurcsányom. V rámci konferencie o cezhraničnej

spolupráci v Štúrove sa stretol minister zahraničných vecí SR E. Kukan so svojim vtedajším rezortným kolegom L. Kovácsom. Decembrová oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v Budapešti dala nový impulz bilaterálnej slovensko-maďarskej spolupráci.

Na základe Zmluvy o dobrom susedstve a spolupráci podpísanej v r. 1995 bolo vytvorených 11 zmiešaných komisií, ktorých úlohou je dohliadať na plnenie zmluvy. V roku 2004 sa konali zasadania komisií pre vojenské a bezpečnostné otázky, pre otázky dopravy komisie pre školstvo, vedu a mládež, pre ochranu životného prostredia a ochranu prírody ako aj mimoriadne zasadanie komisie pre vnútorné záležitosti, na ktorom boli posúdené možnosti rozvoja prihraničnej infraštruktúry a cezhraničnej spolupráce. V súčasnosti sa rozvíjajú kontakty na úrovni regiónov, prihraničných oblastí a miest oboch krajín. Na základe dvojstrannej zmluvy o cezhraničnej spolupráci bola vytvorená komisia pre danú oblasť, ktorej zasadanie sa uskutočnilo v novembri v Komárne.

Komplikujúcim faktorom slovensko-maďarských vzťahov v uplynulom období bol Zákon o zahraničných Maďaroch (ZZM) schválený parlamentom HU v júni v r. 2001. SR viackrát naliehavo upozorňovala, že zákon má extrateritoriálny a diskriminačný charakter a preto je neakceptovateľný, čo potvrdzovali aj stanoviská medzinárodných inštitúcií. Ani novelizácia (24.5.2003) neodstránila základné nedostatky tejto legislatívnej normy. Stanovisko SR, podľa ktorého nie je možné rokovať o aplikácii zákona na našom území, ale je potrebné uzavrieť dvojstrannú dohodu o podpore menšín materskými krajinami, bolo nakoniec maďarskou stranou akceptované. Prípravou dohody o vzájomnej podpore menšín v oblasti vzdelávania a kultúry boli poverení spolupredsedia zmiešanej komisie pre menšiny. Dohoda, podpísaná ministrami zahraničných vecí v Bruseli v decembri 2003, po výmene nót vstúpila vo februári 2004 do platnosti. V marci 2004 nadobudla platnosť medzivládna dohoda o kultúrnej spolupráci, čím bola vytvorená nevyhnutná právna základňa pre dvojstrannú kooperáciu v oblasti školstva, umenia a kultúry.

Podpisom Dohody medzi rezortmi pôdohospodárstva SR a HU o vzájomnej spolupráci v odbore vinárstva a vinohradníctva v Tokajskej vinohradníckej oblasti v júni 2004, ktorá nadobudla platnosť dňom podpisu, sa vyriešil dlhodobý problém uznania tokajských vín, pochádzajúcich zo Slovenskej tokajskej vinohradníckej oblasti.

Rakúska republika

AT ako susedná krajina a do 1. mája 2004 ako jediná členská krajina EÚ hraničiaca so SR, patrilo aj v roku 2004 k dôležitým reláciám slovenskej zahraničnej politiky. Celkovo možno vzájomné vzťahy hodnotiť ako bezproblémové a na vysokej úrovni. Po vstupe SR do EÚ prestala byť na oficiálnych miestach pertraktovaná otázka Benešových dekrétov, ktorá bola dovtedy vo vzájomných vzťahoch prítomná ako latentný problém, aj keď v oveľa menšom rozsahu ako vo vzťahu k CZ. V otázke jadrovej energetiky zotrvala rakúska vláda konzekventne na antijadrovom stanovisku a v súvislosti so zámerom MH SR posunúť termín odstavenia bloku V 1 JE J. Bohunice z r. 2006 na r. 2008 vyjadrila jednoznačne odmietavý postoj.

Na riešenie celého komplexu otázok infraštruktúry, ktorá je jedným z najzávažnejších nedostatkov v bilaterálnych vzťahoch, bola v marci 2004 z iniciatívy vicekancelára a ministra pre infraštruktúru AT H. Gorbacha zriadená expertná komisia z rakúskych a slovenských zástupcov. Koordinácia v oblasti infraštruktúry by sa mala týkať všetkých druhov dopravy. Pozitívnym posunom je rozhodnutie o otvorení pevného železného mosta Moravský Sv. Ján – Hohenau.

Medzištátna Zmluvu o policajnej spolupráci, ktorú vo februári podpísali ministri vnútra SR a AT, vytvára predpoklady pre spoluprácu oboch krajín v oblasti boja s organizovaným zločinom. Zintenzívneniu spolupráce v oblasti vnútra a bezpečnosti bude pomáhať spoločné pracovisko na hraničnom prechode Jarovce – Kittsee, zriadené v máji 2004

na základe Dohody medzi vládou SR a spolkovou vládou AT o zriadení spoločného kontaktného pracoviska na hraničnom prechode Jarovce-Kittsee. K zjednodušeniu a urýchleniu hraničného vybavovania cestujúcich medzi SR a AT prispeje Dohoda medzi vládou SR a rakúskou spolkovou vládou o zriadení hraničných vybavovacích miest a vykonávaní hraničného vybavovania v železničnej doprave počas jazdy.

Ministri životného prostredia podpísali 14.10.2004 v Luxemburgu Dohodu medzi vládou SR a spolkovou vládou AT o vykonávaní Dohovoru o posudzovaní vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice

O kvalite dvojstranných vzťahov svedčia uskutočnené bilaterálne návštevy v hodnotenom období: vo februári bol na pracovnej návšteve AT minister vnútra SR a minister školstva SR sa zúčastnil stretnutia ministrov školstva Regionálneho partnerstva. V nasledujúcom mesiaci absolvoval bývalý spolkový prezident T. Klestil oficiálnu návštevu SR. V apríli sa minister vnútra V. Palko zúčastnil stretnutia ministrov vnútra „veľkej päťky – G5“ a „Salzburkej skupiny“. V tom istom mesiaci sa bývalý prezident SR R. Schuster stretol v St. Pöltene s krajiniským hajtmanom E. Pröllom a zúčastnil sa na tenisovom turnaji Fed Cup. Predseda NR AT A. Khol sa 30.4. zúčastnil na slávnostnom zhromaždení NR SR pri príležitosti vstupu SR do EÚ. Pri tej istej príležitosti SR navštívili aj spolkový kancelár W. Schüssel a dolnorakúsky hajtman E. Pröll. V rámci stredoeurópskych katolíckych dní, ktoré sa konali v Mariazelli AT navštívili prezident SR R. Schuster a predseda NR SR R. Hrušovský. V júni bol na pracovnej návšteve v Innsbrucku bývalý prezident R. Schuster. Štátneho pohrebu rakúskeho prezidenta T. Klestila sa za SR zúčastnili prezident I. Gašparovič a exprezident R. Schuster. V júli t.r. vykonal oficiálnu návštevu SR novozvolený prezident AT H. Fischer. Podpredseda vlády a minister financií SR I. Mikloš sa zúčastnil septembrového zasadnutia Europaforum Alpbach a následne v rámci pracovnej návštevy Viedeň navštívil minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR Ľ. Kaník. V novembri minister zahraničných vecí E. Kukan spolu so štátnym tajomníkom MZV SR I. Korčokom a ministrom školstva SR M. Froncom prijali účasť na koncerte v Konzerthause – „Slovensko – Európa v malom“. Nasledujúci deň sa uvedeného koncertu zúčastnil aj podpredseda vlády a minister financií SR I. Mikloš. V tom istom mesiaci na oficiálnu návštevu Bratislavy pricestovala ministerka zahraničných vecí AT U. Plassnik. Koncom novembra uskutočnil oficiálnu návštevu AT predseda NR SR P. Hrušovský.

Ukrajina

Vnútropolitická situácia na UA bola prakticky celý rok silne ovplyvnená jesennými prezidentskými voľbami. Od leta, kedy oficiálne začala predvolebná kampaň, politický boj medzi hlavnými aktérmi (vtedajším premiérom V. Janukovyčom a opozičným lídrom V. Juščenkom) narastal na intenzite. Eskalácia napätia nastala po druhom kole prezidentských volieb koncom novembra, kedy zverejnené sfaľšované výsledky vyvolali rozsiahle občianske hnutie odporu. Do riešenia vnútropolitckej krízy sa zapojilo aj medzinárodné spoločenstvo.

Dvojstranné vzťahy SR a UA môžeme aj v roku 2004 charakterizovať ako dobré, historicky nezaťažené, bez závažných problémov. SR aj v roku 2004 pokračovala v rozvoji korektných susedských vzťahov s UA, deklarovala podporu jej úsilia o postupné začleňovanie sa do skupiny demokratických a trhovo orientovaných európskych štátov, vrátane regionálnych a subregionálnych organizácií. Takisto sa SR dlhodobo usiluje vytvárať priaznivé podmienky pre rozvoj vzájomne výhodnej hospodárskej spolupráce s cieľom udržať tendenciu postupného zvyšovania objemu vzájomného obchodu.

V uplynulom roku navštívili UA dvaja z najvyšších slovenských ústavných činiteľov prezident SR R. Schuster (rozlúčková návšteva 7. – 8.6.) a predseda vlády SR M. Dzurinda (oficiálna návšteva 21. – 22.6.).

SR aktívne vystupuje na aktivitách spojených s budovaním občianskej spoločnosti a upevňovania demokratických princípov na UA. Slovenské mimovládne organizácie (MVO) zorganizovali v spolupráci s ukrajinskými MVO na UA dve konferencie s názvom „Ukrajina a SR: Výmena skúseností z eurointegračného procesu“. Slovenské MVO sa zapojili do pozorovania volebného procesu na UA, kde slovenská účasť patrila medzi najväčšie.

Medzi nesplnené ciele môžeme zahrnúť neuskutočnenie zasadnutia MVK pre hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu, ktoré má organizovať ukrajinská strana. Taktiež sa nepodarilo uskutočniť zasadnutie MVK pre otázky národnostných menšín, školských, kultúrnych a vedeckých stykov. Naďalej ostáva nevyriešená problematika Krivorožského ťažobno-upravárenského kombinátu a dlhodobo sa nedarí zrealizovať stretnutia ministrov kultúry a školstva.

3.2. Vyšehradská štvorka

V uplynulom období Vyšehradská štvorka (V4) predovšetkým prostredníctvom tzv. kroměřížskej deklarácie predsedov vlád V4 vyslala jasný signál o opodstatnenosti svojej ďalšej existencie. Podpisom deklarácie 12. mája 2004 sa podarilo preniesť nahromadený potenciál vyšehradskej spolupráce do podmienok rozšírenej EÚ a zachovať doterajšie know-how a „obchodnú značku“ V4.

SR kladne hodnotí pôsobenie V4 počas predsedníctva CZ ako aj mieru plnenia zadefinovaných priorít českého predsedníctva (ktoré boli charakterizované ako „kontinuita a budúcnosť“), či už v oblasti spoločnej prípravy krajín V4 na vstup do schengenského priestoru alebo v diskusii krajín V4 o Finančnej perspektíve EÚ na roky 2007-2013. SR uvítala pokračovanie diskusie ohľadom prípravy Finančnej perspektívy EÚ na roky 2007-2013, ktorá je jednou z priorít poľského predsedníctva.

SR pozitívne hodnotí dosiahnuté výsledky spolupráce V4 s tretími krajinami a medzinárodnými zoskupeniami napríklad s Beneluxom, Severskou radou alebo Japonskom. MZV SR aktívne participovalo na expertnom dialógu V4 s Generálnym sekretariátom Beneluxu a zorganizovalo stretnutie národných vyšehradských koordinátorov s predstaviteľom MZV Japonska v Bratislave.

V roku 2004 sa podarilo zavŕšiť proces zosúladenia zmluvno-právnych predpisov zakladajúcich Medzinárodný vyšehradský fond (MVF) v súlade s právnymi ustanoveniami EÚ.

3.3. Regionálna a cezhraničná spolupráca

SR úspešne pokračovala v aktívnych vzťahoch s **Rakúskou republikou** v rámci Zmiešanej slovensko-rakúskej komisie pre spoluprácu v oblasti dopravy, ktorej náplňou je riešenie aktuálnych problémov v oblasti cestnej, železničnej, leteckej a lodnej infraštruktúry, hraničných priechodov a rozvoja cestovného a turistického ruchu na slovensko-rakúskej hranici. V súlade s integračnými ambíciami SR bol termín dobudovania diaľničného prepojenia medzi Bratislavou a Viedňou stanovený na rok 2007, pričom v novembri 2004 došlo k položeniu základného kameňa. Zavedením zmien sa zvýšila priechodnosť hraničných priechodov a pripravili sa aj zmeny v poskytovaní osobnej a nákladnej železničnej dopravy medzi Bratislavou a Viedňou.

Švajčiarska pomoc sa realizuje na základe Dohody medzi vládou SR a vládou Švajčiarskej konfederácie o poskytnutí finančnej pomoci z roku 1993 s cieľom podporiť prechod SR na trhovú ekonomiku a zmierniť ekonomické a sociálne dôsledky počas transformačného procesu v SR. V roku 1993 bolo pre SR schválených 30 mil. CHF. Realizácia jedného projektu bola ukončená a spustila sa príprava realizácie dvoch obdobných

projektov z oblasti zdravotníctva (spaľovne nemocničného odpadu). Realizáciou projektov spaľovní v roku 2005 sa dočerpá švajčiarska finančná pomoc pridelená SR. Sekundárny finančný zdroj pochádzajúci so švajčiarskej pomoci je Slovensko-švajčiarsky revolvingový fond. V roku 2004 poskytol Fond granty na projekty z oblasti zdravotníctva, životného prostredia, infraštruktúry a podpory malého a stredného podnikania na Slovensku.

4. ĎALŠIE OBLASTI DVOJSTRANNEJ SPOLUPRÁCE

4.1. Vzťahy so štátmi NATO a EÚ

Spojené štáty americké

Z hľadiska bilaterálnej spolupráce medzi SR a US, ako aj v celkovom kontexte transatlantických vzťahov bola v roku 2004 politicky najvýznamnejšou návšteva predsedu vlády SR Mikuláša Dzurindu s delegáciou vo Washingtone, DC v dňoch 27. - 29. marca. Počas tejto návštevy M. Dzurinda odovzdal ministrovi zahraničných vecí C. Powellovi ratifikovanú prístupovú listinu a zúčastnil sa stretnutia premiérov siedmich prístupujúcich krajín s prezidentom US. Predseda vlády SR ako najdlhšie úradujúci premiér z tejto skupiny na stretnutí s prezidentom G. Bushom v Bielom dome prehovoril nielen vo svojom mene, ale aj v mene ostatných premiérov. Prezident Bush ocenil kvalitu vzťahov s novými členmi aliancie, ich potenciál a aktívny príspevok v boji proti terorizmu v Afganistane a Iraku.

V dňoch 10. - 11. júna 2004 navštívil US prezident SR R. Schuster, ktorý sa zúčastnil na pohrebe bývalého prezidenta US R. Reagana. V septembri 2004 uskutočnil pracovnú cestu do US minister obrany SR J. Liška. Z návštev predstaviteľov US v SR bola najvýznamnejšia septembrová návšteva námestníka ministra zahraničných vecí US Richarda Armitagea, ktorej konkrétnym výsledkom bolo okrem iného aj zriadenie Slovensko-americkej konzulárnej pracovnej skupiny zameranej na uľahčenie konzulárnej spolupráce a prípadnú liberalizáciu vízového režimu US voči SR s konečným cieľom zrušenia vízovej povinnosti pre občanov SR.

V politickej oblasti teda možno charakterizovať rozvoj slovensko-amerických vzťahov v roku 2004 ako veľmi úspešný. Slovensko sa správalo, prezentovalo a bolo aj vnímané ako solídny partner US v rámci NATO i transatlantických vzťahov v širšom rámci, čo sa výrazne prejavilo aj počas uvedených i ďalších vzájomných návštev.

V oblasti ekonomickej diplomacie bol v priebehu roka 2004 dôraz kladený na propagáciu možností investovania v SR a obchodu so SR v podnikateľských kruhoch US. Slovenská diplomacia zintenzívnila úsilie o vyčiarknutie SR z watchlistu 301 USTR (Úradu obchodného predstaviteľa USA) v súvislosti s údajne nedostatočnou ochranou duševného vlastníctva v SR a za týmto účelom sa uskutočnili rokovania s MO US, USTR, združením Pharma a niektorými farmaceutickými spoločnosťami. V oblasti bilaterálnej zmluvnej základne sa v súvislosti so vstupom SR do EÚ podarilo dospieť k zhode pri úprave bilaterálnej investičnej dohody, ktorá bola oboma stranami ratifikovaná. Zo strany SR bola v roku 2004 vypovedaná bilaterálna obchodná dohoda, americká strana však požiadala o prehodnotenie tohto vypovedania.

V roku 2004 bol v Los Angeles zriadený Generálny konzulát SR, ktorý bude slávnostne otvorený na jar 2005 spolu s Honorárnym konzulátom SR v Seattli.

Nemecká spolková republika

Keďže stredoeurópsky priestor patrí k oblastiam primárneho politického záujmu DE, stredoeurópska politika DE sa voči Slovensku vyznačovala rovnako európskym dialógom i rozvojom bilaterálnych vzťahov. Rok 2004 bol potvrdením trendu dynamického rozvoja slovensko-nemeckých bilaterálnych vzťahov, ktoré za posledných niekoľko rokov zaznamenali významný kvalitatívny vzostup. Aj v tomto roku sa podarilo zrealizovať veľký počet bilaterálnych stretnutí na rôznych úrovniach. K najvýznamnejším patrila návšteva prezidenta SR I. Gašparoviča v DE (20.10.), počas ktorej uskutočnil prvé rokovanie v novej funkcii s novým spolkovým prezidentom H. Köhlerom a stretol sa aj s predsedom Nemeckého spolkového snemu (NSS) W. Thiersem a spolkovým kancelárom G. Schröderom. Prezident

SR bol jedným z prvých hostí novozvoleného nemeckého prezidenta. Osobitný význam z hľadiska rozvoja vzťahov na spolkovej úrovni a krajinskej úrovni mala pracovná návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu v dňoch 10.-12.2.2004, počas ktorej sa stretol so spolkovým kancelárom G. Schröderom a navštívil aj spolkové krajiny Brandenbursko, Dolné Sasko a Sasko-Anhaltsko. Intenzívny dialóg pokračoval aj na úrovni ministerstiev zahraničných vecí, o čom svedčia návštevy ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v DE v júli a septembri 2004. Úzke kontakty pokračovali na úrovni jednotlivých rezortov SR a DE, a to najmä v oblastiach dopravy, pôšt a telekomunikácií, spravodlivosti, hospodárstva, pôdohospodárstva a školstva. Obsiahly pracovný dialóg dokumentujú aj početné pracovné konzultácie expertov MZV na podporu niektorých zahraničnopolitických priorít SR (terorizmus, Balkán), návštevy parlamentov, operatívna spolupráca regiónov a partnerských miest, ako aj široká kultúrna výmena, podporovaná aj HK.

Napriek niektorým rozdielnym názorom na aktuálne otázky EÚ, a napriek tomu, že SR a DE nezdiedali spoločné postoje v otázke vojny proti Iraku, v relácii vládne atmosféra porozumenia a ústretovosti a SR sa aj v r. 2004 darilo prehlbovať dialóg medzi oboma krajinami a udržiavať úzke osobné kontakty medzi predstaviteľmi SR a DE.

Kanada

Možnosti realizácie zahraničnopolitických priorít SR na rok 2004 do veľkej miery predurčila turbulentná vnútropolitická situácia v CA. Vnútropolitické udalosti obmedzili zahraničnopolitické aktivity kanadskej vlády, ktorá sa vo svojich aktivitách sústredila najmä na krajiny G8.

Výsledkom je, že v priebehu roku 2004 sa v teritóriu CA neuskutočnili nijaké významné podujatia, ktoré by sa zásadným spôsobom týkali zahraničnopolitických záujmov SR. V dôsledku kanadského vnútropolitického vývoja došlo k presunu plánovaných bilaterálnych aktivít (najmä oficiálnej návštevy predsedu vlády SR M. Dzurindu a oficiálnej návštevy ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v CA, ale aj obchodnej misie kanadských podnikateľov z oblasti automobilového priemyslu na Slovensku) na rok 2005.

Potešujúce je, že napriek obmedzeniu kontaktov na najvyššej úrovni si v roku 2004 udržala dynamiku hospodárska spolupráca a sľubne sa začala rozvíjať spolupráca v oblasti kultúry. Tradične dobrá bola aj slovensko-kanadská spolupráca v oblasti ODA. V závere roka 2004 sa kanadská strana rozhodla zvýšiť svojej diplomatické zastúpenie v SR vyslaním samostatného chargé d'affaires a. i., ktorý povedie Kancelárii Kanadského veľvyslanectva pred jej transformáciou na plnohodnotný zastupiteľský úrad Kanady v SR.

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska

UK sa zaviazalo od 1. 5. 2004 otvoriť svoj pracovný trh pre nové členské krajiny EÚ a na rozdiel od niektorých ďalších členských krajín tento záväzok aj realizovalo.

V bezpečnostno-politickej oblasti bola po vstupe SR do EÚ a NATO potvrdená veľká zhoda názorov o základných parametroch, úlohách a delbe práce medzi týmito zoskupeniami. SR bola v jednom bloku ČK s UK, ktorý presadzoval zachovanie efektívnej a silnej aliancie s nenahradiateľným článkom 5. Záujmy SR a UK sa zhodli aj v otázkach riešenia situácie v Iraku, Afganistane, ako aj v diskusií o budúcnosti transatlantických vzťahov.

Východiská na spolupôsobenie SR a UK na pôde EÚ sa počas prvých mesiacov členstva SR ukázali ako sľubné. SR preto vyhľadávala, tam kde to bolo možné, styčné body s UK pre napĺňanie svojich politických cieľov. SR pritom využívala tradičnú britskú orientáciu na budovanie ad hoc koalícií na presadzovanie cieľov v oblastiach spoločného záujmu. Konkrétne išlo o otázky ekonomických reforiem, liberalizáciu, sociálnu oblasť, viacero otázok z oblasti spravodlivosti a vnútra (manažment vonkajších hraníc EÚ, azylová

politika, justičná spolupráca v civilných a trestných veciach). Najcitlivejší problém, ktorý sa však netýka len SR, bola a je britská snaha (spolu s ďalšími najväčšími prispievateľmi) limitovať príspevky do budúceho rozpočtu EÚ na 1% HNP, ktorá je sprevádzaná návrhom na reformu regionálnych a kohéznych fondov s cieľom finančnej kompenzácie nových členských krajín.

Aj keď v oblasti stykovej diplomacie sa prešlo k pragmatickejšiemu prístupu, kde najmä na vládnej a expertnej úrovni sú na dvojstranné rokovania prednostne využívané stretnutia na multilaterálnych fórach (NATO, EÚ), vzájomné oficiálne a pracovné návštevy aj naďalej zostali súčasťou diplomatických aktivít SR. Na parlamentnej úrovni išlo o návštevy predsedu NR SR P. Hrušovského v Londýne a Edinburhu, ktoré nadviazali na predchádzajúce kontakty parlamentných výborov. Bilaterálnu návštevu UK v roku 2004 uskutočnil aj minister vnútra SR V. Palko a podpredseda vlády SR P. Csáky.

Írsko

V 1. polroku 2004 IE úspešne realizovalo predsedníctvo EÚ. Práve v hlavnom meste IE, v Dubline, sa 1. mája konal slávnostný akt prístupu nových členských krajín do EÚ. SR na viacerých bilaterálnych stretnutiach pozitívne hodnotila priebeh a výsledky írskeho predsedníctva. Úlohy vyplývajúce z írskeho predsedníctva sa podarilo zabezpečiť na úrovni zodpovedajúcej záujmom SR.

Zo stykových aktivít na vysokej politickej úrovni bola najvýznamnejšia návšteva predsedu vlády SR v Dubline, ktorej cieľom bolo prediskutovať kľúčové otázky írskeho predsedníctva, a jeho účasť na oslavách vstupu SR do EÚ v Dubline a Corku 1. mája. V druhej polovici mája 2004 uskutočnil pracovnú cestu do SR írsky predseda vlády Bertie Ahern s cieľom prediskutovať prípravu Ústavnej zmluvy EÚ.

Bilaterálne kontakty medzi oboma krajinami boli z dôvodu predsedníctva IE v EÚ v roku 2004 menej intenzívne a s výnimkou návštevy ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR v IE sa orientovali hlavne na rokovania na expertnej úrovni. Boli však vytvorené predpoklady pre realizáciu návštevy prezidenta SR v IE v roku 2005.

Organickou súčasťou zahraničnej politiky SR v IE boli v roku 2004 aktivity kultúrneho charakteru. Medzi najdôležitejšie možno zaradiť oslavy vstupu SR do EÚ v Dubline a Corku a prezentáciu slovenského filmového umenia

Francúzska republika

Rok 2004 mal z pohľadu SR mimoriadny význam, pretože sa v ňom podarilo dovŕšiť niekoľkoročné úsilie SR o vstup do EÚ a NATO. So zreteľom na osobitné postavenie Francúzska v štruktúrach NATO vo FR oveľa viac rezonovalo rozširovanie EÚ. SR spolu so 6 ďalšími krajinami vstupujúcimi do NATO však vyvíjala aktivity, aby rozširovanie aliancie nezostalo vo FR bez povšimnutia. V súvislosti so vstupom SR do EÚ a v kontexte informačnej kampane o ÚZ EÚ uskutočnila slovenská diplomacia početné propagačné prezentácie a Slovensko sa stalo témou konferencií a okrúhlych stolov pred širokou verejnosťou i odborným publikom.

O náraste kvality a intenzity francúzsko-slovenského dialógu svedčia návštevy a stretnutia vysokých predstaviteľov. V roku 2004 uskutočnil oficiálnu návštevu SR predseda Senátu FR Christian Poncelet a predseda NR SR P. Hrušovský zasa vykonal oficiálnu návštevu FR. Oslavy 60. výročia vylodenia spojencov a SNP vytvorili rámec pre návštevu prezidenta SR v Normandii a francúzskej ministerky pre európske záležitosti Claudie Haigneré v Banskej Bystrici a Bratislave. Významným hosťom Bratislavskej konferencie II. bola francúzska ministerka obrany.

Spolupráca s francúzskymi médiami prispela k vyváženému, pozitívnemu obrazu SR vo FR. Pozícia SR ako člena EÚ a NATO, presadzovanie reforiem a zvýšené úsilie o objektívnu informovanosť má vo FR za následok pretrvávajúci rast záujmu o našu krajinu v najširšom kontexte a pozitívne pôsobí na prílev francúzskych investícií do ekonomiky SR.

Vo vzťahu k medzinárodným krízam sa v roku 2004 v niektorých prípadoch postoj a reálna zahraničná politika SR a FR nezhodovali. Išlo predovšetkým o spôsob riešenia situácie v Iraku, kde SR sa na rozdiel od FR postavila na stranu medzinárodnej koalície operujúcej proti teroristickým skupinám v tejto krajine. Určité rozdiely badať aj vo vzťahu k riešeniu situácie na Strednom východe ako celku. Tieto skutočnosti však nepoznačili tradične dobré vzájomné slovensko-francúzske vzťahy. Vzhľadom na postavenie FR ako stáleho člena BR OSN ich dôležitým aspektom v roku 2004 bolo aj úsilie SR obsadiť post nestáleho člena v tomto orgáne v rokoch 2006 - 2007.

Španielske kráľovstvo

Začiatkom roka 2004 sa aktivity slovenskej diplomacie v ES prioritne sústreďovali na naplnenie zahraničnopolitických priorít SR, teda na vstup SR do NATO a do EÚ. Ich súčasťou bola realizácia politicko-prezentačného projektu „Slovensko pre Európu“. Aktivity pritom boli zamerané na všetky vekové a sociálne skupiny španielskeho obyvateľstva.

Prioritou z politického hľadiska bola návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu v Madride, v rámci ktorej vystúpil s prednáškou o aktuálnom politicko-ekonomickom vývoji v SR pred vstupom do EÚ. Predseda vlády SR M. Dzurinda uskutočnil pracovnú návštevu ES aj v súvislosti s účasťou na štátnom pohrebe obetí teroristických atentátov 11. marca 2004.

Následné všeobecné voľby, formovanie novej vlády, ako i zmena politickej garnitúry v ES čiastočne utlmili intenzitu vzájomných politických kontaktov. S cieľom ich zintenzívnenia vyvíjala slovenská diplomacia aktivity zamerané na prípravu návštev prezidenta SR a predsedu vlády SR v ES a návštev ministra zahraničných vecí a predsedu Kongresu ES na Slovensku, ktoré budú realizované v nasledujúcom období.

V roku 2004 mierne vzrástol objem vzájomného obchodu medzi SR a ES a rozpracovalo sa viacero investičných akcií zameraných na prílev španielskeho kapitálu do ekonomiky SR. Najvýznamnejšou realizovanou investíciou (v objeme 18 miliónov eur) bola v roku 2004 investícia španielskej spoločnosti Alumínio Cortizo.

S cieľom podporiť ekonomickú a kultúrnu spoluprácu medzi SR a ES bol v roku 2004 otvorený HK SR so sídlom v Santa Cruz de Tenerife s pôsobnosťou pre Kanárske ostrovy.

V roku 2004 sa rozvíjala aj spolupráca v kultúrnej a školskej oblasti, a to nielen na základe medzivládnych zmluvných dokumentov, ale aj na základe priamej spolupráce kultúrnych ustanovizní a dohôd o výmene študentov a poskytovaní štipendií uzavretých medzi jednotlivými univerzitami či strednými školami. Táto spolupráca zahŕňala aj prácu španielskych lektorov, ktorí pôsobia na bilingválnych gymnáziách i na univerzitách v SR.

Talianska republika

Úroveň politických vzťahov medzi SR a IT bola v roku 2004 veľmi dobrá. IT bezvýhradne podporovalo členstvo SR v EÚ, ako i v NATO. Najvýznamnejším z bilaterálnych kontaktov bola návšteva premiéra Silvia Berlusconiho v SR v novembri 2004, ktorá potvrdila veľmi dobrú úroveň slovensko-talianskych bilaterálnych vzťahov.

Prítomnosť predsedu vlády SR M. Dzurindu a ministra zahraničných vecí SR E. Kukana na slávnostnom podpise Ústavnej zmluvy EÚ 29. októbra 2004 bola využitá aj na odhalenie pamätnej tabule generála M. R. Štefánika v centre Ríma na Piazza Venezia.

IT sa zaradilo medzi štvoricu najvýznamnejších ekonomických partnerov SR. V zahraničnom obchode SR zaujíma celkovo tretie miesto a je 4. najväčším investorom. Po

vstupe talianskych bankových spoločností Unicredito a Intesa BCI na náš trh prichádza do SR talianska energetická spoločnosť ENEL, ktorá sa stala víťazom tendra na privatizáciu 66% akcií Slovenských elektrární.

V roku 2004 obnovila Slovenská akadémia vied dohovor o spolupráci s talianskym Národným strediskom pre vedecký výskum (CNRS). Taktiež prebiehali intenzívne rokovania týkajúce sa spôsobu financovania bilingválnych sekcií v školstve.

V kontexte vstupu SR do EÚ a podpisu ÚZ sa v roku 2004 v IT realizoval projekt prezentácie SR pod názvom Slovensko v novej Európe. Významnou súčasťou projektu boli pracovné návštevy vrcholných predstaviteľov SR v IT, napríklad podpredsedu vlády SR P. Csákyho a ministra hospodárstva SR, ako aj zapojenie popredných predstaviteľov IT na vládnej a regionálnej úrovni. Koncom roka 2004 boli slávnostne otvorené nové HK SR v Miláne a Turíne.

Holandské kráľovstvo

Získaním plnoprávneho členstva SR v EÚ a NATO boli slovensko-holandské bilaterálne vzťahy posunuté na vyššiu kvalitatívnu a kvantitatívnu úroveň. Kvantitatívnemu zvýšeniu napomohla predsednícka úloha NL v Rade EÚ v 2. polroku 2004 a obdobie jej intenzívnych príprav. V priebehu prvého polroka 2004 navštívil SR celý rad členov holandskej vlády, vrátane jej predsedu Jana Petera Balkenendeho, ktorí viedli separátne rokovania so slovenskými partnermi. Na druhej strane, v čase holandského predsedníctva sa slovenskí predstavitelia zúčastnili množstva formálnych a neformálnych podujatí o európskych a globálnych záležitostiach v NL.

Holandská vláda prijala rozhodnutie o postupnom znižovaní bilaterálnej pomoci v rámci programov MATRA a PSO do roku 2007. V rámci týchto programov boli realizované viaceré študijné návštevy a kurzy pre slovenskú štátnu správu a samosprávu. Na základe vstupu SR do EÚ sa v roku 2004 riešila otázka transformácie spolupráce medzi mestami a obcami SR a NL.

V roku 2004 pokračovala intenzifikácia slovensko-holandskej obchodno-ekonomickej spolupráce a NL si upevnila pozíciu ako 2. najväčší zahraničný investor v SR. Úspešne sa rozvíjala aj kultúrna spolupráca a vzhľadom na prístupnosť finančných zdrojov pre aktivity verejnej diplomacie (projekty EIKS) sa v priebehu roka 2004 podarilo v NL zrealizovať niekoľko individuálnych prezentácií a zabezpečiť účasť na viacerých spoločných projektoch zviditeľňujúcich SR ako novú členskú krajinu EÚ.

Primeranú pozornosť SR venovali v roku 2004 holandské médiá. Ich záujem pritiahol jednak vstup SR do NATO a EÚ, ale aj voľby prezidenta SR.

Belgické kráľovstvo

Vzhľadom na regionálne voľby v BE v júni 2004, ktoré mali za následok aj viaceré zmeny vo federálnom parlamente a federálnej vláde, došlo v prvom polroku k čiastočnému útlmu bilaterálnych vzťahov. Napriek tomu sa však vo všetkých oblastiach podarilo rozšíriť a upevniť vzájomné vzťahy. Úspešne pokračoval politický dialóg na vysokej a najvyššej úrovni. V januári 2004 vykonal pracovnú návštevu BE minister zahraničných vecí SR E. Kukan pri príležitosti otvorenia nového HK SR v Antverpách, v marci 2004 bol na pracovnej návšteve SR predseda vlády BE G. Verhofstadt.

Ďalšie stretnutie na úrovni predsedov vlád M. Dzurindu a G. Verhofstadta sa konalo v rámci Summitu Benelux – V4 zorganizovaného pred zasadnutím Európskej rady 25. marca 2004. V nadväznosti na túto schôdzku sa začala spolupráca v tomto formáte rozvíjať aj na expertnej úrovni.

V roku 2004 pokračovala aj tradične dobrá spolupráca medzi MO SR a MO BE, ako aj medzi Armádou SR a Ozbrojenými silami BE. Vo februári 2004 uskutočnil oficiálnu návštevu v SR minister obrany BE A. Flahaut a v máji uskutočnil recipročnú oficiálnu návštevu BE minister obrany SR J. Liška.

Nadalej pokračovala spolupráca s regiónmi a spoločenstvami BE. Významnou udalosťou bolo uzavretie novej bilaterálnej dohody medzi Regiónom Brusel - Hlavné mesto a Bratislavským samosprávnym krajom (BSK).

Vychádzajúc z dohody o spolupráci medzi vládou Flámskeho spoločenstva BE a vládou SR, podpísanej v Bratislave 30.5.2002, bol dňa 8.6.2004 v Bruseli podpísaný program spolupráce na r. 2004 – 2005, zameraný na viacero oblastí prevažne ekonomického charakteru. Do 30.1.2004 tiež bolo predložených 8 projektov flámsko - slovenskej spolupráce na r. 2004. Tieto boli posúdené na zasadnutí dvojstrannej pracovnej komisie v Bruseli 7.-8.6.2004 a v II. polroku 2004 sa začalo s realizáciou niektorých z nich.

Pozornosť bola sústredená i na prezentáciu SR v BE, a to najmä pri príležitosti prijatia SR do EÚ a pri príležitosti osláv pádu Berlínskeho múru.

V roku 2004 bola rozšírená sieť honorárnych konzulárnych úradov SR v BE, nakoľko došlo k otvoreniu tretieho HK SR so sídlom v Antverpách.

V priebehu celého roka sa uskutočnilo niekoľko podujatí, ktorých cieľom bola prezentácia Slovenska v oblasti dosiahnutých ekonomických výsledkov, ale tiež poukázanie na možnosti ďalšieho rozvoja vzájomnej obchodnej spolupráce medzi SR a BE.

Luxemburské veľkovoľvodstvo

Rozvoj spolupráce medzi SR a LU v roku 2004 do veľkej miery ovplyvnili parlamentné voľby v LU, ktoré sa uskutočnili v júni 2004. V druhom polroku 2004 spoluprácu medzi SR a LU ovplyvňovala príprava LU na Predsedníctvo v EÚ v prvej polovici roka 2005.

Napriek tomu aj v roku 2004 úspešne pokračoval politický dialóg na vysokej a najvyššej úrovni. V dňoch 13.-14.4.2004 uskutočnil oficiálnu návštevu SR minister poľnohospodárstva, vinohradníctva a rozvoja vidieka LU Fernand Boden a v novembri 2004 sa uskutočnila oficiálna návšteva ministra spravodlivosti a obrany LU Luca Friedena. Plánovaná oficiálna návšteva predsedu vlády LU J.-C. Junckera v SR bola na žiadosť luxemburskej strany preložená na druhú polovicu roka 2005 z dôvodov prípravy luxemburského predsedníctva EÚ.

V LU sa v roku 2004 uskutočnili prezentačné akcie pri príležitosti vstupu SR do EÚ spojené s propagáciou Slovenska. V rámci jarného trhu EUROVILLAGE bol pripravený Národný deň SR.

V roku 2004 nadobudla platnosť Dohoda o readmisii osôb v nezákonnom postavení, ktorú uzatvorila vláda SR s vládami BE, LU a NL.

Portugalská republika

Kvalitu vzťahov medzi SR a PT v roku 2004 určovali štyri nosné aspekty: 1. spojenecká väzba vytvorená vstupom SR do NATO a členstvom v EÚ, kde SR a PT patria do skupiny porovnateľných stredných, resp. menších krajín, 2. podobnosti v historickom a politickom vývoji, ako aj podobnosti v oblasti ekonomického rozvoja a sektorálnej štruktúry hospodárstva, 3. nová dynamika spolupráce rozšírenej EÚ, ktorá vytvorila prirodzené a tesné partnerstvo (dôkazom je zvažované spoločné predsedníctvo DE, PT a SR), 4. využívanie skúseností a postupov PT z obdobia po vstupe do EÚ pre rozvoj ekonomiky a celej krajiny.

V roku 2004 sa SR darilo narušovať niektoré zaužívané stereotypy v slovensko-portugalskej relácii, ako napríklad tradične menší záujem PT o krajiny SVE, presvedčenie, že geografická vzdialenosť neumožňuje efektívnu hospodársku spoluprácu, neopodstatnené zdôrazňovanie rozdielnosti národných mentalít atď. Dôkazom je okrem iného naštartovanie

ekonomickej spolupráce, ktorá v roku 2004 vyústila do vytvorenia viacerých spoločných podnikov a prípravy prvej veľkej investičnej akcie PT v SR (spoločný podnik Key Plastics Europe a SEZ Dolný Kubín).

V politickej oblasti boli v roku 2004 položené základy realizácie vzájomných návštev na najvyššej úrovni v roku 2005, z ktorých najvýznamnejšia bude návšteva prezidenta SR v Portugalsku. Z návštev realizovaných v roku 2004 bola najvýznamnejšia pracovná návšteva podpredsedu vlády SR P. Csákyho v Portugalsku.

Širokú odozvu u portugalskej verejnosti mali kultúrne a ďalšie prezentačné podujatia, ktoré sa konali v rámci projektu „SLOVAKIA IN“. Aj ich zásluhou sa SR stala predmetom nebyvalého počtu reportáží, článkov a analýz publikovaných v portugalských médiách.

Dánske kráľovstvo

Slovensko-dánske vzťahy obe krajiny hodnotia ako bezproblémové s potenciálom ďalšieho rozvoja predovšetkým v oblasti obchodno-ekonomickej a investičnej. Podmienky pre ďalší rozvoj sa zlepšili po vstupe SR do NATO a EÚ vzhľadom na dlhodobý záujem dánskej strany o spoluprácu s malými a strednými krajinami s cieľom vytvoriť podmienky pre efektívnejšie presadzovanie ich spoločných záujmov na pôde oboch organizácií.

SR už tretí rok po sebe zaznamenala aktívne saldo a možno predpokladať zachovanie tohto pozitívneho vývoja aj v najbližšom období. Zvlášť pozitívny je rast objemu priamych zahraničných investícií z DK, orientovaných predovšetkým do oblasti strojárenského, obuvníckeho priemyslu a poľnohospodárstva v celkovom objeme cca 125 mil. SK.

V hodnotenom období boli vytvorené predpoklady pre uskutočnenie recipročnej návštevy predsedu vlády SR (jún 2005), ako aj ministra obrany SR v DK (dátum predbežne stanovený na apríl 2005).

Švédske kráľovstvo

Diplomatické vzťahy medzi SR a SE sa dlhodobo rozvíjajú k obojstrannej spokojnosti a nie sú zaťažené nijakými otvorenými či nedoriešenými otázkami.

Podpredseda vlády P. Csáky sa v januári 2004 zúčastnil Štokholmského fóra o predchádzaní genocídy. O pokračovaní upevňovania vzájomných kontaktov predstaviteľov oboch krajín v r. 2004 svedčí aj účasť švédskeho predsedu vlády G. Perssona na oficiálnom otvorení rezidenčného švédskeho ZÚ v SR dňa 10.5.2004 a jeho bilaterálne rokovania s predsedom vlády M. Dzurindom. V dňoch 10.-11.5. 2004 bol na pracovnej návšteve SE minister obrany SR J. Líška. Štátny tajomník MZV SR I. Korčok vykonal pracovnú návštevu SE 27.5.2004. Vzhľadom na vývoj politických rokovaní v záležitosti Zákona o štátnom rozpočte SR na r. 2005, ako aj o rokovaníach o ďalšom rozšírení EÚ o TR, bola odložená pracovná návšteva predsedu NR SR P. Hrušovského v SE, plánovaná na 16.11.2004. V súvislosti s prestavbou švédskej vlády sa neuskutočnila ani návšteva ministra financií so zodpovednosťou za medzinárodno-ekonomické záležitosti a finančné trhy SE G. Lundu v SR, ktorá bola plánovaná na 28. októbra 2004. Z dôvodu osobnej účasti predsedu vlády SE na otvorení švédskeho ZÚ v Bratislave bola návšteva ministerky zahraničných vecí SE L. Freivaldsovej v SR odložená na rok 2005.

Bližšiemu definovaniu perspektív budúcej spolupráce medzi národnými parlamentmi, k výmene názorov na zvažované zavedenie prechodného obdobia na slobodný pohyb pracovných síl z nových členských krajín vo SE a diskusii o riešení rómskej problematiky v SR bola venovaná oficiálna návšteva predsedu švédskeho parlamentu B. von Sydowa v SR v marci 2004. Uskutočnenie návštevy plne korešponduje s deklarovávaným záujmom predsedu švédskeho parlamentu zintenzívniť kontakty na parlamentnej úrovni v nových členských krajinami EÚ.

V oblasti rozvoja bilaterálnej slovensko-švédskej zmluvnej základne boli v r. 2004 podpísané dve dohody. Dňa 31.5.2004 Dohoda medzi vládou SR a vládou SE o medzinárodnej cestnej, osobnej a nákladnej doprave a dňa 13. júla 2004 Dohoda medzi vládou SR a vládou SE o readmisii osôb.

Fínska republika

Základným cieľom rozvoja slovensko-fínskych vzťahov v politickej oblasti je zvýšený záujem SR a FI o vybudovanie novej kvality vzťahov, ich zintenzívnenie a ďalší rozvoj po vstupe SR do EÚ a NATO. Slovensko-fínske vzťahy sú v súčasnosti na dobrej úrovni, nie sú zaťažené otvorenými otázkami. V r. 2004 bolo vynaložené úsilie o zvýšenie dynamiky politického dialógu na oficiálnej i expertnej úrovni. Pozornosť bola venovaná okrem politickej a ekonomickej oblasti, aj rozvoju vedeckej, školskej a kultúrnej relácii a budovaniu pozitívneho obrazu SR, ako spoľahlivého partnera FI.

Minister zahraničných vecí FI E. Tuomioja uskutočnil pracovné rokovanie s ministrom zahraničných vecí SR E. Kukanom a následne sa zúčastnil Bratislavskej konferencie II v marci 2004. Predseda vlády FI M. Vanhanen sa spolu s ministrom zahraničných vecí FI E. Tuomiojom zúčastnili na slávnostnom otvorení ZÚ FI v Bratislave v máji t.r. Minister zahraničných vecí E. Tuomioja sa zúčastnil MMM v Košiciach. Počas jednodňového pobytu v Košiciach absolvoval krátke stretnutie s predsedom vlády SR M. Dzurindom a so zástupcami rómskej komunity spojené s prehliadkou sídliska Lunik IX. a obce Kecerovce.

V novembri 2004 uskutočnila pracovnú návštevu FI parlamentná delegácia Výboru NR SR pre financie, rozpočet a menu, vedená jej predsedom P. Farkašom. V záujme zvýšenia informovanosti fínskej verejnosti a zachovania jej objektívneho pohľadu na riešenie problémov rómskeho etnika na Slovensku sa predstavitelia MZV SR a ZÚ SR aktívne zúčastnili na Medzinárodnom diskusnom fóre o Rómoch (Europe Day Discussion Forum) v Helsinkách v máji 2004.

Boli vytvorené predpoklady pre návštevu prezidentky FI v SR (apríl 2005) a v zmysle reciprocity je platné pozvanie pre predsedu fínskeho parlamentu na návštevu SR. Predseda fínskeho parlamentu plánuje návštevu SR v r. 2005, najneskôr v r. 2006.

Nórske kráľovstvo a Island

Vzťahy medzi SR a NO, rovnako SR a IS sú bezproblémové, bez otvorených alebo sporných otázok. V uplynulom období došlo – najmä vo vzťahu k NO – k ich zintenzívneniu, čo sa odráža na objeme bilaterálnych kontaktov na rôznych úrovniach.

V hodnotenom období bolo realizovaných niekoľko návštev na najvyššej úrovni, či už nórskeho predstaviteľov SR alebo slovenských v NO. Už v januári sa konali medziministerské rokovania riaditeľov sekcií MO, minister zahraničných vecí NO J. Petersen sa zúčastnil Bratislavskej konferencie II, v rámci pracovných návštev NO navštívili minister obrany SR J. Líška a minister školstva SR M. Fronc, ktorý navštívil aj IS. V auguste NO navštívili štátny tajomník MO SR M. Fedor a predseda Bezpečnostného výboru NR SR R. Kaliňák. Viceprezident PZ SR Nociar sa zúčastnil na konferencii v NO v novembri, podobne ako štátny tajomník MV SR J. Pado. V tom istom mesiaci NO navštívila delegácia Výboru pre sociálne veci a bývanie NR SR vedená predsedom J. Brockom. Minister zdravotníctva IS J. Krostjánsson navštívil SR v júni t.r. Minister životného prostredia SR L. Miklós navštívil v novembri IS.

Za potešiteľný je možno považovať fakt, že v r. 2004 sa podarilo prehĺbiť spoluprácu na regionálnej úrovni. Konkrétne ide o spoluprácu medzi VÚC Trenčín a oblasťou Trondelag/Trondheim, podloženú podpísaním dohody o spolupráci oboch regiónov.

V oblasti obchodných vzťahov je badateľné zlepšenie bilaterálnej spolupráce, ktoré vyplynulo zo zmeny základných podmienok medzi krajinami (členstvo v EHP), ale tiež z obchodno-investičných aktivít, ktoré OBEO v spolupráci so ZÚ v r. 2004 organizovalo (drevo, stavebníctvo, vagóny).

Na august 2004 bola pripravovaná návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu na IS. Z dôvodu choroby predsedu vlády IS bola návšteva odložená.

Helénska republika

Rok 2004 bol z hľadiska zahraničnej politiky SR zlomovým vzhľadom na zásadnú kvalitatívnu zmenu postavenia SR v medzinárodnom prostredí (vstup SR do EÚ a NATO). V súvislosti so zameraním ZP SR bola v r. 2004 zabezpečená účasť slovenských predstaviteľov na letných olympijských a paralympijských hrách v Aténach. Z objektívnych príčin sa neuskutočnila návšteva predsedu NR SR, ktorá bola presunutá na 1. polrok 2005.

Sústredenie gréckej strany na parlamentné voľby, nástup novej vlády a LOH a POH neumožnili realizovať bilaterálne aktivity v požadovanej šírke. Počas LOH sa však uskutočnilo stretnutie prezidentov SR a EL I. Gašparoviča a C. Stephanopoulosa, ako aj ministrov zahraničných vecí SR E. Kukana a EL P. Molyviatisa. Predseda vlády SR navštívil EL pri príležitosti zasadnutia Európskej ľudovej strany vo februári 2004.

Vzájomná ekonomická a obchodná spolupráca zaznamenala pozitívny vývoj. Pozornosť sa sústredila na zvýšenie obchodnej výmeny a vyhľadávanie partnerov pre vyššie formy ekonomickej spolupráce. Vývoj vzájomného obchodu v prvom polroku 2004 zaznamenal na oboch stranách výrazný nárast. Vývoz a dovoz medzi oboma krajinami vzrástol o cca 66 %.

Všetky dôležité oblasti bilaterálnej spolupráce sú zmluvne upravené. V súčasnosti sú rozpracované dohody o osobnej a nákladnej cestnej doprave, o readmisii, o sociálnom zabezpečení, o sezónnom zamestnávaní občanov, o ochrane výmeny utajovaných skutočností a o spolupráci v oblasti zdravotníctva.

Pobaltské krajiny

Rovnocenné partnerstvo SR a **Lotyšska, Litvy a Estónska** a podobná vnútropolitická situácia i orientácia zahraničnej politiky ponúkajú široké možnosti vzájomnej spolupráce nielen v bilaterálnej oblasti, ale aj v rámci EÚ, NATO a na pôde medzinárodných organizácií. SR má so všetkými pobaltskými krajinami vyvážené vzájomné vzťahy, neexistujú žiadne otvorené otázky, ani problémy.

Prioritami ZP SR v r. 2004 vo vzťahu k LT, LV a EE bola najmä spolupráca pri zavŕšení integračného procesu do EÚ a NATO a vytváranie podmienok pre efektívne pôsobenie v týchto integračných zoskupeniach.

Vývoj vzájomných vzťahov SR s LV, LT a EE pokračoval vo vzostupnom trende v politickej, ekonomickej a kultúrnej rovine.

Stykové aktivity SR v Pobaltí v r. 2004 možno hodnotiť ako primerané. K najvýznamnejším možno zaradiť návštevu podpredsedu vlády SR P. Csákyho v LV (24.5.2004), LT (25.5.2004) a EE (26.5.2004) a účasť predsedov vlád LT (Brazauskas), LV (I.Emsis) a EE (J.Parts) na Bratislavskej konferencii II (18.-19.3.2004).

Významným medzinárodným podujatím bolo usporiadanie zasadnutia Parlamentného zhromaždenia NATO v Bratislave aj za účasti zástupcov troch pobaltských štátov 28.5.-1.6.2004. Minister obrany EE M. Hanson navštívil v dňoch 8.-10.9.2004 SR. Štátny tajomník MO SR M. Fedor pracovne navštívil LT 25.-26.2.2004. Štátny tajomník MZV SR J. Berényi sa zúčastnil na medzinárodnej konferencii o pomoci Bielorusku, Moldavsku a Zakaukazsku vo Vilniuse 3.-4.12.2004. Na pracovnej úrovni prebehli slovensko-litovské

medziministerské konzultácie v Bratislave s R-EÚ MZV LT E. Borisovasom (12.1.2004). V LT a v LV bol v dňoch 22. a 23.11.2004 na konzultáciách R-ANAP MZV SR D.Matulay.

Na multilaterálnych rokovaníach prezidentov najvyšších kontrolných inštitúcií krajín strednej a východnej Európy, CY, TR, MT a Európskeho dvora audítorov bol v LV predseda Najvyššieho kontrolného úradu SR J. Štahl (30.3.-2.4.2004).

V rámci prípravy dohôd o ochrane utajovaných skutočností s LT, LV i EE sa zúčastnil expertných rokovaní v LV za Národný bezpečnostný úrad riaditeľ Sekcie legislatívy M. Sudor (13.-14.5.2004).

Pracovné rokovania v LV absolvoval aj prezident Policajného zboru SR J. Kulich (19.10.2004).

Medzi nesplnené aktivity možno zaradiť štátnu návštevu prezidenta SR v Pobaltí, ktorá bola plánovaná na január 2004, ale z termínových dôvodov prezidenta R. Schustera bola odložená na neskôr. Dnes už všetky tri štáty potvrdili termín návštevy prezidenta I. Gašparoviča (LV 28.2.-2.3.2005, LT 2.-4.3.2005 a EE 13.-14.10.2005).

Dôvodom neuskutočnenej návštevy predsedu NR SR J. Hrušovského v LV bola okrem nedostatku voľných termínov aj prezidentská kríza v LV v prvom polroku 2004 a príprava parlamentných volieb v druhom.

S realizáciou premiérskeho návštev (predsedu vlády SR M. Dzurinda do LT a EE, litovského predsedu vlády A. Brazauskasa do SR) sa uvažovalo až po uskutočnení návštev ministrov zahraničných vecí. Tie sa však vzhľadom na vypäté politické pomery v LT i v LV nepodarilo v r. 2004 zrealizovať. Bol však už vzájomne potvrdený termín návštevy ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v EE (27.-28.1.2005) i lotyšského ministra zahraničných vecí A. Pabriksa v SR (2.2.2005). Parlamentné voľby v LT na jeseň 2004 neumožnili konkretizovať dátumy stykových aktivít na úrovni vlády ani parlamentu.

Slovinská republika

V priebehu roka 2004 sa úspešne rozvíjali slovensko-slovinské vzťahy vo všetkých oblastiach. Bol zachovaný tradične intenzívny dialóg v politickej oblasti s celým radom návštev ústavných činiteľov: návšteva predsedu vlády SI A. Ropa v SR (9. február 2004), návšteva podpredsedu vlády SR P. Csákyho v SI (23.-24.2.2004) a návšteva predsedu Štátnej rady Parlamentu SI J. Šušnika v SR (29.3. – 1.4.2004), ako aj celý rad vzájomných návštev rezortných ministrov: uskutočnili sa návštevy ministrov pôdohospodárstva (Zs. Simon v SI, 7.-10.1.2004, F. But v SR (3.-6.3.2004), ministra zdravotníctva SI (9.-10.6.2004) a ministerky spravodlivosti SI v SR (10. –11. 6.2004). Počas vzájomných návštev vrcholných predstaviteľov, ktoré okrem súčasnej bilaterálnej spolupráce boli tematicky orientované aj na budúcu spoluprácu v rámci EÚ a NATO, sa v priebehu roka podstatne rozšírila vzájomná zmluvná základňa. Pozitívne hodnotíme aj spoluprácu v rámci rezortných ministerstiev oboch krajín, ktorá okrem bilaterálnej spolupráce súvisela s činnosťou oboch krajín v NATO a EÚ.

K doterajším zmluvným dokumentom, pri ktorých výkone sa nevyskytli žiadne problémy, pribudla dohoda o spolupráci v oblasti colníctva a dohoda o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností. Napriek obmedzeným finančným zdrojom sa v priebehu roka 2004 veľmi dobre rozvíjala slovensko-slovinská kultúrna spolupráca, a to najmä v oblasti literatúry a divadelníctva. Osobitne pozitívne hodnotíme rozhodnutie Univerzity v Lubl'ane v roku 2004 vytvoriť katedru slovenského jazyka.

Dobrým politickým vzťahom zodpovedá aj vysoká úroveň vzájomnej spolupráce v ekonomickej oblasti. Existujú predpoklady, že objem vzájomnej obchodnej výmeny v roku 2004 prekročí rekordnú úroveň 400 miliónov USD (v roku 2003 dosiahla obchodná výmena 384 mil. USD).

Cyperská republika

Aj v roku 2004 boli zahraničnopolitické aktivity SR v CY zamerané na ďalšie posilňovanie tradične dobrých vzťahov medzi SR a CY. Ani v tomto roku nedošlo k dosiahnutiu znovuzjednotenia ostrova, keďže plán GT OSN na mierové usporiadanie cyperského problému nebol v referende prijatý.

Cyperskí politici oceňujú podiel slovenskej diplomacie pri organizovaní pravidelných (mesačných) stretnutí lídrov politických strán oboch cyperských komunit (gréckej a tureckej) v procese hľadania riešenia cyperského problému. Spolu s pôsobením slovenského kontingentu príslušníkov ozbrojených síl v mierových silách OSN na CY („UNFICYP“) to predstavuje významný vklad SR do procesu zblížovania cyperských komunit a ich predstaviteľov pri hľadaní spôsobov riešenia cyperskej otázky.

V roku 2004 sa zdynamizovali bilaterálne kontakty medzi SR a CY. Vyvrcholili v novembri 2004 historický prvou návštevou prezidenta CY v SR, ktorej predchádzala oficiálna návšteva predsedu NR SR na CY (september 2004). Bilaterálne stretnutia ministrov spravodlivosti a obrany vytvorili predpoklady pre skvalitnenie spoluprácu v týchto rezortoch.

Medzi SR a CY bola v r. 2004 uzavretá Dohoda o spolupráci v boji proti organizovanej trestnej činnosti, terorizmu, nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami a iným druhom trestnej činnosti.

Malta

SR s MT v roku 2004 spájal najmä spoločný vstup do EÚ, ktorý vytvoril predpoklady spolupráce v rámci skupiny malých, resp. stredne veľkých krajín. Sľubne sa vyvíjala vzájomná obchodná výmena, ktorá síce dosahuje relatívne malý objem, no má vzostupnú tendenciu. Samostatné bilaterálne návštevy na najvyššej úrovni sa v roku 2004 neuskutočnili. Na MT bol rovnako ako v SR v priebehu roka zvolený nový prezident, preto možno v blízkej budúcnosti uvažovať o návšteve prezidenta SR v tejto krajine (reciprocita za návštevu maltského prezidenta v SR v roku 2001).

Bulharská republika

Dvojstranné vzťahy sa bezproblémovo rozvíjali na pevnom základe tradičného priateľstva a porozumenia, absencie otvorených otázok a spolupráce vo všetkých oblastiach spoločného záujmu. Pokračoval intenzívny politický dialóg na najvyššej úrovni, koordinácia zahraničnopolitických stanovísk, ako aj úzka spolupráca na pôde medzinárodných organizácií.

Najvýznamnejšou stykovou aktivitou bola návšteva predsedu NR SR P. Hrušovského v BG, kde dominovali otázky európskej integrácie (8.-9.11.2004). Uskutočnilo sa niekoľko návštev na úrovni členov vlády, ktoré prispeli k rozšíreniu rezortnej spolupráce v oblasti obrany, zdravotníctva a školstva a boli príležitosťou na výmenu skúseností z prebiehajúcich reforiem v oboch krajinách.

Obchodno-ekonomická spolupráca sa v priebehu roku 2004 rozvíjala v súlade s možnosťami a záujmom podnikateľských subjektov na oboch stranách. Pokračovala pozitívna tendencia rastu tovarovej výmeny. Obrat vzájomného obchodu dosiahol za osem mesiacov roku 2004 hodnotu 70,2 mil. USD, čo predstavuje medziročný nárast o takmer 36%. V novembri sa v Sofii uskutočnilo 6. zasadanie Medzivládnej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu, ktoré vytýčilo smery ďalšieho rozvoja spolupráce s dôrazom na potrebu rozvoja investičných aktivít.

Rumunsko

V roku 2004 pokračoval pozitívny vývoj v slovensko-rumunských vzťahoch. Prevládal v nich dôraz na politickú a ekonomickú agendu s osobitnou pozornosťou na eurointegračnú oblasť. Pokračoval politický dialóg na úrovni najvyšších predstaviteľov a členov vlád tak v rámci oficiálnych a pracovných bilaterálnych stretnutí, ako aj multilaterálnych akcií. Intenzitu stykových akcií mierne oslabil rumunské volebné kampane pred komunálnymi (jún 2004) a prezidentskými i parlamentnými voľbami (november 2004), v dôsledku čoho sa neuskutočnila oficiálna návšteva rumunského prezidenta v SR a slovenského premiéra v RO. To však nemalo negatívny dopad na priaznivú atmosféru v slovensko-rumunských bilaterálnych vzťahoch. Vstup SR do EÚ v máji a úspešná ekonomická politika slovenského vládneho kabinetu posilnili rumunský záujem o skúsenosti SR z integračnej agendy a z proinvestičnej politiky vlády SR.

V r. 2004 prebiehali intenzívne kontakty na úrovni partnerských rezortov. Úzka expertná spolupráca medzi MZV bola zameraná na multilaterálnu agendu a výmenu informácií o otázkach nestáleho členstva v BR OSN. Trvalý charakter má spolupráca v oblasti vzájomnej podpory kandidatúr do funkcií vo významných medzinárodných inštitúciách, výmena názorov na aktuálne medzinárodnopolitické otázky. Dlhodobým rumunským leitmotívom spolupráce so SR a s ostatnými krajinami strednej Európy je ambícia RO o geopolitické ukotvenie v stredoeurópskom priestore, k čomu využíva regionálne iniciatívy, ako napr. „Proces podunajskej spolupráce“, BSEC, SEEC, SEI. RO sondovalo i možnosti pridruzenia sa k spolupráci V4.

Základnou charakteristikou zahraničného obchodu medzi SR a RO je vysoko aktívne saldo na slovenskej strane. Rast exportu SR v roku 2004 predstavoval vyše 15 %. Problematiku dvojstrannej ekonomickej spolupráce zastrešuje Zmiešaná medzivládna komisia pre obchodnú a hospodársku spoluprácu, ktorej 6. zasadnutie sa uskutočnilo v Bukurešti v októbri 2004.

Turecká republika

Zahraničná politika SR voči TR sa zamerala na plnenie hlavných úloh zamerania zahraničnej politiky SR na rok 2004 s využitím pozitívnych momentov vnútropolitického vývoja SR. V oblasti euroatlantickej integrácie pokračovala aktívna spolupráca s členskými štátmi EÚ a NATO, ktorá vyvrcholila podporou SR do NATO zo strany TR. V bilaterálnych vzťahoch sa udržiavala predchádzajúca vysoká úroveň bezproblémových vzťahov. K narušeniu tohto trendu došlo v dôsledku prijatia uznesenia NR SR č. 1341 z 30.11.2004, v ktorom NR SR uznáva genocídu Arménov v roku 1915 a považuje ju za zločin proti ľudskosti. Turecká strana uznesenie odmietla.

V priebehu r. 2004 sa uskutočnilo bilaterálne stretnutie prezidenta SR I. Gašparoviča s prezidentom TR A.N. Sezerom pri príležitosti summitu NATO v Istanbule. V novembri 2004 sa uskutočnila oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v Ankare.

Nadalej zostáva otvorená návšteva predsedu vlády SR, ktorú slovenská strana odložila ešte v r. 2003.

Rezervy vo vzájomných vzťahoch pretrvávajú v hospodárskej a investičnej oblasti, aj keď v uplynulom roku bol opätovne zaznamenaný ďalší rast slovenského exportu (cca o 13%). K rozvoju spolupráce v hospodárskej oblasti by mohla prispieť intenzívnejšia spolupráca medzi rezortmi hospodárstva.

V roku 2004 boli v súvislosti so vstupom SR do EÚ zrušené bilaterálne dohody z oblasti obchodu, ktoré by mala nahradiť nová dohoda o hospodárskej spolupráci. V novembri 2004 bola medzi SR a TR podpísaná Dohoda o právnej spolupráci v občianskych a obchodných veciach.

4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi

Chorvátska republika

Rozvoj v politickej rovine v roku 2004 bol poznačený formovaním a činnosťou novej chorvátskej vlády vedenej I. Sanaderom. Aj v roku 2004 pokračoval intenzívny politický dialóg na úrovni najvyšších ústavných činiteľov: 16. – 17. júna 2003 navštívil HR predseda NR SR P. Hrušovský a 15. 9. 2004 sa uskutočnila návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu v HR. V auguste 2004 navštívil HR prezident SR I. Gašparovič. HR navštívili aj viacerí rezortní ministri SR a predstavitelia NR SR: predseda zahraničného výboru NR SR, minister financií (november) a podpredseda vlády a minister spravodlivosti (november).

HR ako kandidátska krajina NATO a kandidátska krajina EÚ má záujem o skúsenosti SR z prístupového procesu a o podporu SR v jej integračných snahách do EÚ. V roku 2004 uskutočnilo MZV SR celý rad bilaterálnych stretnutí s cieľom odovzdania skúseností z budovania efektívnej štruktúry negociačných tímov a koordinácií činnosti v rámci rezortu zahraničia. V legislatívnej oblasti došlo v roku 2004 k pokračovaniu prípravy na podpis dohody o readmisii a dohody o ochrane utajovaných skutočností. Osobitnú pozornosť vo vzájomných vzťahoch si nesporne zasluhuje rozvoj v oblasti ekonomickej spolupráce, ktorý aj v priebehu roka 2004 mal vzrastajúcu tendenciu. Vzájomná obchodná výmena aj v roku 2004 zaznamenala nový rekordný obrat na úrovni približne 190 miliónov USD (v roku 2003 bol obrat 156,1 mil. USD). Problematiku dvojstrannej ekonomickej spolupráce zastrešovala medzivládna komisia pre obchodno-hospodársku spoluprácu, ktorej 6. zasadnutie sa uskutočnilo vo februári 2004 v Záhrebe.

Chorvátske médiá v priebehu roka 2004 venovali daniu v SR pomerne veľký priestor, a to predovšetkým z dôvodu historických prepojení medzi oboma krajinami, zvolením prezidenta SR s chorvátskymi koreňmi ako aj z dôvodu integračných ambícií HR, ktoré prezentovali SR ako vzor v prístupovom procese do EÚ.

Švajčiarska konfederácia

Bilaterálne vzťahy medzi SR a CH sú priateľské, bezproblémové a bez otvorených otázok. V súvislosti so vstupom SR do EÚ slovenská strana pristúpila k revízii zmluvnej základne a predložila konkrétne návrhy na ukončenie, resp. modifikáciu zmlúv hospodárskeho charakteru. V súčasnosti neexistujú vo vzájomných vzťahoch problémové otázky.

Podpredseda vlády SR P. Csáky dňa 8.12.2004 rokoval so švajčiarskou ministerkou zahraničných vecí M. Calmy-Rey a s ministrom vnútra P. Couchepinom. S riaditeľom úradu pre hospodársku spoluprácu W. Fustom P. Csáky prerokoval najmä otázku švajčiarskeho príspevku pre nové členské krajiny EÚ a výšku možného podielu pre SR, jeho formu a projektovú štruktúru švajčiarskej pomoci.

V prvej polovici r. 2004 sa neuskutočnilo hospodárske fórum za účasti ministra hospodárstva SR P. Ruska, ktorý svoju účasť a tým aj konanie fóra z termínových dôvodov nepotvrdil. Konzultácie na úrovni štátnych tajomníkov MZV sa neuskutočnili vzhľadom na pripravovanú zmenu na strane MZV SR, ako aj na avízovaný odchod štátneho tajomníka MZV CH Franz von Dänikena.

Švajčiarska strana v polovici roka neformálne avizovala zámer na realizáciu oficiálnej návštevy ministerky zahraničných vecí CH M. Calmy-Rey v SR v priebehu 4. kvartálu 2004,

ale neskôr od tohto plánu ustúpila vzhľadom na internú zmenu programových priorít s tým, že bude pripravovať zaradenie návštevy na r. 2005.

Svätá stolica

Zahraničnopolitické aktivity SR vo vzťahu ku Svätej stolici boli zamerané na udržanie dosiahnutej úrovne bilaterálnych vzťahov založených na vzájomnej dôvere a rešpekte. SR pristupovala k rozvoju ďalšej spolupráce so Svätou stolicou s ohľadom na prehĺbenie prehľadných a stabilných vzťahov tak medzi SR a Svätou stolicou, ako aj medzi štátom a Katolíckou cirkvou.

Významným determinantom úspešného rozvoja obojstranných vzťahov v roku 2004 bola pozícia slovenskej vlády k zakotveniu zmienky o kresťanských hodnotách v preambule Ústavnej zmluvy EÚ, čo výrazne napomohlo k upevneniu kreditu SR ako dôveryhodného partnera Svätej stolice.

Vysoká kvalita bilaterálnych vzťahov medzi SR a Svätou stolicou bola potvrdená aj počas návštevy prezidenta SR vo Vatikáne vo februári 2004 pri príležitosti Národnej púte Slovákov, v rámci ktorej hlavu štátu prijal pápež Ján Pavol II. a štátny tajomník Svätej stolice kardinál Angelo Sodano. K ďalším stykovým aktivitám na vyššej úrovni patrila účasť podpredsedu vlády SR pre európske záležitosti, ľudské práva a národnostné menšiny P. Csákyho na slávnostnej liturgii vo Vatikáne v októbri 2004, počas ktorej pápež Ján Pavol II. vyhlásil piatich nových blahoslavených.

V oblasti právnej úpravy vzájomných vzťahov pokračoval v roku 2004 proces prípravy ďalších čiastkových zmluvných dokumentov, ktorých prijatie vyplýva zo Základnej zmluvy medzi SR a Svätou stolicou. Dňa 9. 7. 2004 nadobudla platnosť Zmluva medzi SR a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní. Uskutočnili sa tiež expertné rokovania týkajúce sa prípravy návrhu konečného textu medzinárodnej zmluvy o uplatňovaní práva na výhradu vo svedomí.

Monacké kniežatstvo

So zreteľom na geografické a politické špecifiká Monackého kniežatstva záujmy SR v Monaku zastupuje generálna honorárna konzulka. V roku 2004 sa spolupráca SR s Monakom rozvíjala predovšetkým v protokolárnej oblasti a na pôde medzinárodných organizácií.

Zvrchovaný rád maltézskych rytierov

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Zvrchovaným rádom maltézskych rytierov, ktoré sú determinované unilaterálnym charakterom aktivít tohto nadnárodného subjektu medzinárodného práva, sa rozvíjali najmä v protokolárnej oblasti. Vo februári 2004 sa prezident SR stretol so svojím partnerom v sídle Zvrchovaného rádu maltézskych rytierov v Ríme. Dlhodobu plánovanú oficiálnu návštevu kniežaťa a veľmajstra Zvrchovaného rádu maltézskych rytierov Fra' Andrewa Bertieho na Slovensku bola odložená na rok 2005.

Andorrské kniežatstvo

Vzhľadom na špecifiká Andorrského kniežatstva nebola táto krajina ani v roku 2004, rovnako ako v minulosti, v centre pozornosti zahraničnej politiky SR. Spolupráca s Andorrským kniežatstvom sa rozvíjala hlavne na pôde medzinárodných organizácií, kde Andorra ako plnoprávny člen disponuje rovnakými hlasovacími právami.

V záujme posilniť politický bilaterálny dialóg sa v roku 2004 uskutočnila historicky prvá oficiálna bilaterálna návšteva ministra zahraničných vecí Andorry Juliho Minovesy v SR. Hlavnými témami jeho rokovaní s ministrom zahraničných vecí SR E. Kukanom a ďalšími

slovenskými predstaviteľmi boli bilaterálne vzťahy, spolupráca v oblasti cestovného ruchu, európska integrácia a multilaterálna spolupráca.

Sanmarínska republika

Vzťahy SR so SM sa v roku 2004 rovnako ako v minulosti koncentrovali na spoluprácu na pôde medzinárodných organizácií, kde táto krajina vystupuje ako plnoprávny člen s rovnakým hlasovacím právom.

4.3. Vzťahy s krajinami SNŠ

Ruská federácia

Po úspešnom zvládnutí procesu začlenenia SR do EÚ a NATO sa vzájomné vzťahy SR s RU posilnili o dôležitú novú dimenziu. Naša stratégia budovania vzťahov k RU je nielen kompatibilná so stratégiou SR k EÚ, ale zároveň zohľadňuje naše národné záujmy a je prínosom k prehĺbovaniu dialógu EÚ s RU. Nepotvrdili sa obavy ruskej strany, že najmä vstup SR do EÚ, by mohol mať eventuálne negatívne dopady na bilaterálne obchodné vzťahy medzi SR a RU. Kľúčovou v uvedenom zmysle bola adaptácia dvojstrannej zmluvno-právnej základne na podmienky po vstupe SR do EÚ.

V súčasnej etape sú vzťahy založené na záujme o budovanie korektných, vecných, transparentných, dobrých, vzájomne výhodných vzťahov. Môžeme konštatovať, že prístupom z oboch strán bol takýto charakter vzťahov dosiahnutý. SR vychádza s presvedčením, že nové reality ako je členstvo SR v EÚ a NATO a súčasne zaznamenaný nový charakter vzťahov RU s EÚ a NATO naše vzťahy obohatia a prispievajú k tomu, že ich obojstranný základ a ich jadro v podobe dvojstranných vzťahov tiež dostanú širšiu platformu a nový rozmer pre rozvoj.

Parlamentné (12/2003) a prezidentské voľby (3/2004) v RU neumožnili uskutočnenie bilaterálnych stykových aktivít na najvyššej úrovni (v platnosti pozvania pre uskutočnenie návštevy SR pre ruského prezidenta, predsedu parlamentu, predsedu vlády). Uskutočnila sa pracovná návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v RU (október 2004).

RU ostáva dôležitým partnerom SR a strategickým dodávateľom energonosičov. Popri politickom a bezpečnostnom význame má RU pre SR osobitný význam najmä v ekonomickej oblasti. V slovensko-ruských vzťahoch je vytvorená potrebná báza a sú odstránené kontroverzné otázky, čo vytvára dobré predpoklady pre ich ďalší všestranný rozvoj. Bezpečnosť ruských dodávok energonosičov (napriek kauze JUKOS) a spoľahlivosť SR ako tranzitnej krajiny bola v hodnotenom období potvrdená a zachovaná.

V bezpečnostnej oblasti bolo prioritou prehĺbovať vzájomnú dôveru, rozširovať spoluprácu a dialóg v záujme hľadania spoločných pozícií a odpovedí na nové výzvy a hrozby, vychádzajúc zo záväzkov vyplývajúcich z nášho členstva v NATO, a v rozvoji dialógu v otázkach bezpečnosti s RU využívať mechanizmy aj po línií multilaterálnej spolupráce (OSN, OBSE, EAPC a iné).

Vzhľadom na nedostatočne pokryté geopolitické územie RU zastupiteľstvami SR (Moskva, S. Peterburg), boli v r. 2004 spracované podnety na zriadenie úradov honorárnych konzulov SR v Chanty-Mansijsku a v Rostove na Done. Zároveň sa zvažuje otvorenie HK v Astrachánskej oblasti a v Omskej oblasti.

V dňoch 20.-26.9.2004 sa uskutočnili Dni slovenskej kultúry v RU (Moskva, Vladimír a Kostroma). Na otvorení sa zúčastnila slovenská delegácia vedená ministrom R.Chmelom.

Bieloruská republika

V hodnotenom období nedošlo v BY k podstatným zmenám vnútropolitického vývoja, v ktorom sa nerešpektujú základné demokratické slobody, ľudské práva, naďalej prevláda demokratický deficit a neplnenie štandardov európskeho demokratického štátu. V hodnotenom období neboli zaznamenané náznaky pokroku pri riešení najzávažnejších porušovaní ľudských práv a slobôd. K najvýznamnejším vnútropolitickým udalostiam v BY v roku 2004 patrili voľby do Senátu reprezentantov Národného zhromaždenia Bieloruskej republiky (Dolnej komory), ktoré boli účelovo spojené s republikovým referendum o zmene článku 81 Ústavy BY. Voľby a referendum, ktoré sa konali 17. októbra 2004 nezodpovedali štandardom OBSE, ktoré BY ako členský štát na seba prevzalo. Postup bieloruských orgánov systému vertikály moci pri príprave a zabezpečení volieb a referenda ešte viac posilnili doterajšiu samoizoláciu vlády prezidenta Alexandra Lukašenka.

V hodnotenom období pokračovalo presadzovanie partnerských, vzájomne výhodných a pragmatických vzťahov s BY. Hlavnou prioritou zahraničnej politiky SR vo vzťahu k BY bol hospodársky záujem. Aj v roku 2004 došlo k ďalšiemu zvyšovaniu vzájomného zahranično-obchodného obratu. Vzhľadom na absenciu niektorých zmluvných dokumentov (ochrana investícií) dochádza k oddiaľovaniu vytvorenia priaznivých podmienok pre realizáciu projektov slovenských podnikateľov v BY. Týmto prístupom sa slovenskí podnikatelia dostávajú do nevýhodnej situácie v porovnaní s partnermi z členských krajín EÚ. V súčasnom období, ktoré neumožňuje rozvíjať politické kontakty, by mali príslušné ústredné štátne orgány SR venovať oveľa väčší priestor a pozornosť vytváraniu podmienok pre budúcu spoluprácu v BY. Podpísanie dohody o podpore a vzájomnej ochrane investícií by priaznivo ovplyvnilo rozvoj investičnej spolupráce medzi SR a BY.

Moldavská republika

V roku 2004 pokračoval pozitívny vývoj vzájomných vzťahov medzi SR a MD. Po období sporadických stykov na expertnej úrovni a na úrovni vedúcich ZÚ SR došlo k oživeniu bilaterálnych stykov. Po prvej oficiálnej návšteve ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v MD (november 2003) nasledovala návšteva ministra zahraničných vecí MD Andreia Stratana v SR (február 2004), v čase návštevy ešte vo funkcii štátneho tajomníka. V máji t. r. sa na stretnutí stredoeurópskych prezidentov v rumunskej Mamai uskutočnili bilaterálne rozhovory medzi prezidentom SR R. Schusterom a moldavským partnerom V. Voroninom.

V dôsledku zložitého vnútropolitického vývoja v MD sa neuskutočnili ďalšie stretnutia na najvyššej úrovni, i keď moldavská strana prejavuje permanentný záujem o užšie kontakty so SR. (Stále platí pozvanie pre prezidenta SR do MD.) SR však pozitívne reagovala na záujem MD o skúsenosti SR z prístupového procesu do EÚ, ktoré by mohla využiť vo svojom úsilí o približovanie sa k EÚ v rámci projektu Európskej susedskej politiky. Ťažiskom bilaterálnych vzťahov je ekonomická a obchodná spolupráca. Napriek tomu, že MD nepatrí medzi hlavných ekonomických partnerov SR a obchodná výmena medzi oboma štátmi nezodpovedá potenciálu oboch krajín, MD sa pre slovenských exportérov stáva zaujímavou krajinou. Obchodná bilancia SR s MD je aktívna. Vývoz zo SR do MD v r. 2004 zaznamenal nárast o cca 50%. Prekážkou intenzívnejšej spolupráce sú však obmedzujúce opatrenia v súvislosti s vyhlásenou moldavskou ekonomickou blokádou separatistického Podnestrovska (od 1. 8. 2004) a od 15. 10. 2004 zavedenie osobitného vízového režimu voči moldavským občanom.

Južný Kaukaz

Arménsko

Bilaterálne aktivity medzi SR a Arménskom boli v roku 2004 na minimálnej úrovni, pričom ich nárast v blízkej budúcnosti je len veľmi málo pravdepodobný. Na najvyššej úrovni sa neuskutočnili žiadne štátne návštevy - SR navštívil len arménsky generálny prokurátor A. Ovsepian na základe pozvanie generálneho prokurátora SR D. Trnku. Bilaterálne vzťahy sú realizované prostredníctvom ZÚ SR v Arménsku so sídlom v Moskve.

Vnútropolitické napätie, ktoré prevládalo v krajine začiatkom roku 2004 a ktoré súviselo s pokusmi odvolať prezidenta R. Kočariana, nijako nezaťažilo vzťahy SR s Arménskom. Arménsko sa počas sledovaného obdobia pravidelne pokúšalo zabezpečiť si podporu SR na pôde OSN vo veci urovnania konfliktu okolo Náhorného Karabachu. Riešením konfliktu sa zaoberá sprostredkovateľská misia Minskej skupiny OBSE (USA, Rusko a Francúzsko); pre SR tak nevyplývajú žiadne priame dôsledky, ktoré by ho zaväzovali priamo sa zúčastňovať procesu urovnania konfliktu.

Z hospodárskeho hľadiska je dôležitá plánovaná stavba budúceho plynovodu medzi Iránom a Arménskom. Projekt bude stáť 140 mil. USD a pomôže Arménsku v jeho snahe o energetickú samostatnosť (výstavba plynovodu, ktorým bude prúdiť iránsky plyn do Arménska a perspektívne cez Gruzínsko a UA do Európy, by mohla znamenať pre RU koniec jeho monopolu v európskom plynárenstve). Bilancia vzájomného obchodu medzi SR a Arménskom v období január-august 2004: SR dovezla z Arménska tovar a služby v objeme 293.000 USD a vyviezla 2.052.000 USD, čo činí nárast exportu o 22.6% oproti porovnateľnému obdobiu minulého roku.

Azerbajdžan

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Azerbajdžanom sa v porovnaní s minulým rokom nerozvíjali a to aj napriek tomu, že v zameraní zahraničnej politiky na rok 2004 sa predpokladalo využitie perspektívneho ekonomického vývoja v krajine na postupné prenikanie slovenských podnikateľov na tamojší trh. Z hľadiska diverzifikácie zdrojov nerastných surovín nadobúdajú azerbajdžanské ložiská ropy a zemného plynu význam pre slovenský priemysel. Tomuto vývoju napomáha aj projekt výstavby ropovodu Baku - Tbilisi – Ceyhan, ktorá má byť ukončená už v r. 2004 (ročná prepravná kapacita ropovodu bude 50 mil. ton ropy). Bilancia vzájomného obchodu medzi SR a Azerbajdžanom v období január-august 2004: SR dovezla z Azerbajdžanu tovar a služby v objeme 67.000 USD (len 35,2% oproti roku 2003) a vyviezla 2.035.000 USD, čo činí nárast exportu o 438,4% oproti porovnateľnému obdobiu minulého roku.

Aj Azerbajdžan sa pravidelne pokúšal zabezpečiť si podporu Slovenska na pôde OSN vo vzťahu k riešeniu konfliktu o Náhorný Karabach.

Gruzínsko

Rok 2004 bol pre Gruzínsko charakteristický nástupom vlády prezidenta M. Saakašviliho a veľkej eufórie, ktorá ho sprevádzala. Došlo k výraznému zlepšeniu vzťahov Gruzínska so Západom (EÚ, NATO). Napriek tomu, že Južný Kaukaz nepatrí medzi priority zahraničnej politiky SR, Slovensko ako člen týchto inštitúcií bude zákonite konfrontované v rámci zahraničnej politiky oboch organizácií aj s týmto regiónom a to predovšetkým v rámci SZBP.

Ani s Gruzínskom nedosahujú bilaterálne vzťahy želanú úroveň. Kontakty sú neprimerané významu krajiny. V Misii OBSE v Gruzínsku v súčasnosti pôsobia dvaja Slováci. Pozícia SR k problému možnosti odštiepenia Adžarska a Abcházska je podobne ako

v prípade Náhorného Karabachu založená na podpore teritoriálnej integrity Gruzínska a požiadavke rešpektovania práv národnostných menšín. V tomto smere je Gruzínsko ochotné akceptovať najvyšší štandard autonómie pre obe odštiepené provincie.

Bilancia vzájomného obchodu medzi SR a Gruzínskom v období január- august 2004: SR doviezla z Gruzínska tovar a služby v objeme 2.310.000 USD a vyviezla 1.076.000 USD, čo činí nárast exportu o 107,3% oproti porovnateľnému obdobiu minulého roku. Gruzínsko je jedinou krajinou Južného Kaukazu, s ktorou má SR pasívnu obchodnú bilanciu.

Stredná Ázia

Kazachstan

Kľúčovým prvkom v budovaní zahraničnopolitických vzťahov SR s KZ i regiónom Strednej Ázie ako celkom bolo otvorenie samostatného ZÚ SR v Astane v auguste 2004. Toto rozhodnutie bolo odrazom záujmu SR ďalej rozvíjať vzťahy s KZ ako s hlavným partnerom v oblasti Strednej Ázie. Svoju činnosť v treťom štvrtroku 2004 začalo nové obchodné zastupiteľstvo SR v Alma Ate.

Z bilaterálnych stykových aktivít na najvyššej úrovni plánovaných na rok 2004 sa neuskutočnila oficiálna návšteva prezidenta KZ N. Nazarbajeva v SR. Kazašská strana požiadala tesne pred jej uskutočnením v novembri 2004 o preloženie na prvú polovicu r. 2005.

Na KZ bolo predložených päť projektových návrhov v rámci slovenskej ODA, z toho schválené boli dva.

Slovenská zahraničná politika v roku 2004 vychádzala zo základného prioritného cieľa - rozvoja spolupráce v obchodno-ekonomickej oblasti. Obchodná výmena v období január- august zostala približne na identickej úrovni ako v rovnakom období predchádzajúceho roku.

Kirgizská republika

Za jeden z hlavných prostriedkov intenzifikácie spolupráce s KG možno považovať slovenskú ODA berúc do úvahy fakt, že z jednotlivých teritoriálnych priorit bol v prvom grantovom kole ODA v r. 2004 najväčší záujem o krajiny Strednej Ázie. KG taktiež patrí medzi krajiny, pre ktoré bol v r. 2004 schválený projekt slovenskej ODA. Vo finálnej fáze je proces zriaďovania HK SR v Biškeku.

Prioritou vzájomnej spolupráce zostáva obchodno-ekonomická spolupráca. Obchodná výmena v období január- august však napriek predchádzajúcemu vzostupu zaznamenala značný pokles oproti rovnakému obdobiu v minulom roku. Pokračoval proces prípravy realizácie slovenských projektov v KG - dodávka technologickej línie na výrobu gabiónových sietí, malé a stredné vodné elektrárne, oblasť poľnohospodárstva.

Tadžikistan

V 2004 sa medzi SR a TJ neuskutočnili žiadne stykové aktivity. Slovensko - tadžické vzťahy sú objektívne determinované geografickou vzdialenosťou oboch krajín. Výrazný pokrok bol v ostatnom období zaznamenaný vo vzťahoch EÚ – TJ. 11. októbra 2004 bola v Luxemburgu za účasti prezidenta TJ I. Rachmonova podpísaná Dohoda o partnerstve a spolupráci s TJ (PCA). Išlo o prvú dohodu takéhoto typu, ktorú SR uzavrela po svojom vstupe do EÚ.

TJ patrí taktiež medzi teritoriálne priority slovenskej rozvojovej pomoci. Bilaterálna spolupráca v roku 2004 bola zameraná predovšetkým na hospodársku oblasť, kde bol však pokles oproti minulému roku.

Turkménsko

Slovensko-turkménske vzťahy zostávajú na minimálnej, formálnej úrovni. Rozvoj vzťahov je však objektívne determinovaný geografickou vzdialenosťou oboch krajín, ako aj vnútropolitickou situáciou v TM. To sa odráža na úrovni politického dialógu, ktorý je od druhej polovice 90. rokov minimálny a obmedzuje sa v podstate iba na kontakty na úrovni ZÚ oboch krajín v Moskve. Aj v obchodno-ekonomickej oblasti existujú značné rezervy a nevyužitú možnosť.

SR, vychádzajúc z priorit svojej zahraničnej politiky vo vzťahu ku krajinám SNŠ, má záujem najmä o posilnenie spolupráce v obchodno-ekonomickej oblasti. V porovnaní s identickým obdobím v predchádzajúcom roku došlo k výraznému nárastu položky dovozu. Pokračuje vzájomná spolupráca v oblasti dodávok plynu.

Uzbecká republika

Zahraničná politika SR vo vzťahu k UZ vychádzala v roku 2004 z princípu priority spolupráce v hospodárskej oblasti. 29.09.2004 sa v Taškente uskutočnilo 3. zasadnutie Medzivládnej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi SR a UZ, počas ktorého boli prerokované prioritné okruhy a možnosti ekonomickej spolupráce.

Jedným z hlavných cieľov slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k UZ v roku 2004 bola aktivizácia politického dialógu medzi oboma krajinami. Novým prvkom v práci ZÚ v UZ bola realizácia slovenskej ODA.

Stykové aktivity medzi oboma krajinami možno považovať za nedostatočné. Dva termíny na uskutočnenie oficiálnej návštevy prezidenta UZ I. Karimova v SR boli na uzbeckú žiadosť odložené. V auguste 2004, po dlhodobom tlaku, uzbecká strana nakoniec akreditovala svoj ZÚ vo Viedni aj na Slovensku a svojho CDA v SR.

Dôležitú úlohu v politike podpory exportu, ekonomického spravodajstva o vývoji ekonomiky, legislatívy, hospodárskych a obchodno-politických zámeroch vlády a jednotlivých podnikateľských subjektov plnilo v r. 2004 pracovisko MH SR v Taškente.

4.4. Vzťahy s krajinami západného Balkánu

Západný Balkán je jednou z hlavných priorit slovenskej zahraničnej politiky, čo našlo konkrétne vyjadrenie v poskytnutí oficiálnej rozvojovej pomoci jednotlivým štátom regiónu. Kvalitatívne nový rozmer nadobudli naše vzájomné vzťahy po vstupe SR do EÚ, čím slovenská diplomacia nadobudla možnosť ovplyvňovať stanoviská a zapájať sa do aktivít jedného z kľúčových aktérov na Balkáne. Stabilizácia v oblasti politickej i hospodárskej, podpora pro-reformného smerovania a upevnenie demokratizačných procesov boli a ostávajú hlavnými cieľmi slovenskej zahraničnej politiky v tejto oblasti. SR plne podporovala eurointegračné ambície a snahu našich partnerov o priblíženie sa k transatlantickým štruktúram, pričom zdôrazňovala nevyhnutnosť splnenia jasne definovaných kritérií. Ide predovšetkým o spoluprácu s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu, upevnenie právneho štátu a rozvoj regionálnej spolupráce.

Štátne spoločenstvo Srbsko a Čierna Hora

Vnútropolitický vývoj štátneho spoločenstva Srbsko a Čierna Hora bol v roku 2004 naďalej zložitý a komplikovaný. Nepodarilo sa dosiahnuť pokrok v otázke harmonizácie ekonomických systémov oboch republík, absentovala jasná štátno-právna vízia, v oboch republikách pokračovala hlboká parlamentná kríza a pokrok na ceste smerom k euroatlantickým zoskupeniam bol rozpačitý. V Srbsku sa po takmer troch rokoch podarilo zvoliť prezidenta, ktorým sa stal Boris Tadić. V mimoriadne citlivej otázke Kosova nedošlo

taktiež k výraznému posunu. Marcová vlna násilia proti nealbánskym etnikám negatívne ovplyvnila vývoj v provincii. Po októbrových parlamentných voľbách bola sformovaná nová kosovská vláda na čele s R. Haradinajom. Do riešenia kosovskej otázky sa zapojila aj slovenská diplomacia, ktorá v spolupráci s krajinami z tzv. Regionálneho partnerstva vypracovala Non-paper ku Kosovu ako svoj príspevok do medzinárodnej diskusie o Kosove, ktorá sa intenzifikovala po spomenutých marcových udalostiach.

V bilaterálnej oblasti v roku 2004 pokračovali intenzívne stykové aktivity a politický dialóg ústavných činiteľov SR a Srbska a Čiernej Hory. Bývalý prezident SR R. Schuster sa počas februárovej oficiálnej návštevy Belehradu a Podgorice stretol so všetkými čelnými predstaviteľmi oboch republík i štátneho spoločenstva. V marci sa na konferencii „Rozšírená Európa – Nová agenda“ zúčastnil čiernohorský premiér M. Djukanović, (nakrátko aj B. Tadič, vtedajší minister obrany Srbska a Čiernej Hory). Minister zahraničných vecí Srbska a Čiernej Hory Vuk Draškovič navštívil v júni SR a minister zahraničných vecí SR E. Kukan pri príležitosti inaugurácie novozvoleného srbského prezidenta Borisa Tadiča navštívil začiatkom júla Belehrad. Predseda NR SR P. Hrušovský sa počas októbrovej návštevy Belehradu a Podgorice stretol aj s predstaviteľmi slovenskej krajanskej komunity vo Vojvodine. Počas novembrovej návštevy ministra ekonomických vzťahov so zahraničím Srbska a Čiernej Hory Predraga Ivanoviča bola podpísaná bilaterálna dohoda o vzájomnej ochrane a podpore investícií s ministrom financií SR I. Miklošom a Finančné memorandum k bilaterálnej dohode o ODA so štátnym tajomníkom MZV SR J. Berényim. V novembri pricestoval na pracovnú návštevu minister zdravotníctva Srbska Tomislav Milosavljević. Minister kultúry SR R. Chmel sa v novembri zúčastnil v Novom Sade na slávnostnom otvorení sídla Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku a Čiernej Hore a stretol sa s vedením Oddelenia slovakistiky Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade. Koncom novembra sa konala pracovná návšteva srbského ministra kultúry D. Kojadinoviča v Bratislave. Októbrová spoločná pracovno-študijná cesta delegácie Výboru pre európsku integráciu parlamentu Srbska a Kancelárie pre európsku integráciu vlády Srbska do Bratislavy bola konkrétnym vyjadrením ponuky SR podeliť sa o rozsiahle a pomerne čerstvé transformačné a integračné skúsenosti (EÚ, NATO, WTO, OECD).

V rámci ODA sa začalo realizovať 16 projektov pre Srbsko a Čiernu Horu, ktoré ako programová krajina ODA má osobitné postavenie.

K 1. augustu 2004 bol liberalizovaný vízový režim zo strany SR voči Srbsku a Čiernej Hore, pričom bolo umožnené vymedzeným skupinám štátnych občanov Srbska a Čiernej Hory vstúpiť na územie SR a zdržiavať sa na ňom bez víz, resp. ich bezplatne získať až na dobu stoosemdesiat dní. Osobitnou skupinou sú podnikatelia - pracovníci v medzinárodnej doprave, ktorým bolo umožnené získanie víz až na dobu jedného roku.

Pre slovenskú komunitu vo Vojvodine bolo významným krokom etablovanie „Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny“, sformovanej v marci 2003, ktorá je najvyšším zastupiteľským orgánom slovenskej národnostnej menšiny.

Úroveň obchodno-hospodárskej spolupráce i naďalej zaostáva za kvalitou politického dialógu. Od roku 1999 odkladané 4. zasadnutie zmiešanej medzivládnej komisie pre obchodno-hospodársku spoluprácu sa nekonalo ani v roku 2004. Nepodarilo sa dopracovať medzivládnu dohodu o spolupráci v automobilovej doprave. Istý pokrok nastal v otázke vyrovnania dlhu bývalej Juhoslovanskej zväzovej republiky voči SR vo výške 30 mil. clearingových USD, kedy bola vo februári 2004 ratifikovaná dohoda o sukcesii medzi nástupníckymi štátmi bývalej SFRJ a dosiahla sa dohoda o uskutočnení trojstranného expertného rokovania medzi Srbskom a Čiernou Horou, CZ a SR.

Bosna a Hercegovina

K výrazným impulzom v rozvoji bilaterálnych vzťahov v roku 2004 patrí nesporne otvorenie zastupiteľského úradu SR v BA, čím sa vytvorili predpoklady pre celkové zintenzívnenie politického, kultúrneho, ekonomického a spoločenského dialógu medzi oboma krajinami.

Minister zahraničných vecí BA Mladen Ivanič sa v marci 2004 zúčastnil v Bratislave na konferencii „K rozšírenej Európe: Nová Agenda“. Prvý minister obrany BA Nikola Radovanović sa počas návštevy SR oboznámil s koncepciou civilnej kontroly armády a reformou ozbrojených síl SR v podmienkach členstva v NATO. V oblasti ekonomickej spolupráce v poslednom období možno identifikovať pozitívne tendencie. Ročný objem vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a BA má v posledných rokoch vzrastajúcu tendenciu a je predpoklad, že v roku 2004 dosiahne najvyššiu úroveň od vzniku oboch krajín - 46, mil. USD.

BA bola zaradená medzi prioritné krajiny ODA a do konca roku 2004 bolo schválených päť projektov. Koncom roku 2004 vstúpila do platnosti dohoda o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických a služobných pasov. V letnom období BA opätovne jednostranne zrušila vízovú povinnosť voči občanom SR.

Macedónska republika

V roku 2004 sa posilnil politický dialóg a prehĺbili sa vzájomné kontakty medzi SR a MK. Najvýznamnejšou bilaterálnou stykovou aktivitou bola oficiálna návštevu bývalého prezidenta SR R. Schustera v Skopje 18. - 19. februára 2004. Vtedajší predseda macedónskej vlády a súčasný prezident B. Crvenkovski sa v marci zúčastnil na medzinárodnej konferencii pod názvom: „Rozšírená Európa – Nová agenda“. Štátny tajomník MZV SR J. Berényi počas pracovnej návštevy Skopje informoval macedónsku stranu o pripravenosti SR ponúknuť svoje skúsenosti z integračného procesu do EÚ a NATO a o odštartovaní ODA pre MK.

Pomerne slabo rozvinutá zostáva oblasť ekonomickej a hospodárskej spolupráce, čoho dôkazom je vzájomný obchodný obrat v objeme len zhruba 5 mil. USD. Impulzom pre jej oživenie by malo byť otvorenie pobočky OBEO ZÚ Beograd v Skopje v novembri 2004. Za slabou ekonomickou výmenou nesporne stojí i existencia osobitného vízového režimu, ktorý je objektívnou prekážkou pre všeobecnú intenzifikáciu spolupráce. V tomto smere došlo k určitému posunu, keď obe strany dospeli k dohode o konaní expertných rokovaní k OVR v Bratislave.

SR pristúpila vo väzbe na členstvo v EÚ k vypovedaniu dohody o ekonomicko-hospodárskej spolupráci a dohody o lodnej navigácii. Otvorenými zostávajú zmluvno-právne dokumenty ako readmisná dohoda, dohoda o vzájomnej ochrane a podpore investícií, dohoda o zamedzení dvojitého zdanenia a dohoda o sociálnom zabezpečení.

Albánska republika

Vzájomné vzťahy medzi SR a AL sa v roku 2004 obmedzili na multilaterálnu úroveň: v marci sa stretli bývalý prezident SR R. Schusterom s albánskym prezidentom A. Moisiuom v Skopje pri príležitosti pohrebu zosnulého prezidenta B. Trajkovskeho; predseda vlády SR M. Dzurindom s albánskym premiérom F. Nanom v Bratislave počas konania medzinárodnej konferencie o transatlantických otázkach a súčasný prezident SR I. Gašparovič s albánskym partnerom počas summitu NATO v Istanbule.

Pripravovaná návšteva albánskeho ministra zahraničných vecí K. Islamiho v SR, ktorá sa mala pôvodne uskutočniť začiatkom júla 2004 a neskôr začiatkom novembra 2004, bola nakoniec odložená, pretože nedošlo k splneniu legislatívnych postupov na formálne

ukončenie revízie zmluvno-právnej základne. Príčinou je diskusia o potrebe zmluvne upraviť existujúci albánsky dlh voči SR, ktorý bol aj v roku 2004 dominantou bilaterálnych vzťahov.

AL patrí do zoznamu recipientov ODA, avšak zatiaľ nedošlo k reálnemu zhmotneniu tejto pomoci. Zmluvno-právna základňa bola zúžená vypovedaním dohody o hospodárskej spolupráci z dôvodu vstupu SR do EÚ. SR očakáva stanovisko Tirany k vypovedaniu dohody o bezplatnom udeľovaní víz z r. 1961.

4.5. Vzťahy so štátmi Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky, Austrálie a Oceánie

Možnosti rozvoja vzťahov SR s jednotlivými štátmi daných regiónov boli v roku 2004 priamo úmerné zahranično-politickým prioritám SR, kde dominoval vstup SR do EÚ a NATO. Napriek limitovaným podmienkam možno dosiahnuté výsledky hodnotiť pozitívne. Vstup SR do EÚ bol vo všetkých regiónoch vnímaný pozitívne a zásadne zvýšil jej prestíž. Závazky SR vyplývajúce z jej členstva v EÚ sa nedostali do rozporu s bilaterálnymi záujmami. Pozitívny vývoj slovenského hospodárstva sa odrazil v intenzívnejšej hospodárskej interakcii najmä s dynamicky sa rozvíjajúcimi ekonomikami ázijského kontinentu. Z krízových oblastí bola hlavná pozornosť SR sústredená na oblasť Blízkeho východu a Strednej Ázie. Svojou vojenskou účasťou na stabilizácii situácie v AF a IQ, ako aj svojimi stanoviskami k otvoreným regionálnym otázkam, najmä blízkovýchodnému mierovému procesu, SR potvrdila svoje postavenie zásadového a dôveryhodného partnera v rámci EÚ a NATO. Na činnosti mierových jednotiek OSN sa SR podieľala prostredníctvom účasti na misiách UNDOF a UNMEE. Prevažná väčšina krajín hodnotených regiónov sa vyslovila pozitívne ku kandidatúre SR na miesto nestáleho člena BR OSN.

4.5.1. Vzťahy so štátmi Ázie, Austráliou a štátmi Oceánie

Slovenská zahraničná politika sa vo vzťahoch s **Čínskou ľudovou republikou** sústreďovala na oblasť hospodárskej spolupráce s cieľom zvýšenia vývozu slovenského tovaru na čínsky trh a získania účasti na realizácii čínskych rozvojových projektov. CN sa stala najvýznamnejším ázijským obchodným partnerom SR s obratom obchodnej výmeny v roku 2004 cca 750 mil. USD. V prípade spoločných cieľov európskej zahraničnej politiky v otázkach citlivých pre CN ako sú najmä dodržiavanie ľudských práv, tibetská a taiwanská otázka, postupovala SR spolu s ostatnými európskymi partnermi a principiálne bez konfrontačných prístupov a prostredníctvom rovnocenného dialógu smerom k ich postupnému napĺňaniu. V prípade **Taiwanu** SR konzistentne vychádzala z princípu „jednej Číny“ a sústredila sa na rozvoj hospodárskych vzťahov a získanie investícií. Účelom návštevy podpredsedu vlády a ministra hospodárstva SR P. Ruska v CN bola podpora hospodárskych projektov. Pri tej príležitosti bol otvorený spoločný podnik Matadoru Púchov na výrobu pneumatík. Kontakty na parlamentnej úrovni pokračovali prostredníctvom návštevy predsedu zahraničného výboru Národného ľudového zhromaždenia CN v SR. Základy spolupráce v oblasti vodného hospodárstva boli položené počas návštevy ministra životného prostredia SR v CN. Pokračovali kontakty v oblasti lesníckej spolupráce. Počas návštevy predsedu ÚNMS SR v CN bola podpísaná ďalšia dohoda s čínskou partnerskou organizáciou o spolupráci v oblasti skúšobníctva a štandardizácie. Návštevou čínskych partnerov v SR pokračovali aj rezortné kontakty NKÚ SR. V súvislosti s prechodom kompetencií v oblasti obchodnej politiky na EÚ bola modifikovaná bilaterálna dohoda o obchodnej a hospodárskej spolupráci a zrušených alebo modifikovaných ďalších päť dohôd. Pri príležitosti 55. výročia nadviazania diplomatických stykov sa konal Týždeň čínskeho filmu na Slovensku. Otvorením GK SR v Šanghaji bolo v súlade so strednodobou koncepciou dokončené plánované pokrytie teritória tzv. veľkej Číny (tzn. CN vrátane Hongkongu, Macaa

a Taiwanu). Dobrá úroveň spolupráce na multilaterálnej úrovni bola potvrdená podporou kandidatúry SR na miesto nestáleho člena BR OSN v rokoch 2006–2007.

Vo vzťahoch s **Japonskom** pokračovala prezentácia SR ako dôveryhodného partnera, ktorý ako súčasť jednotného európskeho hospodárskeho priestoru cieľavedome buduje bezpečné a transparentné podnikateľské prostredie prítiažlivé pre zahraničné investície. Prostredníctvom vládnych kontaktov boli vytvárané podmienky na všestranný rozvoj vzťahov a vytvorené predpoklady na pozitívny odraz vstupu SR do EÚ. V hodnotenom období bola potvrdená názorová zhoda či príbuznosť vo väčšine medzinárodných otázok, čo vytvára prirodzenú bázu konštruktívnej spolupráce počas predpokladaného súčasného členstva SR a JP v BR OSN v roku 2006. Najdôležitejšími stykovými aktivitami boli návštevy ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a ministra školstva SR v JP. Návštevu vysokého japonského predstaviteľa v SR sa nepodarilo realizovať z dôvodu japonských geopolitických priorít. V oblasti hospodárskej spolupráce bol indikovaný mierne sa zvyšujúci záujem japonských investorov spôsobený najmä dobrými makroekonomickými výsledkami SR a vstupom SR do EÚ. Obchodná výmena si udržala stúpajúci trend, pričom slovenský vývoz najviac ovplyvňuje úspešnosť automobilov Volkswagen vyrábaných v Bratislave na japonskom trhu. JP predstavuje v Ázii druhého najvýznamnejšieho obchodného partnera SR pokiaľ ide o vývoz aj obrat obchodnej výmeny. Dôležitú úlohu pri podpore hospodárskej spolupráce zohrali zasadnutie Japonsko-slovenského hospodárskeho výboru v Bratislave, investičný seminár krajín V4 v Tokiu a účasť SR na prezentačnom projekte EÚ vytvorenom pre potreby malých a stredných podnikov. V súvislosti s prechodom kompetencií v oblasti obchodnej politiky na EÚ bola ukončená platnosť bilaterálnej obchodnej dohody medzi SR a JP. Rozvoju aktívnej turistiky napomohla prezentácia SR na najväčšom ázijskom turistickom veľtrhu v JP. Kultúrna spolupráca realizovaná na mimovládnej úrovni zaznamenala tradične dobré výsledky. V JP sa uskutočnili viaceré kultúrne podujatia, z ktorých najvýznamnejším bolo turné opery Slovenského národného divadla. Japonská vláda aj v roku 2004 poskytla SR kultúrny dar, tentoraz pre Pamiatkovú radu SR. Stabilne sa rozvíjali školské kontakty pozostávajúce z japonských postgraduálnych a doktorandských štipendií a študijných pobytov. V dôsledku nekompatibility požiadaviek SR a japonských zvyklostí sa nepodarilo úspešne završiť prípravy na zriadenie honorárneho konzulátu SR vo vybranom japonskom meste. V oblasti multilaterálnej diplomacie sa JP priaznivo vyjadrilo k podpore kandidatúry SR na miesto nestáleho člena BR OSN v rokoch 2006–2007.

Kvalitatívne novú úroveň dosiahli vzťahy SR s **Indickou republikou** vďaka historicky prvej oficiálnej návšteve prezidenta SR I Gašparoviča v decembri 2004. Spoločné vyhlásenie prezidentov vytvorilo politický rámec spolupráce v strednodobej perspektíve vo všetkých oblastiach. Dohoda o hospodárskej spolupráci a memorandum o spolupráci na úrovni malých a stredných podnikov, podpísané počas návštevy, by mali výrazne prispieť k oživeniu v prioritnej oblasti hospodárskej spolupráce. Rovnaký cieľ mali 5. zasadnutie medzivládnej komisie pre obchodnú a hospodársku spoluprácu v Bratislave, misia SOPK v IN a niekoľko podnikateľských misií a prezentačných akcií pokrývajúcich aj oblasť obranného priemyslu. Združenie obranného priemyslu SR podpísalo memorandum o porozumení s predstaviteľmi sekcie obrany Konfederácie indického priemyslu. V septembri bolo otvorené priame letecké spojenie medzi Bratislavou a Dillí. Napriek pozitívnym náznakom sa však nedarilo zásadnejším spôsobom zvýšiť obrat obchodnej výmeny. Spolupráca v oblasti kultúry pokračovala na stabilnej úrovni formou niekoľkých finančne nenáročných projektov, ktorá vychádza z možností obidvoch partnerov. Počas návštevy prezidenta SR bol podpísaný program medzivládnej spolupráce v tejto oblasti na roky 2004–2007. V oblasti vzdelávania obidve strany využili možnosti vládnych štipendií. Popri už existujúcom HK SR v Kalkate bol

otvorený HK SR v Mumbai. Spolupráca na multilaterálnej úrovni bola sústredená do oblasti reformy OSN.

Zahranično-politické aktivity vo vzťahu ku **Kórejskej republike** boli prostredníctvom politického dialógu orientované na posilnenie hospodárskej spolupráce s dôrazom na získanie kórejských investícií. K pozitívnym výsledkom možno zaradiť rozhodnutie automobilovej spoločnosti KIA Motors o výstavbe závodu na výrobu automobilov pri Žiline a rozhodnutie o rozšírení spoločnosti Samsung Slovakia v Galante na európsku základňu výroby LCD obrazoviek, monitorov, tlačiarň a DVD prehrávačov. Obchodnú misiu v Kórejskej republike uskutočnila SOPK. Vstup SR do EÚ priaznivo ovplyvnil možnosti ďalšieho rozvoja hospodárskej spolupráce. Pri príležitosti summitu ASEM v Hanoji sa stretli ministri zahraničných vecí SR a Kórejskej republiky. Návštevou podpredsedníčky Národného zhromaždenia Kórejskej republiky boli posilnené kontakty na parlamentnej úrovni. Dobrá úroveň spolupráce v multilaterálnej oblasti bola potvrdená podporou kandidatúry SR na miesto nestáleho člena BR OSN na roky 2006-2007.

S **Thajskom** pokračoval vyvážený dialóg s úsilím o prehĺbenie vzťahov vo všetkých oblastiach spoločného záujmu, pričom dôraz sa kládol na maximálne využitie potenciálu hospodárskej spolupráce. Pozitívny priebeh návštevy splnomocnenca thajskej vlády pre obchod na čele skupiny podnikateľov prispel k ďalšiemu rozšíreniu obchodno-ekonomických kontaktov. Pokračovali rokovania o bilaterálnej dohode o zamedzení dvojitého zdanenia a o novej dohode o hospodárskej spolupráci. SR sa podieľala na príprave rokovaní o dohode o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Thajskom. Vzájomne sa zintenzívnila slovensko-thajská spolupráca a koordinácia v medzinárodných organizáciách. Rok 2004 bol v Thajsku významný z hľadiska prezentácie slovenskej kultúry, školstva aj športu v rámci účasti SR na viacerých spoločných podujatiach organizovaných EÚ, ako aj samostatne.

Aktivity SR v **Malajzii** sa prioritne zamerali na zvýšenie úrovne politického dialógu a na oblasť hospodárskej spolupráce. Zásadný impulz pre ďalší rozvoj vzťahov priniesla historicky prvá oficiálna návšteva prezidenta SR I. Gašparoviča v decembri. Na podporu hospodárskej spolupráce bolo počas návštevy usporiadané hospodárske fórum organizované Federáciou malajzijských výrobcov a orientované na prezentáciu SR, ktorého sa zúčastnili podnikatelia v prezidentovom sprievode. SR navštívil predseda vlády malajzijského federálneho štátu Sabah na čele obchodno-podnikateľskej delegácie. V oblasti kultúrnej spolupráce sa uskutočnilo niekoľko podujatí umožňujúcich prezentovať slovenské výtvarné a filmové umenie. V oblasti vzdelávania bolo využité vládne štipendium SR. Malajzijská strana zatiaľ neumožnila otvorenie HK SR.

Hospodárska spolupráca s dôrazom na zvýšenie slovenského exportu je prioritou vo vzťahoch s **Indonéziou**. Vzhľadom na zložitú a nestabilnú vnútropolitickú situáciu v krajine a z toho vyplývajúce bezpečnostné riziká sa nepodarilo dosiahnuť želané výsledky a nebola realizovaná styková akcia na vyššej úrovni napriek existujúcim pozvaniam. Účasťou vybraných slovenských spoločností na výstave obranného priemyslu v Indonézii by mohli byť posilnené perspektívy na vývoz slovenskej obrannej techniky. Pozitívnym impulzom pre rozvoj obchodnej výmeny bolo založenie indonézsko-slovenského výboru pri Indonézskej obchodnej a priemyselnej komore. Nepriaznivý vplyv na rozvoj hospodárskej spolupráce bude mať zrušenie obchodno-ekonomického oddelenia ZÚ SR v Jakarte koncom roku 2004. Dobrú úroveň zaznamenala spolupráca na medzinárodných fórach. Na niekoľkých akciách bolo prezentované slovenské hudobné a filmové umenie. Spolupráca v oblasti vzdelávania stagnovala. Pokračovali prípravy na zriadenie siete HK.

Vzťahy s **Vietnamom** boli poznamenané uzatvorením ZÚ SR v Hanoji k 30. júnu 2004. Vzájomná vzťahy sa sústreďujú na oblasť hospodárskej spolupráce, pozitívny prínos mali výsledky rokovaní ministrov zahraničných vecí v rámci summitu ASEM v Hanoji.

Voči **Afganistanu** vychádzala SR z koordinovaného postupu EÚ a v širšom kontexte medzinárodného spoločenstva, ktorého cieľom je demokratizácia krajiny, vybudovanie právneho štátu a obnova hospodárstva. SR v primeranom počte pokračovala vo svojej účasti na operácii Trvalá sloboda (40 vojakov) a operácii NATO ISAF (17 vojakov) zameraných na obnovenie bezpečnosti v krajine. Dvaja stavební inžinieri sa podieľali na rekonštrukčných projektoch. Významným impulzom pre rozvoj vzťahov bola návšteva predsedu vlády SR M Dzurindu začiatkom roka. Sledovaná bola možnosť zapájania sa do rozvojových projektov medzinárodného spoločenstva s akcentom na identifikovanie perspektívnych oblastí novej hospodárskej spolupráce po stabilizácii afganskej vnútornej politickej situácie.

Vo vzťahoch s ostatnými krajinami Ázie bola v priebehu roku 2004 venovaná primeraná pozornosť udržiavaniu základných kontaktov, prípadne možnostiam oživenia hospodárskej spolupráce. Dobrá úroveň a pragmatická orientácia vzťahov v bilaterálnej aj multilaterálnej oblasti so **Singapúrom** bola potvrdená na stretnutí ministrov zahraničných vecí na Valnom zhromaždení OSN. V rámci slovenskej vládnej rozvojovej pomoci bola schválená účasť na troch projektoch v **Mongolsku** a finančná podpora humanitárneho projektu kliniky pre deti infikované vírusom HIV/AIDS v **Kambodži**. Vo vzťahu k **Barme/Mjanmarsku** SR vychádzala z koordinovaného postupu EÚ, ktorá odsudzuje porušovanie ľudských práv a prekážky demokratizácii krajiny zo strany vojenského režimu. SR podporovala spoločný prístup EÚ k mierovému riešeniu otázky jadrového programu **Kórejskej ľudovodemokratickej republiky** s cieľom vytvorenia stabilného a bezjadrového Kórejského polostrova. Na **Filipínach**, v **Pakistane**, **Bangladeši**, **Nepále**, na **Srí Lanke**, **Maledívach**, v **Bhutáne**, **Laose**, **Východnom Timore** a **Bruneji** bol sledovaný vývoj situácie. V jednotlivých prípadoch boli na základe spolupráce v oblasti vzdelávania využívané štipendiá vlády SR. V prípadoch, kedy EÚ považovala za potrebné reagovať na znepokojivý vývoj situácie v určitých krajinách, podieľala sa SR na prijímaní spoločných európskych reakcií a opatrení.

Voči **Austrálii** a primerane voči **Novému Zélandu** a krajinám **Oceánie** bola prioritná pozornosť venovaná prezentácii SR ako krajiny s bezpečným a investične priaznivým hospodárskym prostredím. Austrálska spoločnosť Legend pôsobiaca v oblasti elektroniky prijala rozhodnutie o investícii na východnom Slovensku. Obchodná výmena mala stúpajúci trend. Ťažisko politického dialógu ležalo tradične v multilaterálnej oblasti. Nakoľko SR a Austrália vychádzajú v zahraničnej politike z rovnakých hodnôt možno spoluprácu na medzinárodných fórach a v oblasti bezpečnosti a boja proti terorizmu aj v roku 2004 hodnotiť ako konštruktívnu. Austrália a Nový Zéland potvrdili podporu kandidatúre SR na miesto nestáleho člena BR OSN v rokoch 2006–2007. V hodnotenom období Austrália uľahčila udeľovanie víz pre krátkodobé pobyty občanom Slovenska. Nový Zéland oznámil svoje rozhodnutie o zrušení vízovej povinnosti taktiež v kategórii krátkodobých pobytov od 1. apríla 2005. Tradične dobrá kultúrna spolupráca sa rozvíjala s krajinami komunitami osobitne v Austrálii, často spájaná s kultúrnou prezentáciou SR aj pre širšiu austrálsku verejnosť ako napr. vystúpenie Trávničkovoho kvarteta alebo týždeň slovenskej kultúry. S ostatnými krajinami Oceánie boli udržiavané základné kontakty.

4.5.2. Vzťahy so štátmi Blízkeho a stredného Východu a severnej Afriky

SR venovala pozornosť nielen rozvíjaniu ekonomických vzťahov s regiónom, ktoré sa opierajú o dlhoročné tradície, ale aj celkovému bezpečnostnému a politickému vývoju v oblasti. Blízkovýchodný mierový proces je jednou zo strategických priorít EÚ, ktorá je členom Kvarteta a tak aj SR mu venovala náležitú pozornosť. Základný rámec pre aktivity slovenskej zahraničnej politiky v danom regióne formovali jednotlivé inštrumenty EÚ, predovšetkým Barcelonský proces či Európska susedská politika. Veľmi dobre sa rozvíjala spolupráca na multilaterálnej pôde. Osobitná pozornosť sa venovala vývoju bezpečnostnej situácie v Iraku.

V roku 2004, po vstupe SR do NATO a EÚ, pokračoval dynamický rozvoj vzťahov so **Štátom Izrael**. Po januárovej návšteve prezidenta SR R. Schustera, pricestoval v marci do SR izraelský podpredseda vlády a minister priemyslu a obchodu E. Olmert a v septembri 2004 predseda Knesetu R. Rivlin. Obidve návštevy potvrdili, že IL má záujem o prehĺbenie bilaterálnych vzťahov. SR vníma ako partnera, ktorý by mohol byť nápomocný pri zlepšení vzťahov s EÚ a štátmi západnej Európy. Z izraelského pohľadu je SR tiež bezpečný partner pre ďalšie umiestňovania izraelských investícií a širší rozvoj obchodno-ekonomickej spolupráce vôbec. Izraelský kabinet rozhodol otvoriť do konca roka 2004 efektívny ZÚ v Bratislave. Izraelské MZV bolo poverené hľadaním vnútorných rezerv pre jeho vytvorenie a predbežne počítá s jeho otvorením v priebehu r. 2005. K základným prioritám SR vo vzťahu k IL patrilo pretavenie pozitívnej zmeny politickej atmosféry v bilaterálnych vzťahoch do konkrétnych foriem spolupráce, vytváranie a udržiavanie kvalitných pracovných vzťahov a kontaktov, realizácia stykových aktivít, rozvíjanie vzťahov s krajanskou komunitou, rozvoj kontaktov so židovskými organizáciami a komplexný rozvoj ekonomicko-obchodnej spolupráce, vrátane získavania investícií do SR. Obchodný obrat a slovenský export rástol, za prvých osem mesiacov roka bol dosiahnutý obchodný obrat 24,5 mil. USD pri vývoze SR v objeme 11,9 mil. USD a dovoze do SR vo výške 12,6 mil., t.j. saldo -0,6 mil. USD. Pozitívnym signálom pre izraelských podnikateľov je členstvo SR v NATO, EÚ a OECD. Izraelská armáda a vojenský priemysel prejavujú záujem o spoločnú vojensko-technickú spoluprácu napr. v tendroch na modernizáciu vrtuľníkov Mi-24, zabezpečení hranice SR - Ukrajina alebo účasť SR na izraelskom mikrosatelitnom programe. V IL pôsobia štyri efektívne HK SR, v Haife, v Beer Sheve, v Jeruzaleme a v Tel Avive.

Vo vzťahu k **Palestínskej samospráve** po väčšiu časť roka 2004 pokračovala stagnácia politického dialógu. Z bezpečnostných dôvodov boli obmedzené kontakty aj na úrovni ZÚ Tel Aviv. Hlavným dôvodom tohto stavu ostáva pretrvávajúci izraelsko-palestínsky konflikt, ktorý taktiež bráni rozvíjaniu ekonomickej spolupráce. Vzhľadom na záujem o oživenie slovensko-palestínskeho politického dialógu bol v apríli 2004 pozvaný na oficiálnu návštevu SR minister pre plánovanie a medzinárodnú spoluprácu N. Shaath, návšteva sa však zatiaľ nerealizovala. So vstupom SR do EÚ palestínska strana vyjadrila záujem o zriadenie svojho ZÚ v Bratislave.

Pretrvávajúca zlá bezpečnostná situácia v **Iraku** ovplyvňovala rozvoj vzájomných vzťahov. Minister obrany SR J. Liška navštívil slovenských vojakov v Hille a rokoval so svojim rezortným partnerom. Posun bol zaznamenaný v aktivitách podnikaných agentúrou SARIO v rámci zapojenia sa SR do procesu obnovy irackého hospodárstva a infraštruktúry – májový pobyt 17 člennej delegácie irackých podnikateľov v SR a podpis 3 kontraktov. Pristúpilo sa tiež k vyslaniu dvoch príslušníkov Policajného zboru SR do výcvikového strediska v Ammáne, kde sa podieľali na výcviku irackých policajtov v rámci projektu „Iracká

sloboda“; boli poskytnuté 4 vládne štipendia v školskom r. 2004/2005, ktoré iracká strana využila; začali školenia a stážové pobyty mladých irackých diplomatov na MZV SR, zatiaľ sa nepodarilo zrealizovať výcvik irackých odмінovačov (projekt MO SR) plánovaný na december 2004 kvôli prekážkam na irackej strane.

Egypt patrí medzi nosné krajiny, na ktoré sa orientuje slovenská zahraničná politika v regióne. SR vníma EG ako krajinu, ktorá má špecifické a významné postavenie v prelínajúcich sa regiónoch – oblasti Blízkeho východu, afrického kontinentu a oblasti Stredomoria, osobitne z pohľadu sídla Ligy arabských štátov. Počas januárovej návštevy prezidenta SR R. Schustera v EG boli podpísané dve bilaterálne dohody (Dohoda medzi vládou SR a vládou EG o zamedzení dvojitého zdanenia a Dohoda o boji proti organizovanému zločinu) a slávnostne bol otvorený honorárny konzulát SR v Alexandrii. SR pokračovala v úsilí viesť politický dialóg, ale naďalej pretrvávajú pomerne pasívny postoj egyptskej strany o intenzívnejšie kontakty.

V decembri 2004 odovzdal veľvyslanec SR v EG poverovacie listiny prezidentovi **Sudánu** Omarovi Hassanovi Al Bashirovi a uskutočnil rad stretnutí so sudánskymi predstaviteľmi. Pretrvávajúcou prioritou je riešenie slovenských pohľadávok, v uplynulom roku v tejto oblasti nedošlo k výraznejšiemu pokroku. Vďaka pôsobeniu HK SR v Chartúme sa rozvíja spolupráca v oblasti obchodno-ekonomickej formou pomoci slovenským subjektom v nadväzovaní kontaktov v Sudáne. V posledných rokoch narástol počet študentov, ktorí sa uchádzajú o štipendia, resp. štúdium v SR.

Priestor pre intenzívnejší rozvoj vzťahov s **Líbyou** sa otvoril najmä v dôsledku zrušenia sankcií OSN a EÚ. Napriek existujúcim možnostiam a jasnému obojstrannému prejavu záujmu o prehĺbenie dialógu v politickej oblasti, nedošlo v hodnotenom období k realizácii žiadnej stykovej akcii. V obchodno-ekonomickej oblasti nenastalo očakávané oživenie vzťahov, prebiehala príprava na začatie činnosti spoločnej slovensko-líbyjskej komisie. Obchodná výmena má v ostatných dvoch- troch rokoch, v prvom rade vďaka slovenskému vývozu do Líbye, stúpajúcu tendenciu.

Už dlhšie plánovaná oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR v **Tunisku**, ktorá mala napomôcť oživeniu vzájomných vzťahov, bola odložená na rok 2005. Obchodná výmena dosahuje jednu z najvyšších úrovní spomedzi krajín Blízkeho Východu a Afriky, v rozvoji hospodárskych a obchodných vzťahov však napriek tomu stále máme značné rezervy.

Vzťahy s **Alžírskom** zaznamenali v posledných dvoch rokoch oživenie hlavne v rovine politickej. Nedošlo však k želanému preneseniu do ďalších rovín spolupráce, predovšetkým do hospodársko-obchodných vzťahov. V septembri 2004 bol uzavretý ZÚ Alžír v zmysle uznesenia vlády SR a z tohto dôvodu boli vzťahy minimalizované.

Určité oživenie zaznamenali vzťahy s **Marokom** a to hlavne v oblasti hospodársko-obchodnej. V posledných dvoch rokoch Maroko patrí k najvýznamnejším obchodným partnerom SR v regióne severnej Afriky. Z marockej strany sa dosiaľ neuskutočnila žiadna významná politická návšteva.

V roku 2004 sa podarilo zintenzívniť bilaterálnu spoluprácu s **Iránom**. Vo februári 2004 sa uskutočnili pravidelné medziministerské konzultácie na úrovni námestníkov ministrov zahraničných vecí v Bratislave. V auguste 2004 sa uskutočnilo 3. zasadnutie

Spoločnej slovensko-iránskej hospodárskej komisie v Teheráne. Slovenskú delegáciu viedla štátna tajomníčka MH SR E. Šimková.

Vo vzťahu k **Sýrii** bola v roku 2004 najvyššou stykovou aktivitou návšteva štátneho tajomníka ministerstva financií SR V. Podstránskeho v Damasku v januári a taktiež v novembri a jeho účasť na trilaterálnom rokovaní spolu s partnermi z CZ a Sýrie o riešení otázky sýrskeho dlhu voči SR a CZ. Inak došlo v rámci pokrývaných relácií len k obdobnej návšteve predsedu štátnej plánovacej komisie Sýrie A. Dardariho v Bratislave v septembri t.r. a jeho trilaterálnemu rokovaniu o sýrskom dlhu. K žiadnym ďalším významnejším stykovým aktivitám v roku 2004 nedošlo. Na útlme stykovej činnosti sa podpísalo predovšetkým pokračujúce zvýšené napätie v regióne so zložitou a destabilizovanou situáciou, čo sa premietlo nielen vo vzťahu k SR, ale aj v prípade celého radu ďalších krajín EÚ vo forme zredukovania bilaterálnych interakcií voči krajinám oblasti. Ústredný problémový okruh vo vzťahoch k Sýrii - otázka sýrskeho dlhu voči SR z obdobia bývalého Československa – zaznamenal v priebehu novembrovej návštevy štátneho tajomníka MF SR v Damasku a uskutočnenom trojstrannom rokovaní SR – CZ - Sýria zásadný zlom a dosiahnutie vzájomného kompromisu o spôsobe skorého a konečného vysporiadania sýrskeho dlhu. Závery z damaského rokovania, obsiahnuté v podpísanom trojstrannom protokole, podliehajú schváleniu vládami všetkých troch krajín, po čom má byť v Prahe v čo najskoršej dobe podpísaná ministrami financií SR, CZ a Sýrie príslušná trojstranná medzivládna dohoda o vysporiadaní sýrskeho dlhu, predstavujúca posledný formálny krok pred zahájením sýrskych finančných transferov. Vo vzťahu k **Jordánsku** a k **Libanonu** nedošlo v roku 2004 k významnejším aktivitám.

Od 1. júla začal pôsobiť efektívny ZÚ SR v **Kuvajte**. Vo vzťahu ku krajinám Rady pre spoluprácu v Zálive (GCC) sa neuskutočnili žiadne stykové aktivity. Plánovaná oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR v Kuvajte, Katare a v Saudskej Arábii pri príležitosti slávnostného otvorenia ZÚ SR v Kuvajte sa v októbri 2004 nezrealizovala.

Vzhľadom na proces uzatvorenia ZÚ Abú Dhabí boli vzťahy so **Spojenými arabskými emirátmi** minimalizované a do budúcnosti sa budú zameriavať hlavne na obchodno-ekonomickú spoluprácu. Vzťahy s **Ománom** sú prakticky na nulovej úrovni s výnimkou vízovej agendy. Plánovaná oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR v **Saudskej Arábii** v októbri 2004 sa nezrealizovala. Politické vzťahy s **Jemenom** sú na minimálnej úrovni a spolupráca sa zameriava predovšetkým na obchodno-ekonomickú oblasť. Vo vzťahu k **Čadu** neboli v priebehu roku žiadne aktivity. Vzťahy s **Mauretániou** v roku 2004 nezaznamenali žiadny posun.

4.5.3. Vzťahy so štátmi subsaharskej Afriky

Región subsaharskej Afriky po zrušení ZÚ Harare (Zimbabwe) pokrývajú len tri veľvyslanectvá a to ZÚ Pretória (JAR), Abuja (Nigéria) a Nairobi (Keňa). V uplynulom roku sa nerealizovali žiadne bilaterálne návštevy na najvyššej úrovni a taktiež žiadne bilaterálne návštevy v SR. Po vstupe SR do EÚ bola naša zahraničná politika obohatená o nový rozmer, ktorý sa odrazil na zvýšenom prístupe k informáciám a možnosti participovať na tvorbe politiky EÚ voči regiónu. Zároveň sa zvýšila i požiadavka na monitorovanie situácie v krízových oblastiach subsaharskej Afriky. Medzi prioritné krajiny ODA boli zaradené Sudán, Mozambik a Keňa.

V oblasti **južnej Afriky** sa dôraz kládol na vzťahy s **Juhoafrickou republikou**, vzhľadom na jej postavenie lídra väčšiny integračných zoskupení na africkom kontinente a ašpirovaní na post stáleho člena v rozšírenej BR OSN. Veľká pozornosť bola venovaná rozširovaniu hospodárskej spolupráce a zvyšovaniu obchodnej výmeny medzi SR a ZA, o čom hovorí aj pozitívny trend viditeľný vo vzájomnej obchodnej výmene, ktorá len za prvý polrok 2004 dosiahla úroveň zodpovedajúcu celému minulému roku, pričom SR si zachováva pozitívne saldo. V spolupráci s Johannesburgskou obchodnou komorou ZÚ Pretória v apríli 2004 zorganizoval seminár pre podnikateľské kruhy v ZA. Začalo sa s prípravou textu Memoranda o zriadení spoločnej ekonomickej rady medzi MH SR a Ministerstvom obchodu a priemyslu ZA.

Minister hospodárstva SR rozhodol o otvorení Obchodného oddelenia ZÚ Pretória v Luande v **Angole**, ktoré by malo napomôcť prehĺbeniu obchodnej spolupráce, pričom je možné naviazať na tradíciu v tejto oblasti z minulosti. Pozitívne sa rysuje spolupráca s ďalšou významnou krajinou subsaharského regiónu – **Mozambikom**. Ponuku SR na poskytnutie ODA mozambickej strane predložil počas novembrovej pracovnej návštevy štátny tajomník MZV SR J. Berényi.

Nosnou reláciou pôsobenia zahraničnej politiky SR voči krajinám **východnej Afriky** je **Keňa**. Prispieva k tomu aj skutočnosť, že Nairobi je sídlom jedinej úradovne OSN v rozvojovom svete a Keňa je cieľovou krajinou ODA. Bilaterálne vzťahy medzi SR a Keňou však stále nie sú stále na úrovni zodpovedajúcej existujúcim možnostiam. Počas februárovej návštevy rokoval minister školstva SR M. Fronc so štátnym tajomníkom Ministerstva vzdelávania, vedy a technológií Keňskej republiky Kilemi Mwiriom o perspektívach a možnostiach vzájomnej spolupráce v oblasti vysokého školstva, vedy a výskumu. Významným príspevkom posilnenia dvojstrannej spolupráce bola decembrová návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana, v rámci ktorej absolvoval bilaterálne rokovania so svojim rezortným kolegom ako aj ďalšími kenskými predstaviteľmi a zároveň sa zúčastnil nairobského summitu „Svet bez mín,“ (*„Nairobi Summit 2004 on a Mine-Free World“*). ZÚ SR pôsobí zároveň ako SM SR pri Úradovni OSN v Nairobi, efektívne zabezpečuje účasť SR a aktívne participuje na rokovaníach a konferenciách v rámci UNEP a UN-Habitat, ako aj v rámci regionálnej skupiny strednej a východnej Európy (*CEEG*) a v koordinačnom výbore UN – EÚ. Úroveň a intenzita bilaterálnej spolupráce je však vo veľkej miere ovplyvnená historickou tradíciou bilaterálnych vzťahov, ako aj vnútropolitickou situáciou a stabilitou konkrétnej krajiny, čo sa týka najmä priakreditovaných krajín v oblasti Veľkých jazier (vrátane DRC), Somálska a Stredoafrickej republiky.

Dôležité miesto v zahraničnej politike SR voči krajinám **západnej Afriky** majú vzťahy s **Nigériou**, ktorá je regionálnou veľmocou a kľúčovou krajinou ECOWAS-u a Africkej únie, ako aj v programe NEPAD (Peer Review Mechanism). Pre zintenzívnenie spolupráce s regionálnym združením ECOWAS boli vypracované podklady pre akreditáciu SR, ktorá bude realizovaná v 1. štvrtroku 2005. Styková činnosť bola obmedzená na úroveň rokovaní veľvyslanca SR s ministrami federálnej vlády a guvernérmi štátov federácie Nigérie, s prezidentom, ministrom zahraničných vecí a ministrom kultúry a turizmu **Beninu**, ministrom zahraničných vecí a ministrom obrany **Kamerunu** a ministerským predsedom **Toga**, ako aj s reprezentantmi obchodných a priemyselných komôr uvedených štátov. S Nigériou SR rozvíja bezproblémové bilaterálne vzťahy, ťažisko spočíva v obchodno-hospodárskej spolupráci a zvýšení obchodnej výmeny, čomu by malo napomôcť aj presunutie akreditácie Nigérie pre SR z Varšavy do Viedne začiatkom roku 2005. SR rozvíjala vzťahy taktiež s nasledujúcimi krajinami: **Benin, Togo, Guinea, Ghana, Gambia** a **Senegal**. Bilaterálne vzťahy s **Kamerunom** sú zamerané na zvýšenie hospodárskej a obchodnej spolupráce, ktorá zaostáva za možnosťami oboch krajín. S ministrom obrany a s predsedom

obchodnej priemyselnej komory Kamerunu boli na úrovni veľvyslanca SR prerokované dodávky špeciálnej techniky. V roku 2004 pôsobili v regióne HK SR v Togu, Guinei a Senegale, schválený bol kandidát na post HK SR v Nigérii.

4.5.4. Vzťahy so štátmi Latinskej Ameriky

Latinsko-americký región je ekonomicky zaujímavou oblasťou s veľkým potenciálom a expandujúcim trhom, na ktorom je prítomnosť SR z exportného hľadiska zaujímavá a žiadúca. Potvrzuje to aj rastúci záujem EÚ, ktorá uzavrela Asociačnú dohodu s Čile, Mexikom, Dohodu o politickej spolupráci a kooperácii s regiónom Strednej Ameriky, s Andským spoločenstvom a pokračovala v rokovaní o Asociačnej dohode s Mercosurom. Na III. summite EÚ – Latinská Amerika a Karibská oblasť v máji v mexickej Guadalajare sa po prvýkrát zúčastnilo aj desať nových členských štátov EÚ vrátane SR, ktorú zastupoval minister zahraničných vecí E. Kukan. Pri tejto príležitosti sa uskutočnili bilaterálne rokovania s mexickým ministrom zahraničných vecí L. E. Derbezom, ministerkou zahraničných vecí Kolumbie C. Barco a ministrom zahraničných vecí Hondurasu L. R. Bautistom. Zároveň boli nadviazane diplomatické styky SR s Hondurasom a Bahamami. K 30. júnu 2004 boli zrušené ZÚ Santiago de Chile a obchodné oddelenia v Brazílii a Argentíne.

Prednostné miesto v zahraničnej politike SR vo vzťahu k regiónu zastáva **Mexiko**. Objem vzájomnej obchodnej výmeny sa v roku 2004 podstatne zvýšil v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, k čomu prispel vstup SR do EÚ a s tým súvisiace colné výhody vyplývajúce z dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Mexikom. V apríli 2004 sa zúčastnili poslanci NR SR na zasadnutí Medziparlamentnej únie v Mexiku a v septembri 2004 sa v mexickom Kongrese formálne vytvorila Skupina slovensko-mexického priateľstva. Počas júlových meziministerských konzultácií štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka a námestníčky mexického ministra zahraničných vecí Lourdes Aranda Bezaury v Bratislave bola podpísaná nová bezvízová dohoda medzi SR a Mexikom pre držiteľov diplomatických a služobných pasov a zrušená vízová povinnosť pre držiteľov cestovných pasov SR.

Brazília je našim najväčším obchodným partnerom. V máji 2004 sa uskutočnila pracovná návšteva štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka, ktorý rokoval v Konfederácii brazílskych komôr pre zahraničný obchod v Rio de Janeiro. V priebehu roka krajinu navštívili predseda Úradu pre štátnu službu I. Plai a predseda NKÚ J. Stahl. Úspešným príkladom možnosti hospodárskej spolupráce bolo a je pôsobenie brazílskej spoločnosti Embraco v SR, ktorá rozširuje svoje investície a výrobu v Spišskej Novej Vsi a stáva sa jedným z najvýznamnejších zamestnávateľov v regióne. SR sa v rámci spoločného stánku s krajinami V4 zúčastnila na najväčšom juhoamerickom veľtrhu cestovného ruchu ABAV 2004, ktorý sa konal v dňoch 21.-22.10.2004 vo výstavnom centre Riocentro v Rio de Janeiro. Hlavným problémom vo vzájomných vzťahoch je nedostatočné využitie obchodnej a ekonomickej spolupráce, ktorá nezodpovedá potenciálu oboch krajín. V teritóriu pôsobí generálny honorárny konzulát v Sao Paule, HK v Recife, Joinville v Belo Horizonte. Pripravuje sa otvorenie HK v Rio de Janeiro.

Vo vzťahoch k **Argentíne** a **Čile** boli jedinými relevantnými bilaterálnymi stykovými aktivitami májové konzultácie štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka v oboch krajinách a decembrová návšteva ministra životného prostredia L. Miklosa v Argentíne. V obchodno-ekonomickej oblasti bol zaznamenaný rast obratu hlavne v dôsledku značného nárastu slovenského exportu, čím sa ešte viac zvýšila pozitívna bilancia z pohľadu SR. V októbri 2004 sa konala misia argentínskych podnikateľov krajiny strednej Európy vrátane SR,

organizovaná veľvyslanectvom Argentíny vo Viedni v spolupráci s Rakúsko-argentínskou obchodnou komorou a ZÚ Buenos Aires. Návšteva argentínskeho ministra zahraničných vecí R. Bielsu v strednej Európe (CZ, SR, AT) plánovaná na november 2004 bola zrušená argentínskou stranou krátko pred jej uskutočnením. V uplynulom roku SR pristúpila k jednostrannému zrušeniu vízovej povinnosti pre občanov **Bolívie, Paraguaja a Uruguaja**. Bolívia, Peru a Uruguaj zrušili víza pre slovenských občanov. V priebehu roku 2004 bol oficiálne otvorený HK SR v Uruguaji so sídlom v Montevideu a HK SR v Bolívii so sídlom v La Paze. Peruánska strana vydala predbežný súhlas s otvorením HK SR v Lime a rozpracovaný je podnet na zriadenie HK SR so sídlom v Santiagu de Chile.

V novembri 2004 sa uskutočnila oficiálna návšteva ministerky zahraničných vecí **Kolumbie** Carolyny Barco Isakson v SR. Rokovala s ministrom zahraničných vecí SR E. Kukanom a podpredsedom NR SR B. Bugárom.

Vo vzťahu ku krajinám Strednej Ameriky **Paname, Hondurasu, Salvadoru, Guatemale a Belize** neboli zaznamenané žiadne výraznejšie aktivity. V máji 2004 navštívili MZV SR riaditeľ Diplomatickej školy **Kostariky** J. J. Chaverri a poradca Stálej misie Kostariky pri OSN D. A. Prentice. Počas III. Sumitu EÚ – LAC v máji 2004 v Guadalajare boli nadviazané diplomatické styky s Hondurasom. V júni 2004 bol oficiálne inaugurovaný HK SR v Guatemale.

Rok 2004 bol poznačený konfrontáciou medzi EÚ a **Kubou**, ktorá sa v plnej miere odrazila aj na úrovni slovensko-kubánskych vzťahov. Ešte v priebehu roka 2003 Kuba jednostranne rozhodla o „zmrazení“ činnosti väčšiny zastupiteľských úradov členských a kandidátskych krajín EÚ akreditovaných v Havane v reakcii na júnovú Deklaráciu EÚ o Kube, zahŕňujúcu diplomatické sankcie vynútené porušovaním ľudských práv na ostrove. Následkom plnenie uvedenej deklarácie zo strany SR sa v roku 2004 medzi oboma krajinami neuskutočnili prakticky žiadne významnejšie stykové aktivity. V obchodnej oblasti výrazne rástol vývoz SR na Kubu najmä vďaka podniku SES Tlmače, ktorý zvíťazil vo viacerých medzinárodných tendroch na modernizáciu a dodávky zariadení pre energetický sektor Kuby.

K ťažiskovým krajinám v karibskej oblasti patria **Dominikánska republika a Jamajka**. V máji 2004 boli v mexickej Guadalajare počas III. Sumitu EÚ- LAC nadviazané diplomatické styky s **Bahamským spoločenstvom**. V októbri 2004 začal svoju činnosť HK na Jamajke a rozpracované sú podnety na otvorenie HK SR v Dominikánskej republike so sídlom v Santo Domingo a na Haiti so sídlom v Port-au-Prince.

4.6. Vzťahy v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva

Za uplynulé obdobie možno konštatovať, že význam kultúrnej diplomacie rastie a došlo k zintenzívneniu aktivít v tejto oblasti. Bol zaznamenaný nárast záujmu o najrozličnejšie druhy prezentácií a kultúrnych podujatí nielen v súvislosti so vstupom SR do EÚ. Najmä v členských krajinách EÚ sme sa množstvom rôznych podujatí snažili zlepšiť informovanosť širokej verejnosti o Slovensku. Série podujatí zahŕňali koncerty vážnej hudby, výstavy, literárne večery, filmové predstavenia, diskusné stretnutia, ale i odborné semináre a prezentácie zamerané na predstavenie cestovného ruchu a obchodno-podnikateľských subjektov. Obohatením boli aj Dni slovenskej kuchyne. Na podujatiach participovali Ministerstvo kultúry SR a Ministerstvo školstva SR, ako aj sponzori. V hodnotenom období

treba pripomenúť nedostatok kvalitného propagačného materiálu najmä z ekonomicko-hospodárskej sféry.

Štipendiá

Na základe uznesenia vlády SR č. 1053 zo dňa 13. 11. 2004, MZV SR v roku 2004 zabezpečilo notifikáciu štipendií vlády SR na akademický rok 2004/2005 v rámci pomoci rozvojovým krajinám a krajanom. Vláda udelila v tomto roku 69 štipendií pre krajanov (z celkového počtu 70) a 47 štipendií pre uchádzačov z rozvojových krajín (z celkového počtu 48). Každoročne sa zúčastňujú záujemcovia z jednotlivých krajín na Studia Academica Slovaca ako štipendisti našej strany.

Dohody

V súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2004 v oblasti KŠVZ boli podpísané nasledovné dokumenty:

- Program spolupráce v oblasti školstva a kultúry medzi SR a Helénskou republikou na roky 2004 – 2006;
- Memorandum o porozumení v oblasti kultúry a umenia medzi MK SR a MZV Chile;
- Program spolupráce v oblasti kultúry a umenia medzi SR a Indickou republikou na roky 2005 – 2007;
- Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva a vedy Bulharskej republiky na roky 2003-2006 (Bratislava 3.5.2004);
- Program spolupráce v oblasti školstva a kultúry medzi SR a Luxemburským veľkovojsvodstvom na roky 2005-2007 (Bratislava 24.11.2004);
- Protokol z 2. zasadnutia zmiešanej slovensko-rakúskej komisie o spolupráci v oblasti kultúry, vzdelávania a vedy (Viedeň 22.10.2004);
- Dohoda medzi vládou SR a vládou Republiky Rakúsko o vedecko-technickej spolupráci (Viedeň 19.2.2004);
- Dohovor, ktorým sa definuje štatút Európskych škôl (Bratislava 6.7.2004);
- Dohoda medzi vládou SR a vládou Poľskej republiky o vedecko-technickej spolupráci (Varšava 18.11.2004);
- Zmluva medzi SR a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní (Bratislava 13.5.2004).

Kultúrne aktivity zastupiteľských úradov

V období zvýšeného záujmu o budúce členské krajiny EÚ sa v hodnotenom období citeľne zintenzívnili aktivity jednotlivých ZÚ pri prezentácii kultúry a umenia. Všetky krajiny EÚ zorganizovali festivaly a prehliadky umeleckého charakteru, v rámci ktorých sa prezentovali ZÚ, GK, SM a SI. V krajinách na vzdialenejších kontinentoch išlo o potvrdenie národnej a štátnej identity. K tomu slúžilo aj vytvorenie Japonsko-slovenskej spoločnosti priateľstva a Indicko-slovenskej spoločnosti priateľstva. Tieto organizácie môžu byť výraznou pomocou pri organizovaní prezentačných projektov ako aj pri mediálnom pôsobení v danej krajine. Spolupráca s univerzitami patrila k tradičnému bloku pôsobenia v danej oblasti. Pozornosť si zasluhuje fakt, že v hodnotenom období sa posilnila tendencia smerovať časť prezentačných podujatí mimo hlavné mestá, najmä tam, kde pôsobia honorárne konzuláty SR.

Slovenské inštitúty

Slovenské inštitúty (SI) sa v uplynulom období v krajinách svojho pôsobenia (AT, CZ, FR, PL, HU, DE, RU, IT) stali podstatnou zložkou realizácie zámerov zahraničnej

politiky SR v oblasti kultúrnych stykov. SI venovali zvýšenú pozornosť aktivitám a projektom, zameraným na vstup SR do EÚ. Podujatia, prezentujúce slovenskú kultúru a umenie, cestovný ruch a obchodno-podnikateľské aktivity sa stretli s pozitívnym ohlasom u širokej verejnosti a mali výrazný vplyv na prezentáciu Slovenska ako vstupujúcej krajiny do EÚ. Mnohé podujatia sa uskutočnili aj v rámci už tradičných spoločných prezentácií krajín V4, vďaka čomu mal možnosť vidieť širokú ponuku podujatí nielen okruh stálejších návštevníkov SI, ale podstatne širší okruh recipientov v jednotlivých krajinách pôsobenia.

5. ĎALŠIE OBLASTI MNOHOSTRANNEJ SPOLUPRÁCE

5.1. Pôsobenie SR v medzivládnych organizáciách

5.1.1. Organizácia Spojených národov

Za významný úspech SR na pôde OSN v roku 2004 možno považovať oficiálne schválenie kandidatúry SR na post nestáleho člena BR OSN na roky 2006-07 Východoeurópskou regionálnou skupinou - VERS v novembri 2004. SR sa tak formálne stala kandidátom regionálnej skupiny na členstvo v tomto kľúčovom orgáne OSN, zodpovednom za udržiavanie medzinárodného mieru a bezpečnosti, na obdobie rokov 2006 – 2007.

Jednou z dlhodobých priorít slovenskej zahraničnej a bezpečnostnej politiky je pokračovanie pôsobenia SR v mierových misiách OSN, ktoré sú významným nástrojom priamej účasti OSN na udržiavaní a posilňovaní medzinárodného mieru a bezpečnosti. SR bola v roku 2004 aktívnym prispievateľom do mierových misií OSN formou priamej vojenskej účasti na CY, v Eritrei do 30.6.2004 a na Golanských Výšinách, účasťou vojenských pozorovateľov v IL/Sýria a Sierra Leone. V súvislosti s narastajúcimi útokmi na misie OSN a ich medzinárodný personál, ako i podporou dôležitej úlohy OSN v politickom procese v IQ, poskytla vláda SR v decembri 2004 mimoriadny jednorázový finančný príspevok na zabezpečenie ochrany personálu OSN v IQ vo výške 50 tisíc eur.

Delegácia SR na 59. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN bola po prvýkrát od prijatia SR za člena OSN vedená prezidentom SR. Prezident SR I. Gašparovič vystúpil 21. septembra 2004 v pléne VZ OSN s prejavom k aktuálnym medzinárodným otázkam. Počas návštevy OSN rokoval s generálnym tajomníkom OSN Kofim Annanom a predsedom 59. VZ OSN Jeanom Pingom z Gabonu. Absolvoval bilaterálne stretnutia s partnermi zo SI, BA, LT a CH. Počas svojej pracovnej cesty do sídla OSN v New Yorku uložil aj ratifikačné listiny k trom dodatkovým protokolom k Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (Protokol o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne ženami a deťmi, Protokol proti pašovaniu migrantov po súši, mori a letecky a Protokol proti nezákonnej výrobe a obchodovaniu so strelnými zbraňami). Prezidenta sprevádzal minister zahraničných vecí SR. Okrem spoločného programu sa minister E. Kukan zúčastnil na rokovaní ministrov zahraničných vecí členských krajín EÚ vo formáte GAERC (Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy EÚ) a na spoločných rokovaní ministrov zahraničných vecí členských krajín EÚ s ministrami zahraničných vecí US a RU. Šéf diplomacie ďalej uskutočnil bilaterálne rokovania s ministrami zahraničných vecí Srbska a Čiernej Hory, Gruzínska, Tuniskej republiky, Singapúru a Malajzie. Zúčastnil sa na ministerskom stretnutí k vydaniu spoločného ministerského vyhlásenia na podporu Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (CTBT), na ministerskom stretnutí krajín Spoločenstva demokracií a na pracovnom obede ministrov zahraničných vecí členských krajín SEI, ktorej bude SR v roku 2005 predsedať.

Na 59. zasadnutí VZ OSN bola SR zvolená do byra 4. výboru (Osobitný politický a dekolonizačný výbor) na post podpredsedu výboru a do byra 5. výboru (Administratívny a rozpočtový) na post spravodajcu výboru. Obnovený bol mandát SR vo funkcii podpredseda Ad Hoc Výboru pre posúdenie právnej ochrany personálu OSN.

Počas 59. VZ OSN delegácia SR v 1. výbore (Odzbrojenie a medzinárodná bezpečnosť) sa zasadzovala za posilnenie dodržiavania existujúcich zmlúv, dohovorov a režimov o odzbrojení, obmedzení a kontrole zbrojenia, ako aj o nešírení konvenčných, jadrových, biologických a chemických zbraní členskými krajinami. SR v roku 2004 aktívne pôsobila na poli posilnenia medzinárodnej spolupráce v takých oblastiach akými sú vývoz a transfer zbraní, vojenského materiálu a tovaru vrátane technológie možného dvojako

použitia, nezákonné obchodovanie s ručnými a ľahkými zbraňami a pod. SR sa aktívne podieľala na informačných a vzdelávacích aktivitách OSN a ďalších medzinárodných organizácií v oblasti odzbrojenia. Koncom novembra 2004 si SR splnila povinnosť uloženú členským štátom OSN prelomovou rezolúciou BR OSN č. 1540 (2004) z 28.4.2004 (nešírenie zbraní hromadného ničenia) a predložila predsedovi výboru BR OSN zriadenému na základe uvedenej rezolúcie národnú správu SR o plnení rezolúcie. SR plní všetky povinnosti, ktoré jej z rezolúcie vyplývajú.

V rámci činnosti 2. výboru 59. VZ OSN (ekonomické a finančné záležitosti) sa SR aktívne zúčastňovala na práci OSN predovšetkým v oblasti finančno-rozvojovej agendy. Závery štatistickej komisie OSN najmä k vyhodnocovaniu miléniových rozvojových cieľov (MDGs) monitoroval predseda Štatistického úradu SR. V rámci Komisie pre trvalo-udržateľný rozvoj bola zástupcom rezortu životného prostredia tlmočená pozícia SR a jej pripravenosť podieľať sa na plnení MDGs v tejto oblasti (apríl 2004).

Počas substantívneho zasadnutia Ekonomickej a sociálnej rady OSN (ECOSOC) v mesiacoch jún -júl 2004 sa zástupcovia MZV SR zúčastnili na panelových diskusiách o znižovaní chudoby v rámci Akčného programu 2001 - 2010 pre LDCs, ako aj diskusie o zefektívnení koordinácie a efektívnosti v poskytovaní humanitárnej pomoci. V rámci ľudsko-právnej agendy SR aktívne participovala na práci 3. výboru 59. VZ OSN (sociálne, humanitárne a kultúrne záležitosti), Ad Hoc výboru pre súhrnný medzinárodný dohovor o ochrane a podpore práv osôb so zdravotným postihnutím (3. a 4. zasadnutie), na 13. zasadnutí zmluvných strán CEDAW a na 23. zasadnutí zmluvných strán ICCPR. SR sa aktívne podieľala na medzinárodnoprávných aktivitách OSN.

V 6. (právnom) výbore bola na 59. VZ OSN venovaná zvýšená pozornosť najmä problematike **zákazu klonovania**. Delegácia SR, tak ako minulý rok, aktívne podporovala návrh rezolúcie založený na ucelenom zákaze klonovania, vrátane terapeutického. Pozornosť bola tradične venovaná aj správe Komisie pre medzinárodné právo a správe Medzinárodného súdneho dvora.

V rámci **medzinárodnej zmluvnej základne deponovanej u generálneho tajomníka OSN** sa SR v priebehu roka 2004 stala zmluvnou stranou **siedmych zmluvných dokumentov** z rôznych oblastí. Medzi najvýznamnejšie patria: Rámcový dohovor o kontrole tabaku, Dohoda o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu a Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii a detskej pornografii.

Dôležitým krokom v rámci úsilia o posilnenie rešpektu pred medzinárodným právom bolo **prijatie obligatórnej jurisdikcie Medzinárodného súdneho dvora (MSD)**. SR prijala jurisdikciu MSD podľa čl. 36 ods. 2 Štatútu ako 65. štát v poradí 28. mája 2004. Tento významný krok možno jednoznačne vnímať ako dôkaz pretrvávajúceho rastu dôvery SR vo vzťahy k najvyššiemu súdnemu orgánu OSN.

SR v roku 2004 okrem iného notifikovala svojich medzinárodnoprávných expertov na zoznamy zmierovacích a rozhodcovských sudcov v súlade s Dohovorom OSN o morskom práve a Viedenským dohovorom o zmluvnom práve.

Mierové využitie jadrovej energie

Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu

Za významný úspech považujeme skutočnosť, že SR sa od konania 48. generálnej konferencie **Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE)** v septembri 2004 stala na dvojročné obdobie členom vrcholného riadiaceho orgánu MAAE – Rady guvernérov.

Počas 48. generálnej konferencie (GK) MAAE vo vystúpeniach delegátov zaznievala najmä potreba zachovania využívania jadrovej energie na mierové účely, otázka zvýšenia

globálnej jadrovej bezpečnosti a boja proti jadrovému terorizmu a problematika realizácie zárukových dohôd s Iránom, Kórejskou republikou a KĽDR. Vedúci delegácie SR, podpredseda vlády SR a minister hospodárstva P. Rusko sa pri tejto príležitosti stretol s najvyššími predstaviteľmi MAAE a vedúcimi delegácií niektorých krajín na GK.

SR je zapojená do procesu zmeny a rozšírenia rozsahu pôsobenia Dohovoru o fyzickej ochrane jadrových materiálov, pričom podporila zvolanie diplomatickej konferencie k jeho dodatku. SR tiež pokračovala v zapojení sa do národných, regionálnych a medziregionálnych projektov technickej spolupráce s MAAE (najdôležitejším národným projektom je dostavba cyklotrónového urýchľovača častíc a pozitronovej emisnej tomografie a v rámci interregionálnych projektov je významná účasť SR v programe „Sterile Insect Technique – SIT“ na eradikáciu muchy tse – tse v postihnutých krajinách), pričom cieľom v tejto oblasti je postupný prechod na aktívnu pomoc, v rámci ktorej SR už v súčasnosti poskytuje služby najmä v oblasti výstavby jadrových elektrární a bezpečnosti a fyzickej ochrany jadrových zariadení.

SR ako krajina s významným programom mierového využívania jadrovej energie a rozsiahlou expertízou v danej oblasti je veľmi dobre hodnotená v rámci misií MAAE zameraných na overovanie súladu s bezpečnostnými štandardmi MAAE a spolupráca so SR je na stretnutiach so zástupcami sekretariátu MAAE jednoznačne oceňovaná.

V rámci **Európskej organizácie pre jadrový výskum (CERN)** sa SR cez svoje odborné pracoviská, ako aj cez realizované obchodné kontrakty, aktívne zapojila do spolupráce s organizáciou v súvislosti s výstavbou veľkého hadróno-pozitronového urýchľovača (LHC). Je nutné poznamenať, že nemalé finančné prostriedky vložené do organizácie formou členského príspevku boli cez obchodné kontrakty vo viacnásobnom pomere vrátené. SR dosiahla spomedzi všetkých členských krajín organizácie najvyššiu návratnosť finančných prostriedkov. Delegáti menovaní vládou SR sa pravidelne zúčastňovali na zasadnutiach riadiacich orgánov CERN (Finančný výbor, Výbor rady).

Drogy, prevencia kriminality, organizovaný zločin a terorizmus

Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC)

V máji 2004 sa uskutočnila oficiálna návšteva výkonného riaditeľa Úradu OSN pre drogy a kriminalitu A. M. Costu v SR, počas ktorej ho prijal podpredseda vlády SR a predseda Výboru ministrov pre drogové závislosti a kontrolu drog P. Csáky, minister zahraničných vecí SR E. Kukan a generálny prokurátor SR D. Trnka. A. M. Costa informoval partnerov o hlavných úlohách UNODC a tiež o úmysle zriadiť regionálny úrad UNODC v Belehrade. V tejto súvislosti ponúkol slovenskej strane možnosť personálne participovať na činnosti uvedeného úradu. SR rozhodla v novembri 2004 poskytnúť finančný zostatok 22.465,- USD (z minulosti financovaného Regionálneho styčného úradu UNODC v Bratislave) na aktivity UNODC na Balkáne.

Výrazom konkrétnej spolupráce SR s UNODC v oblasti prevencie kriminality je realizácia projektu „*Prístup orgánov činných v trestnom konaní k nezákonnému obchodovaniu s ľuďmi*“, ktorý bol schválený UNODC v 1. polovici roka 2004 v celkovej sume 297 000,- USD na obdobie 18 mesiacov. Za SR je gestorom projektu MV SR.

Dňa 2. januára 2004 nadobudol pre SR platnosť Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, prijatý dňa 15. novembra 2000 v New Yorku. SR prispela k úspešnému priebehu 1. zasadnutia Konferencie zúčastnených strán Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (júl - august 2004).

Spolupráca v oblasti ekonomiky, priemyslu a duševného vlastníctva

Európska hospodárska komisia (EHK)

Činnosť EHK v roku 2004 pokračovala v zmysle reflexií globálnych procesov. V rámci fóra EHK venovaného problematike malého a stredného podnikania, v marci 2004 SR na pôde EHK prezentovala svoje výsledky, transformačné aktivity ako aj aktuálne trendy vývoja v spomínanej oblasti. SR sa v roku 2004 zapojila do prípravy a realizácie odporúčaní pre transformáciu aktivít EHK v súlade s regionálnym, ale aj globálnym ekonomickým vývojom. Tento proces bol zo strany SR podporený aj vo forme finančného príspevku vo výške 2 500.- USD. V tomto kontexte je významným momentom podpis *Memoranda o porozumení* medzi EHK a OBSE počas 12. ministerskej rady OBSE, ktorá sa konala v dňoch 6. až 7. decembra 2004 v Sofii. Cieľom Memoranda o porozumení je skvalitnenie spolupráce medzi EHK a OBSE, posilnenie celkovej kooperácie medzi európskymi štátmi a zamedzenie duplicity aktivít EHK a OBSE.

Organizácia OSN pre priemyselný rozvoj (UNIDO)

Rok 2004 bol prvým rokom členstva SR v Rade pre priemyselný rozvoj (IDB), v politickom riadiacom orgáne UNIDO, do ktorého bola SR zvolená počas 10. Generálnej konferencie UNIDO v decembri 2003 na 4-ročné funkčné obdobie. Delegácia SR sa aktívne zúčastnila 28. a 29. zasadnutia Rady pre priemyselný rozvoj (máj a november 2004), ktoré sa niesli v znamení prípravy dlhodobej strategickej vízie UNIDO, jeho prispôsobovania sa aktuálnym potrebám globálnej rozvojovej pomoci najmä v oblasti plnenia miléniových rozvojových cieľov a decentralizácie UNIDO, ktorej významnou súčasťou bolo podpísanie Dohody o spolupráci medzi UNIDO a UNDP (23.9.2004). Svoje stanoviská SR formulovala spolu s ostatnými členskými štátmi EÚ na spoločných zasadnutiach.

V priebehu roka 2004 boli podniknuté prvé kroky pre sformulovanie koncepcie spolupráce SR – UNIDO v nových podmienkach, najmä s prihliadnutím na členstvo SR v EÚ a jej postupnej transformácie z krajiny prijímajúcej zahraničnú pomoc na krajinu prispievateľskú. V tejto súvislosti sa uskutočnili prvé medzirezortné porady pre posúdenie ďalšieho využitia finančnej čiastky cca 321.000,- USD, ktorou SR disponuje na účtoch Priemyselného rozvojového fondu UNIDO ako zostatku po predchádzajúcich projektoch. Boli posúdené jednotlivé možnosti využitia uvedených finančných prostriedkov na konkrétne projekty rozvojovej pomoci UNIDO s tým, že odporúčania pre prijatie konečného rozhodnutia ohľadom ich využitia (predpokladané začiatkom roka 2005) sa budú opierať o strednodobú koncepciu ODA SR na roky 2003 – 2008 a prioritné oblasti rozvojových aktivít UNIDO.

Konferencia OSN pre obchod a rozvoj (UNCTAD)

Globálny vývoj a zmena v medzinárodných ekonomických vzťahoch spôsobili, že sa krajiny Juhu postupne posúvajú z periférie globálneho obchodu do jeho centra. Pod vplyvom nového vývoja sa aj UNCTAD stáva skôr fórom pre vzájomnú diskusiu rozvojových krajín, ako fórom dialógu medzi rozvojovými a vyspelými krajinami. Hlavnou témou diskusií v kontexte nového vývoja je pomoc medzinárodného spoločenstva. UNCTAD môže byť dôležitým partnerom pre rozvojové krajiny.

SR sa zúčastnila prípravy a zasadania najdôležitejšej udalosti UNCTAD v roku 2004 – 11. zasadania Konferencie pre obchod a rozvoj (UNCTAD XI., jún 2004, Sao Paulo), ktorá ovplyvnila činnosť organizácie i na nasledujúce obdobie. Konferencia potvrdila platnosť Akčného plánu z roku 2000 z Bangkoku a určila priority organizácie na ďalšie 4-ročné obdobie a prijala dva záverečné dokumenty. Rozhodnutia so stále platným Akčným plánom z Bangkoku tvoria pevný základ, od ktorého sa bude odvíjať ďalšia činnosť organizácie a sú nástrojmi na plnenie záväzkov prijatých členskými krajinami v rámci UNCTAD. Druhou

významnou udalosťou v kontexte spolupráce UNCTAD s WTO bolo úspešné kolo rokovaní v rámci WTO, výsledkom ktorých bolo schválenie balíka dohôd, tzv. Júlový balík.

Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO)

SR aktívne participovala na všetkých hlavných podujatiach FAO.

V máji 2004 sa počas zasadnutia Európskej regionálnej konferencie v Montpellier realizovalo rokovanie generálneho riaditeľa FAO Jacquesa Dioufa so štátnym tajomníkom MP SR M. Radošovským, počas ktorého sa prerokovali špecifiká ďalšej spolupráce SR a FAO. SR zorganizovala v septembri 2004 v Bratislave zasadnutie Regionálneho koordinačného výboru FAO/WHO pre Európu v Spoločnom programe FAO/WHO pre potravinové normy. Zároveň sa uskutočnil v rámci spoločného rozvojového projektu Holandska a SR jednodňový seminár pre krajiny SVE a kaukazskej oblasti zameraný na posilnenie činnosti Codex Alimentarius. SR tiež v októbri 2004 pripravila 12. zasadnutie **Pracovnej skupiny FAO** pre ženy a rodinu. Podujatie, určené pre zástupcov z celej Európy, sa uskutočnilo v Nitre.

Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO)

SR sa v súlade so zameraním zahraničnej politiky zúčastňovala všetkých hlavných podujatí organizácie: Valného zhromaždenia WIPO a sérií zhromaždení WIPO v septembri 2004 /účasť predsedníčky Úradu priemyselného vlastníctva SR D. Kyliánovej/, ako aj väčšiny expertných rokovaní organizovaných WIPO. Na pôde WIPO SR vystupovala v súlade s určenými prioritami a cieľmi zahraničnej politiky SR. Svoje postoje koordinovala v rámci spoločných záujmov EÚ. Otvorenou otázkou v rámci WIPO je doriešenie kompetencií medzi MK SR a ÚPV SR pre problematiku duševného vlastníctva v oblasti genetických zdrojov, tradičného poznania a folklóru.

Medzinárodná telekomunikačná únia (ITU) - agenda informačnej spoločnosti – WSIS

V priebehu roku 2004 sa uskutočnilo množstvo pracovných zasadnutí v súvislosti s vytvorením exekutívnych štruktúr a programových zameraní po skončení prvej fázy Svetového summitu o informačnej spoločnosti (WSIS) v Ženeve (december 2003) a v rámci prípravy na druhú fázu (Tunis – 2005). Do popredia sa dostali najmä dve nedoriešené otázky, t.j. financovanie ICT a správa internetu, pre ktoré boli vytvorené dve pracovné skupiny, ktoré budú pripravovať návrhy na riešenie pre summit v Tunise.

Humanitárna oblasť

SR sa v priebehu roku 2004 zúčastňovala a spravodajsky pokrývala všetky aktivity a zasadnutia humanitárnych organizácií v Ženeve. Vstupom do EÚ SR na seba zároveň prebrala medzinárodné záväzky vyplývajúce z členstva, medzi ktoré patrí aj povinnosť koordinácie svojej migračnej a azylovej politiky s ostatnými členskými krajinami EÚ, čo spôsobilo nárast agendy v dôsledku plnohodnotného zapojenia SM do koordinačných aktivít EÚ v tejto oblasti. Z tohto pohľadu nadobúda spolupráca SR s **Úradom Vysokého komisára pre utečencov (UNHCR)** stále väčší význam a v tejto súvislosti je potrebné zvážiť možnosť uchádzať sa o členstvo vo Výkonnom výbore UNHCR.

Do popredia sa dostáva aj spolupráca s **Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM)**, keď napriek všeobecne klesajúcemu počtu žiadostí o azyl v rámci EÚ, je Slovensko jednou z mála členských krajín EÚ, kde je trend opačný.

Vzhľadom na komplexnosť humanitárnej agendy a vzrastajúcu potrebu koordinácie aktivít jednotlivých inštitúcií pôsobiacich v tejto oblasti, bol položený dôraz na úzku spoluprácu s **Úradom pre koordináciu humanitárnej pomoci OSN (OCHA)**, pričom do budúcnosti bude potrebné ešte viac prehĺbiť a koordinovať aj priame kontakty relevantných

inštitúcii v SR s OCHA ako aj medzi sebou navzájom. Hlavným cieľom takejto koordinácie by malo byť zefektívnenie a urýchlenie procesu poskytovania humanitárnej pomoci. Príkladom takejto efektívnej spolupráce bolo poskytnutie jednorázovej humanitárnej pomoci vo výške 50.000 USD na zmiernenie urgentných humanitárnych dôsledkov prírodnej katastrofy, ktorá postihla SR 19. 11. 2004.

Vo vzťahu k **Medzinárodnému výboru Červeného kríža SR** zabezpečovala plnenie záväzkov prijatých na 28. Medzinárodnej konferencii ČR a ČR.

V rámci **Svetového potravinového programu (WFP)** SR pôsobila ako člen Výkonného výboru, pritom navyše pôsobila v byre Výkonného výboru WFP, kde obhajovala záujmy krajín strednej a východnej Európy. Pôsobenie SR vo Výkonnom výbore a najmä v byre Výkonného výboru posilnilo postavenie SR v organizácii. V roku 2004 SR poskytla prostredníctvom WFP humanitárnu pomoc vo forme peňažnej hotovosti 800 000 Sk pre Darfur (Sudán).

Oblasť životného prostredia

V rámci agendy **Programu OSN pre životné prostredie (UNEP)** sa SR prostredníctvom relevantných inštitúcií aktívne zúčastňovala na spolupráci na vrcholných stretnutiach Bazilejského dohovoru a Rotterdamského dohovoru a dohovorov CITES a RAMSAR. Zastúpená tiež bola v prácach Redakčného výboru pre prípravu dokumentov **Svetovej konferencie o redukcii prírodných katastrof (WCDR)**, ktorej bola venovaná mimoriadna pozornosť aj v rámci EÚ. Delegácia SR pod vedením štátneho tajomníka MŽP SR Petra Stanka sa zúčastnila aj 8. osobitného zasadnutia Riadiacej rady UNEP, ktoré sa konalo v marci 2004 v kórejskom Jeju. Hlavnou témou rokovania bol environmentálny pohľad na vodu, sanitáciu a ľudské sídla.

Medzinárodná organizácia práce (ILO)

Spolupráca s ILO sa uskutočňovala najmä v kontexte plnenia Dohody o spolupráci medzi SR a ILO z februára 2000 na základe potrieb a požiadaviek MPSVR SR v oblasti zamestnanosti, efektívnosti sociálnej ochrany a uplatňovania sociálneho dialógu. V rámci Dohody sa uskutočnili konzultácie v súvislosti s novelizáciou Zákona o kolektívnom vyjednávaní a návrhu na zrušenie Zákona o tripartite. SR využívala vzdelávacie a poradenské aktivity ILO a expertov Medzinárodného úradu práce, MDT v Budapešti. Najvýznamnejším podujatím ILO v roku 2004 bolo 92. zasadanie Medzinárodnej konferencie práce v júni, za účasti ministra práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý absolvoval aj bilaterálne rokovania s partnermi DE, UK a CZ. Jedným z najvýznamnejších bodov Konferencie bola diskusia o sociálnej dimenzii globalizácie, ktorá ide nad rámec problematiky ILO.

Svetová zdravotná organizácia (WHO)

Aktivity a programy WHO vychádzali z programových priorít a cieľov (napr. boj s HIV/AIDS, globálna stratégia o zdravej výžive, fyzickej aktivite, zdravie rodiny a reprodukčné zdravie, prevencia a stratégia neprenosných chorôb a i.). Dôležitou súčasťou boja proti epidémiám bola revízia medzinárodných zdravotných pravidiel, prijatých v roku 1971. Po regionálnych konzultáciách sa v novembri uskutočnilo prvé zasadanie medzivládnej pracovnej skupiny, na ktorej sa zúčastnili zástupcovia MZ SR.

Dňa 4.5.2004 bola na sekretariáte OSN uložená ratifikačná listina SR k Rámcovému dohovoru o kontrole tabaku. SR ratifikovala Dohovor ako jediná z nových členských krajín EÚ. Minister zdravotníctva sa zúčastnil 4. ministerskej konferencie WHO o životnom prostredí a zdraví (jún 2004, Budapešť), kde boli prijaté deklarácia a Akčný plán pre životné prostredie a zdravie detí v Európe.

Najvýznamnejším podujatím v rámci WHO bolo 57. Svetové zdravotnícke zhromaždenie v máji 2004 v Ženeve, na ktorom sa zúčastnila delegácia vedená ministrom zdravotníctva SR R. Zajacom. Minister absolvoval viacero bilaterálnych rokovaní a podpísal s ministrom zdravotníctva UK bilaterálny plán spolupráce medzi MZ SR a MZ UK. V rámci Komisie Codex Alimentarius SR naďalej zastávala funkciu regionálneho koordinátora pre Európu.

Spolupráca v oblasti školstva a kultúry

UNESCO

Rok 2004 bol z pohľadu relácie SR a UNESCO priaznivo ovplyvnený **členstvom SR vo Výkonnej rade UNESCO**. Počas 170. zasadnutia Výkonnej rady UNESCO v októbri 2004 bola SR zvolená za člena pracovnej skupiny, v rámci ktorej boli spracované návrhy generálneho riaditeľa UNESCO pre program a rozpočet na roky 2006-2007.

V súvislosti s **novou pozíciou SR ako člena EÚ** získali aktivity spojené s reprezentáciou SR v UNESCO v druhom polroku 2004 novú dimenziu, v rámci ktorej sa SR zúčastňovala na pravidelných a mimoriadnych koordináčnych stretnutiach organizovaných predsedníčkou krajinou EÚ a formulovala tak svoje národné pozície i v rámci tohto zoskupenia. SR tak k záväzkom vyplývajúcim z pozície členskej krajiny UNESCO pribudli i záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ.

V rámci dlhodobých priorít SR v UNESCO a jej zviditeľňovania v tejto významnej odbornej organizácii systému OSN, sa v oblasti kultúry už tradične radia aktivity, ktorých cieľom je zápis hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva do Zoznamu UNESCO. V októbri 2004 SR predložila národný projekt Fujara, nástroj a jeho hudba na zápis do Zoznamu nehmotného dedičstva UNESCO v rámci 3. proklamácie diel slovného a nehmotného dedičstva humanity.

Veľmi pozitívne možno hodnotiť skutočnosť, že Sekretariátom UNESCO bolo v rámci Participačného programu na roky 2004-2005 schválených 6 zo 7 projektov predložených SR s celkovým finančným príspevkom 110. 000 USD.

Pokiaľ ide o zastúpenie SR **v štruktúrach Sekretariátu UNESCO**, musíme konštatovať, že i napriek doterajšiemu úsiliu pretrváva podzastúpenie SR. SR s nárokom na 2-4 miesta, má obsadené iba 1 z nich. Rovnaká situácia je i v oblasti zamestnávania mladých občanov SR v rámci Programu mladých profesionálov.

Dunajská komisia

V priebehu roka 2004 sa SR aktívne zapájala do práce jednotlivých orgánov Dunajskej komisie. SR sa zapojila do práce Prípravného výboru, ktorého cieľom je revízia Belehradského dohovoru (1948), aby revidovaný dohovor viac zodpovedal súčasným podmienkam plavby, ako aj novej politickej situácii v Európe.

Fórum Crans Montana

V júni sa konalo 15. výročné zasadnutie Fóra Crans Montana, ktorého sa zúčastnil štátny tajomník MZV SR J. Berényi, kde bol účastníkom plenárnej panelovej diskusie na tému „Rozšírenie Európy: Aký formát a aká architektúra?“

Spolupráca s ostatnými rezortmi

Spolupráca MZV SR s rezortmi je uspokojivá. Interakcia vo väzbe na aktivity medzinárodných organizácií prostredníctvom SM SR v New Yorku, Ženeve a vo Viedni závisí od úrovne profesionálneho vybavenia príslušných zložiek ministerstiev, ktoré do medzinárodnej spolupráce v rámci OSN vstupujú. V tomto smere možno vyzdvihnúť

spoluprácu s MŽP SR, MV SR, MO SR, MP SR, MZ SR, MPSVaR SR a ÚJD SR.

5.1.2. Rada Európy (RE)

SR aktívne pôsobila na pôde Rady Európy ako dôležitej celoeurópskej medzivládnej organizácie pre spoluprácu vo viacerých oblastiach, okrem ľudských práv a národnostných menšín (venujú sa im osobitné kapitoly Správy) aj v oblastiach kultúry a kultúrneho dedičstva, médií, školstva, vzdelávania, mládeže a športu.

Počas ministerskej konferencie RE pri príležitosti 50. výročia Európskeho kultúrneho dohovoru, 9.–10.12.2004 vo Varšave, ministri kultúry a školstva odsúhlasili a podpísali tzv. Wroclavskú deklaráciu o päťdesiatročnej európskej spolupráci v oblasti kultúry, zhodnocujúcu plnenie politických cieľov dohovoru a dosiahnuté úspechy a vytyčujúcej hlavné línie činnosti v oblasti európskej kultúrnej spolupráce do budúcnosti. Deklarácia je pripravená na predloženie Výboru ministrov Rady Európy a bude tvoriť jeden z rámcových rokovacích dokumentov Tretieho summitu hláv štátov a vlád členských štátov Rady Európy v máji 2005.

5.1.3. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)

Vojensko-politická dimenzia OBSE

Zmluva o konvenčných ozbrojených silách v Európe (ZKOS)

V roku 2004 pokračoval tlak štátov Aliancie na splnenie posledných dvoch politických záväzkov z Istanbulu, a to stiahnutie ťažkej techniky a vojsk RU zo svojich základní v Gruzínsku a stiahnutie munície a vojsk z MD. Členské štáty Aliancie trvajú na tom, že ratifikujú Dohodu o adaptácii Zmluvy z Istanbulu (11/1999), až keď RU splní všetky svoje záväzky. (Pozn. Zatiaľ adaptovanú ZKOS ratifikovali RU, UA, BY a KZ). SR zdieľa v tejto zásadnej otázke pozíciu NATO. Svoj politický záväzok z Istanbulu – znížiť do konca roka 2003 maximálne úroveň počtu bojových tankov a obrnených vozidiel - SR splnila v časovom predstihu takmer troch rokov a súčasné počty sú ešte nižšie než počty, ku ktorým sa SR zaviazala. RU odmieta tlak zo strany NATO argumentujúc, že záväzok stiahnutia vojsk z Gruzínska a MD nie je predmetom Zmluvy, ale bilaterálnych záväzkov. RU v uplynulom roku zosilnila svoje vyhlásenia o nedostatku politickej vôle spojencov a zintenzívnila svoje vyhrážky, že od Zmluvy odstúpi.

Fórum pre bezpečnostnú spoluprácu (FBS)

FBS, orgán OBSE s mandátom pre negociovanie a konzultovanie o otázkach vojenskej bezpečnosti a stability, sa v uplynulom roku zameralo na splnenie mandátu, ktorý mu vyplýval z rozhodnutí Ministerskej rady (MiR) v Maastrichte: Implementovať Dokument OBSE o skladovaní konvenčnej munície, Dokument OBSE o MANPADS (Man-Portable Air Defence System) a príslušné úlohy vyplývajúce zo Stratégie OBSE proti hrozbám bezpečnosti a stability 21. storočia. Posledné dve pritom spadajú do aktivít OBSE pre boj proti terorizmu, ktoré sa týkajú všetkých jej dimenzií.

Zmluva o otvorenom nebi (ZON)

V druhom roku implementácie zmluvy, (prvý podľa ustanovení prílohy A Zmluvy trval od 1.1.2002 do 31.12.2003) vykonala nad územím SR jeden pozorovací let UA. SR mala právo vykonať jeden pozorovací let nad územím RU/BY, spoločne s US. Let sa uskutočnil v septembri 2004 a prebehol v súlade so ZON. Dohodlo sa i rozdelenie kvót pre pozorovacie lety na rok 2005. SR bude mať samostatný pozorovací let ponad RU/BY a pozorovacie lety ponad SR uskutočnia UA a RU/BY.

Viedenský dokument 1999

SR v tejto otázke aktívne spolupracuje predovšetkým so susednými štátmi. V termíne 20. až 23. apríla 2004 vykonala SR inšpekciu vo vymedzenej oblasti na území BA.

V inšpekčnej skupine bol zaradený taktiež príslušník verifikačnej agentúry AT. V dňoch 30. júna až 1. júla 2004 vykonala SR inšpekciu vo vymedzenej oblasti na území AT. S najväčšou pravdepodobnosťou zostane z pohľadu SR objem aktivít v rámci jednotlivých verifikačných režimov zachovaný aj v budúcom období.

Výnimku tvorí bilaterálna medzivládna dohoda s HU, ktorej implementácia bola pozastavená v súvislosti so vstupom SR do NATO. V decembri bola ukončená jej platnosť výmenou verbálnych nôt medzi MZV SR a MZV HU.

Naopak, určitý nárast nastane pri realizácii Alianciou sledovaných aktivít na území štátov bývalého Sovietskeho zväzu v systéme tzv. ad-hoc inšpekcií.

Ľudská dimenzia OBSE

Ľudská dimenzia (ĽD) má tradične významné postavenie v činnosti OBSE. Aktivity v tejto oblasti sa rozvíjajú jednak prostredníctvom príslušných inštitúcií (ODIHR, Vysoký komisár pre národnostné menšiny, Predstavitel' OBSE pre slobodu médií, Osobitná predstaviteľka OBSE pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi), ako aj cez jednotlivé misie OBSE.

Okrem pozorovania volieb v jednotlivých účastníckych štátoch je najvýznamnejšou udalosťou v predmetnej dimenzii každoročná Implementačná schôdzka (IS) OBSE k ľudskej dimenzii, ktorá sa konala vo Varšave v dňoch 4.-15.10.2004.

SR bola počas diskusií na IS spomenutá v súvislosti s rómskou problematikou (problematika bývania, projekt rómskych asistentov, vyplácanie sociálnych dávok, zvýšený počet Rómov zvolených v komunálnych a regionálnych voľbách), slobodou médií (predstavitel' OBSE pre slobodu médií a delegácia US vyzvali SR, aby vypustila z rekodifikovaného trestného zákona paragrafy týkajúce sa ohovárania, resp. urážky). Americká delegácia tiež neformálne poukázala na problematiku povinnej registrácie náboženských spoločenstiev v SR. Delegácia SR prezentovala počas IS informáciu o politike vlády SR voči rómskej komunite, ako aj o činnosti verejného ochrancu práv SR.

Ekonomicko-environmentálna dimenzia OBSE (EED)

Kľúčovou udalosťou v rámci EED je Ekonomické fórum OBSE (EF), ktoré sa každoročne koná v Prahe spravidla v májovom termíne. Ústrednou témou tohtoročného 12. Ekonomického fóra boli „Nové výzvy pre budovanie inštitucionálnych a ľudských kapacít v oblasti ekonomického rozvoja a spolupráce“.

SR a OBSE

Vývoj na Slovensku bol aj v roku 2004 predmetom záujmu OBSE. Rabovanie obchodov na východnom a strednom Slovensku časťou rómskeho obyvateľstva a zásah silových rezortov proti narušiteľom verejného poriadku a súkromného vlastníctva bol náležitým spôsobom vysvetlený na zasadnutí Stálej rady. Niektoré zložky OBSE, najmä ODIHR, zvažovali v tej dobe uplatniť voči SR ustanovenia Akčného plánu pre zlepšenie situácie Rómov a Sintiov, týkajúce sa riešenia krízových situácií.

OBSE monitorovala prvé kolo prezidentských volieb v SR (v dňoch 28.3. - 6.4.2004). Keďže sa v ten istý deň konalo aj referendum o skrátení volebného obdobia NR SR, ODIHR prejavil záujem aj o pozorovanie uvedeného aktu. Záverečnú hodnotiacu správu OBSE/ODIHR o prezidentských voľbách možno považovať za štandardnú, obsahuje niekoľko odporúčaní, z ktorých možno za najdôležitejšie považovať odporúčanie o harmonizácii 5 rôznych volebných zákonov.

Pozornosť OBSE, konkrétne predstaviteľ'a pre slobodu médií, sa upriamila na otázku pripravovanej novelizácie Trestného zákona v SR.

Staronovým elementom, na ktorý bola SR upozornená počas Implementačnej schôdzky k ľudskej dimenzii, je otázka náboženskej slobody. Kritériá pre registráciu cirkvi na

Slovensku patria k najtvrdším vo vyspelej Európe a sú vo viacerých aspektoch porovnateľné s právnym poriadkom v krajinách strednej Ázie. Aj keď na Slovensku je sloboda vierovyznania zabezpečená, súčasná prax v otázke registrácií v SR do značnej miery nahráva tým krajinám uvedeného regiónu, ktoré nemajú záujem vyjsť v ústrety požiadavkám na liberalizáciu v oblasti náboženskej slobody.

V súvislosti s voľbami, pokiaľ ide o aktivity SR, v prvom rade je potrebné spomenúť zvýšený počet zástupcov SR na monitorovaní volieb v účastníckych štátoch OBSE. Konkrétne išlo o viacerých dlhodobých (LTO) a krátkodobých (STO) pozorovateľov v nasledovných krajinách: Gruzínsko, RU, MK, Srbsko a Čierna Hora, KZ, UA, BY, UZ. Dlhodobých pozorovateľov vyslala SR do Gruzínska, Srbska a Čiernej Hory, KZ, UA. Podstatný bol teda nielen vyšší počet pozorovateľov zo SR, ale najmä skutočnosť, že boli vybraní i na zodpovednejšie miesta v pozorovacích misiách. V jednom prípade bol zástupca SR menovaný za vedúceho misie v UZ. Ten istý predstaviteľ SR bol vedúcim pozorovacej misie ODIHR pre druhé kolo volieb v KZ.

Zvýšená účasť pozorovateľov SR na voľbách (konkrétne v BY a na UA) bola možná i vďaka projektu v rámci programu **Slovakaid** (financovaného prostredníctvom podprogramu MZV SR - ODA). Išlo o zvyšné finančné prostriedky, ktoré boli pôvodne určené na podporu demokratizačných procesov na UA a v BY z rozpočtu MZV SR - podprogram ODA (pôvodne 10 mil. Sk).

Za významný možno takisto považovať projekt spoločnej pozorovacej misie krajín V4 pre prezidentské voľby na UA. Uvedený projekt V4 pokračoval i pri opakovanom 2.kole prezidentských volieb na UA (26.12.2004).

V roku 2004 bola SR veľmi blízko, prvýkrát vôbec, k získaniu funkcie vedúceho centra OBSE v UZ. Slovenský kandidát bol rozhodnutím trojky OBSE navrhnutý do tejto funkcie. Jeho nominácia bola neúmerne dlho zvažovaná orgánmi hostiteľskej krajiny, čo nakoniec vyústilo do stiahnutia jeho mena a vypísania nového konkurzu. Na základe rozhodnutia ministra bola predložená uvedená kandidatúra aj na funkciu vedúceho centra v TM.

Slovensko sa zapojilo do aktivít OBSE aj vo formáte EÚ. Vzhľadom na zahranično-politické priority a záujem o väčšiu angažovanosť v regióne ZB sa SR iniciatívne prihlásila o funkciu „chef de file“ pre HR, čo v praxi znamená, že pripravuje spoločné vyhlásenia EÚ k vývoju v tejto krajine a k pôsobeniu misie OBSE v nej.

Ako bolo vyššie spomenuté, v súvislosti s prípravou zasadnutia Ministerskej rady OBSE v Sofii sa SR výrazne angažovala v presadení námetu na zvolanie, hodnotiacej konferencie v roku 2005 za účelom detailného posúdenia funkčnosti jednotlivých mechanizmov OBSE a pripravenosti OBSE čeliť novým výzvam a hrozbám. Myšlienka akéhosi politického auditu OBSE sa dostala zásluhou SR a HU a tiež za výdatnej podpory NL do systému pripravovaných dokumentov pre zasadanie v Sofii, kde bolo napokon prijaté rozhodnutie o vytvorení Panelu osobností, ktorého úlohou bude zhodnotiť fungovanie organizácie a navrhnúť kroky pre zvýšenie jej efektívnosti.

V súčasnosti (k 15.12.2004) pracuje v štruktúrach OBSE osem občanov SR, z toho šiesti vo Viedni a po jednom v Prahe a v Kodani. V misiách OBSE pôsobí päť slovenských občanov (traja v Gruzínsku, po jednom v HR a v Srbsku a Čiernej Hore). (Pozn.: v priebehu roku 2004 sa ukončilo pôsobenie občanov SR v Misiách OBSE v Azerbajdžane, MK a v provincii Kosovo.)

K 1.12.2004 ukončil svoje pôsobenie na Stálej misii SR pri OBSE veľvyslanec A. Pinter. Nový vedúci Stálej misie bude P. Lizák, ktorý nastúpi do funkcie v januári 2005.

Spolupráca s ostatnými rezortmi

Odbor OBOD v rámci agendy OBSE spolupracoval s viacerými rezortmi, avšak predovšetkým s MO SR a MV SR. Celkovú spoluprácu s uvedenými rezortmi možno hodnotiť kladne.

5.1.4. Západoeurópska únia (ZEÚ)

SR ani po vstupe do NATO a EÚ nepožiadala o riadne členstvo v ZEÚ. Stály výbor zhromaždenia ZEÚ pozmenil 21. októbra 2004 štatút SR z „asociovaného partnera” na „pridruženého člena”. Aktivity SR sa zameriavajú takmer výlučne na Parlamentné zhromaždenie ZEÚ, kde pôsobí delegácia NR SR.

5.1.5. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)

Vo štvrtom roku členstva SR v OECD bolo našim cieľom pokračovať v aktívnom zapojení SR do činnosti a práce organizácie. Osobitná pozornosť bola venovaná podpore reformného úsilia vlády SR so zameraním predovšetkým na oblasť daňovej politiky, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a na zmenu systému dôchodkového zabezpečenia. Z uvedeného dôvodu boli v roku 2004 považované za prioritné úlohy SR vo vzťahu k OECD nasledovné aktivity:

1. zabezpečenie aktívnej účasti SR na 6 ministerských schôdkach OECD plánovaných v prvom polroku 2004;
- +2. podpora reformného procesu v slovenskej ekonomike a zabezpečenie prezentácie ekonomickej štúdie OECD o SR (vrátane jej prekladu do slovenského jazyka);
- +3. aktívna účasť SR na pokračovaní reformy OECD;
- +4. vytvorenie predpokladov na začlenenie SR do Medzinárodnej energetickej agentúry (IEA).

Vrcholným podujatím OECD roku 2004 bola Ministerská schôdzka Rady OECD (MCM), ktorá sa konala v dňoch 13.-14. mája 2004 za aktívnej účasti podpredsedu vlády a ministra financií SR I. Mikloša. Ministerská schôdzka bola venovaná predovšetkým diskusii k témam ako ekonomický výhľad - zhodnotenie aktuálnej ekonomickej situácie; politiky na posilnenie rastu v období demografických zmien; multilaterálny obchodný systém - predpoklady pre úspešné ukončenie rokovaní rozvojového kola z Doha. Už tradične sa v spojitosti s MCM konalo „Fórum OECD“. Podpredseda vlády a minister financií SR I. Mikloš sa v rámci fóra zúčastnil panelovej diskusie k otázkam svetového ekonomického vývoja.

V januári 2004 sa už tretí krát uskutočnil seminár pre slovenskú daňovú správu k problematike oceňovania transferov (transfer pricing) za účasti školiteľov OECD. Centrum OECD pre daňovú politiku a administratívu disponuje skúsenými expertmi v oblasti oceňovania transferov, ktoré je významnou súčasťou daňových politík v krajinách OECD.

Dňa 18. marca 2004 sa uskutočnila v Bratislave pod záštitou predsedu vlády SR M. Dzurindu medzinárodná konferencia „Ekonomické reformy pre Európu“. V spolupráci s organizačným výborom konferencie zabezpečila SM SR pri OECD aj aktívnu účasť riaditeľa ekonomických štúdií OECD V. Koromzaya a riaditeľa daňového centra OECD J. Owensa na vyššie uvedenej medzinárodnej konferencii. Počas poludňajšej prestávky tejto medzinárodnej konferencie sa priamo v Hoteli Fórum uskutočnila, pre slovenskú ekonomickú verejnosť a pre zástupcov médií, prezentácia slovenského prekladu Ekonomického prehľadu OECD o SR za osobnej účasti podpredsedu vlády a ministra financií SR I. Mikloša ako aj predstaviteľa ekonomického direktoriátu OECD, V. Koromzaya.

V novembri 2004 sa začala príprava Ekonomického prehľadu SR za rok 2005, v rámci ktorej sa uskutočnila v dňoch 13.- 17. decembra 2004 prvá štruktúrna misia expertov

country desku SR pod vedením W. Leibfritza.

V oblasti vzdelávania sa Slovenská republika zúčastnila v roku 2003¹ po prvý krát projektu PISA (Program for International Students Assessment), v rámci ktorého sa hodnotia vedomosti pätnásťročných žiakov v troch oblastiach (čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť). V oblasti matematiky sa SR umiestnila na 16. mieste (CZ-9), ktoré je zhruba na úrovni od priemeru OECD (výkonnosť porovnateľná s AT, DE a IE). V oblasti čitateľskej gramotnosti (čítanie textu s porozumením) sa však SR umiestnila medzi krajinami OECD na 25. mieste (t.j. tret'om od konca). V oblasti vedomostí z prírodných vied je SR na 15. mieste (PL-10, CZ-14, HU-20). V riešení praktických problémov a schopnosti žiakov aplikovať svoje vedomosti na riešenie skutočných situácií sa Slovensko umiestnilo medzi krajinami OECD na 18. mieste, čo je pod priemerom krajín OECD. Štúdiá tiež poukazujú na veľké sociálno-ekonomické nerovnosti v dostupnosti vzdelávania v SR, BE, DE a HU.

Poznámka:

PISA je rozsiahly medzinárodný výskum zameraný na identifikovanie kľúčových demografických, sociálnych, ekonomických, organizačných a vzdelávacích faktorov, ktoré ovplyvňujú výsledky žiaka a školy. PISA testuje pripravenosť mladých ľudí (pätnásťročných žiakov) riešiť situácie reálneho života a zisťuje tie vedomosti a zručnosti, ktoré im umožnia naplno sa zaradiť do spoločnosti a vzdelávať sa po celý život. Hlavnou doménou PISA 2003 bola matematická gramotnosť.

5.1.6. Svetová obchodná organizácia (WTO)

Hlavnou udalosťou v roku 2003 bola V. Ministerská konferencia WTO ktorá sa uskutočnila v septembri v Cancúne v Mexiku. Na tejto konferencii bolo vyhodnotené doterajšie kolo obchodných rokovaní. Ukončila sa neúspechom, nakoľko nebola prijatá ministerská deklarácia, ktorá by stanovila ďalšie smerovanie obchodnej politiky WTO. Účasť MZV SR bola na úrovni štátneho tajomníka MZV SR.

Hlavnou udalosťou roka 2004 bolo prijatie tzv. „júlového balíčka opatrení“ vo WTO. Ide o prijatý súbor opatrení k riešeniu požiadaviek k Singapurským otázkam celosvetového významu, ako je prístup na trhy, poľnohospodárstvo, obchod so službami. Tento dokument prijatý na zasadnutí Generálnej rady WTO v Ženeve, je chápaný ako určitý posun a odblokovanie rokovaní k problematike DDA.

Stály predstaviteľ SR pri WTO bol v roku 2004 zvolený za predsedu jedného z najdôležitejších orgánov WTO – Rady pre obchod so službami.

V súvislosti so vstupom SR do EÚ bol odštartovaný aj proces integrácie záväzkov SR do záväzkov EÚ v rámci WTO.

5.2. Kontrola zbrojenia, odzbrojenie, nešírenia zbraní hromadného ničenia a kontrola exportu

5.2.1. Východiskový stav

Zahraničnú politiku v oblasti kontroly zbrojenia, odzbrojenia, nešírenia zbraní hromadného ničenia a kontroly exportu realizuje SR jednak prostredníctvom multilaterálnych fó, ako OSN - 1. výbor, Komisia OSN pre odzbrojenie, Konferencia o odzbrojení a tiež cez samostatné rokovacie fóra a implementačné orgány odzbrojovacích zmlúv a kontrolných režimov, ktorých je SR zmluvnou stranou, členským alebo účastníckym štátom.

¹ Výsledky publikované v decembri 2004

5.2.2. Aktivity SR v rámci hlavných multilaterálnych zoskupení

Výbor VZ OSN pre odzbrojenie a medzinárodnú bezpečnosť (1. výbor)

V rámci práce 1. výboru počas 59. VZ OSN, ktorý sa zaoberá otázkami odzbrojenia, SR svoje národné pozície vo verejnom hlasovaní k približne 50 rezolúciám a rozhodnutiam formulovala na základe priorít svojej zahraničnej politiky a úzkej koordinácie s partnermi v EÚ a NATO. Rokovania v r. 2004 boli do značnej miery sústredené na zlepšenie fungovania výboru a jeho udržanie v tesnom prepojení s aktuálnymi potrebami bezpečnostnej situácie vo svete. SR sa zapojila do diskusií ohľadne posúdenia „Správy panelu GT OSN na vysokej úrovni o hrozbách, výzvach a zmene, z hľadiska nástrojov identifikovaných v časti o nešírení ZHN a možností ich zavedenia do praxe. SR presadzovala ich zasadenie do širšieho kontextu reformy OSN.

Konferencia o odzbrojení

SR si štandardne plnila svoje povinnosti vyplývajúce z členstva v Konferencii o odzbrojení (KO). Situácia v KO však napriek snahe členských krajín zostáva nezmenená, keď už šiesty rok po sebe KO neprijala program práce a nezačala substantívne rokovania.

V roku 2004 SR ukončila v rámci KO členstvo vo východoeurópskej regionálnej skupine (VERS) a stala sa členom západoeurópskej regionálnej skupiny (WG). V tejto súvislosti SR začala nevyhnutné prípravy na prebratie funkcie koordinátora vo WG od 1.1.2005.

EÚ

SR sa v priebehu roka 2004 aktívne zúčastňovala na zasadnutiach pracovných skupín EÚ: pre export zbraní - COARM, jadrové nešírenie - CONOP, globálne odzbrojenie - CODUN. Medzi prioritné témy v r. 2004 patrila agenda nešírenia zbraní hromadného ničenia. SR využívala v maximálnej možnej miere priestor poskytovaný v Stratégii EÚ proti šíreniu ZHN a ich nosičov a prispievala k implementácii záväzkov v ňom obsiahnutých.

Ďalšou dominantnou témou z pohľadu SR v rámci diskusie 25-ky na expertnej úrovni bola agenda konvenčných zbraní, predovšetkým revízia Kódexu správania sa štátov EÚ pri vývozech zbraní (Kódex EÚ) a práca na „tool-boxe“ zameraná na nájdenie efektívnych opatrení, ktoré by členské štáty uplatňovali v rámci vnútroštátneho systému kontroly exportu vojenského materiálu voči krajinám, na ktoré bolo zrušené zbrojné embargo EÚ.

SR po prvýkrát poskytla údaje do 6. výročnej správy EÚ o vývozech zbraní za rok 2003. Vzhľadom na to, že tento záväzok vyplývajúci z Kódexu EÚ sa na SR vzťahoval na údaje za rok 2004, SR ich prezentovala na dobrovoľnej báze. V tomto roku SR taktiež po prvýkrát poskytla údaje o zamietnutých žiadostiach o licencie na vývoz vojenského materiálu za rok 2003.

NATO

SR sa usilovala o podstatné zvýšenie svojho potenciálu prispieť do rozvoja nástrojov zamedzujúcich šírenie ZHN a budovania kapacít schopných vyvíjať čo najpreventívnejší účinok proti nim. Využívala analýzy spracované v rámci aliancie na usmerňovanie zahraničnej politiky SR vo vzťahu k štátom, ktoré sú vzhľadom na ich renomé v danej oblasti predmetom záujmu, resp. znepokojenia aliancie. Nástrojom na tieto aktivity bola vyššia skupina pre nešírenie ZHN (SGP) a ďalšie naväzujúce aliančné štruktúry.

SR prispievala k dialógu NATO v oblasti nešírenia ZHN s partnerskými krajinami, vrátane RU, UA a krajinami Stredomorského dialógu.

5.2.3. Aktivity SR podľa jednotlivých problematík

Zbrane hromadného ničenia (ZHN)

Otázka boja proti šíreniu ZHN sa v poslednom období, osobitne od teroristických útokov v septembri 2001, dostáva do nebývalého popredia záujmu medzinárodného spoločenstva, osobitne partnerov SR z euroatlantických štruktúr. Vyplýva to z výrazne väčších bezpečnostných implikácií súvisiacich s potenciálom týchto zbraní a rapídne rastúcou možnosťou ich zneužitia aj teroristickými subjektami.

Aktivity SR vo vzťahu k ZHN vychádzali z rámca určeného EÚ, OSN a NATO, konkrétne zo:

- (1) Stratégie EÚ proti šíreniu ZHN a ich nosičov, ktorá nadviazala tri základné dokumenty z r. 2003 – Deklaráciu Európskej rady o nešírení ZHN, Základné princípy Stratégie EÚ proti šíreniu ZHN a Akčný plán pre implementáciu Základných princípov;
- (2) Rezolúcie BR OSN 1540 (2004) o nešírení ZHN;
- (3) Agendy NATO v oblasti boja proti šíreniu ZHN, rizík a hrozieb vyplývajúcich zo šírenia balistických rakiet a výstavby raketovej obrany NATO.

SR sa v r. 2004 aktívne zapájala do napĺňania úloh vyplývajúcich z vyššie uvedených dokumentov a agendy. Cieľom bolo jednak rozvíjať dosiahnutý a získavať ďalší politický kapitál na presadzovanie zahranično-politických záujmov SR a to aj nad rámec predmetnej bezpečnostnej agendy a využívať odborný potenciál v nej obsiahnutý na podporu rozvoja SR na hospodárskom a vedecko-technickom poli. V konkrétnom rozmere sa v r. 2004 zameriavala najmä na tieto oblasti:

Zmluva o nešírení jadrových zbraní (NPT)

NPT je základným kameňom, na ktorom už niekoľko dekád stojí globálny systém jadrového nešírenia a odzbrojenia. V roku 2004 bola pozornosť zameraná na prípravu nadchádzajúcej Hodnotiacej konferencie (HK) NPT, ktorá sa bude konať v mesiaci máj 2005. Vzhľadom na dramatický vývoj v tejto oblasti za posledných 5 rokov (od konania poslednej HK NPT v roku 2000), rok 2004 sa niesol v duchu počiatočných konzultácií a koordinačných stretnutí, za účelom predprípravy negociačných pozícií na samotnú Konferenciu. V mesiacoch apríl a máj 2004 sa v sídle OSN v New Yorku uskutočnilo zasadnutie 3. Prípravnej komisie (PrepCom) HK NPT 2005, ktorého cieľom bolo pripraviť pôdu, aby sa konferencia mohla venovať substantívnej diskusii, v skutočnosti sa však nepodarilo uzavrieť ani niektoré procedurálne otázky (napr. konferencia nemá zatiaľ svoju agendu).

SR sa zasadzovala za univerzalizáciu NPT a vyzývala k dodržiavaniu všetkých záväzkov všetkými krajinami, ktoré zo Zmluvy plynú. V tomto duchu SR predložila v roku 2004 na 3. PrepCom HK NPT svoju druhú národnú Správu o plnení NPT. Správa je inventarizáciou krokov, aktivít a politiky, ktoré SR za ostatné obdobie jedného roka uskutočnila smerom k plneniu každého článku NPT.

Zmluva o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (CTBT)

Prípravná komisia Organizácie Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (PrepCom CTBTO)

V roku 2004 bola pozornosť sústredená na voľbu nového výkonného tajomníka PrepCom CTBTO, čo sa odzrkadlilo v poklese záujmu o inú agendu, dokiaľ nebude zvolený nový VT. Na 23. zasadnutí PrepCom CTBTO v dňoch 15.-19.11.2004 bol po náročných rokovaniach všetkých zoskupení štátov zvolený zástupca HU. SR aktívne participovala a presadzovala svoje predstavy a priority na koordinačných stretnutiach EÚ pri hľadaní jedného spoločného kandidáta a pri

formulovaní spoločných stanovísk a pozícií EÚ. SR dosiahla zvolenie kandidáta, ktorého z hľadiska svojich záujmov preferovala od začiatku volebného procesu.

Ďalšou dôležitou a dlhodobou agendou je snaha o urýchlenie nadobudnutia platnosti Zmluvy. V roku 2004 bola CTBT ratifikovaná iba jednou krajinou - Demokratickou republikou Kongo, ako jednou z krajín, ktorej ratifikácia je nutnou podmienkou na nadobudnutie jej platnosti. SR, ako jedna z krajín, ktorej ratifikácia je nevyhnutná na nadobudnutie jej platnosti, naďalej jednoznačne podporovala a presadzovala jej urýchlené podpísanie a ratifikáciu krajinami, ktoré tak doteraz neurobili.

Dohovor o zákaze chemických zbraní (CWC)

Organizácia pre zákaz chemických zbraní (OPCW)

SR sa v súlade s cieľmi CWC usilovala o včasné a úplné uplatňovanie jeho zásad. SR prikladá veľký význam činnosti OPCW. Ťažiskovými momentmi pre SR bolo naše pokračujúce dvojročné pôsobenie (od mája 2003) vo Výkonnej Rade (VR). SR pokračovala v aktívnej spolupráci s OPCW pri implementácii Dohovoru o zákaze chemických zbraní zameranej predovšetkým na medzinárodnú spoluprácu a pomoc medzi zmluvnými stranami. Realizovala kurzy civilnej ochrany a aktivity v rámci výcviku inšpektorov OPCW.

Dôležitou súčasťou spolupráce s OPCW bolo uzavretie bilaterálnej dohody medzi OPCW a SR o výsadách a imunitách OPCW s uložením ratifikačných listín SR v septembri 2004. V máji 2004 SR s OPCW podpísala aj Dohodu o zariadení týkajúcu sa inšpekcií v zariadeniach spadajúcich do Zoznamu 1 dohovoru.

Dohovor o zákaze biologických zbraní (BWC)

Pôsobenie SR vo vzťahu k BWC určila 5. hodnotiaca konferencia zmluvných štátov BWC (2001-2002), na ktorej došlo k výraznému zlomu v procese prípravy Verifikačného protokolu. Namiesto neho sa presadilo smerovanie založené na názore, že posilnenie a dodržiavanie BWC musí byť založené na disciplíne každého štátu a predovšetkým na detailnom rozpracovaní implementácie BWC na národných úrovniach.

SR sa v júli 2004 zúčastnila expertného stretnutia zmluvných štátov BWC, na ktorom boli identifikované rôzne aspekty implementácie BWC na národných úrovniach. Sledovanie tohto prístupu formálne potvrdila decembrová Výročná konferencia zmluvných štátov BWC. SR sa na nej v rámci rovnako zmýšľajúcich krajín (EÚ, Západná regionálna skupina) zasadzovala za jednoznačne špecifikované záväzky pri prijímaní opatrení zameraných na posilnenie dohovoru v uvedených intenciách. MZV SR v tejto súvislosti vypracovalo materiál iniciujúci vznik národného orgánu pre zákaz biologických zbraní na ministerstve zdravotníctva. Národný orgán vznikol na základe uznesenia vlády z novembra 2004 a jeho funkciu bude vykonávať Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxínové zbrane Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici..

Rezolúcia BR OSN 1540 (2004)

SR podporila prijatie rezolúcie o nešírení ZHN, ktorá bola prijatá BR OSN v apríli 2004 pod č. 1540 (2004). V októbri 2004 SR zaslala výboru BR OSN, osobitne zriadenému predmetnou rezolúciou, prvú výročnú správu o implementácii tejto právne záväznej rezolúcie.

Bezpečnostná iniciatíva proti šíreniu ZHN (PSI)

V máji 2004 sa SR oficiálne prihlásila k princípom PSI. Iniciatíva predstavuje neformálne združenie partnerských krajín usilujúcich sa o blokovanie a zachytávanie nákladov (more, zem, vzduch) podozrivých zo šírenia ZHN alebo materiálov na ich výrobu. Má aktívny charakter, čo predstavuje jednoznačný kvalitatívny prínos pre doterajšie inštrumentárium na poli boja proti ZHN. Aktivity SR sa ďalej sústredili na skúmanie

domácich kapacít, ktorými by sa mohla do PSI zapojiť aj v operačnej rovine. Tento postup priniesol aj pozorovateľskú účasť expertov SR na viacerých cvičeniach PSI, ako aj politickú účasť na stretnutí podporovateľov iniciatívy v Krakove.

Haagsky kódex proti šíreniu balistických rakiet (HCOC)

V rámci boja proti šíreniu ZHN SR pokračovala v podpore úsilia zamedziť nežiaducemu šíreniu rakiet a raketových technológií. Ako konkrétny príspevok SR k tomuto úsiliu predložila druhú výročnú správu o národnej implementácii tohto medzinárodného kódexu správania sa proti šíreniu balistických rakiet. SR sa usilovala o dosiahnutie určitého stupňa univerzalizácie medzinárodnej spolupráce v boji proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a prostriedkov ich dopravy. V tomto zmysle podporila prijatie rezolúcie o HCOC v 1. výbore OSN v októbri 2004.

5.2.4. Kontrola exportu

Svoju pozornosť SR sústredila tiež na oblasť kontroly exportu zbraní a vojenského materiálu. V roku 2004 sa SR pri vývoze zbraní tradične riadila medzinárodnými záväzkami prihliadajúc na princípy zavedené medzinárodnými organizáciami ktorých je členom, alebo na ktorých členstvo aspiruje (Kontrolný režim raketových technológií).

SR reagovala na rastúce nároky v oblasti kontroly exportu po vstupe do EÚ a NATO začatím prípravy novej legislatívnej normy o obchodovaní s vojenským materiálom a o kontrole exportu položiek dvojakého použitia. Príslušné inštitúcie viedli dialóg s mimovládnyimi organizáciami o zvyšovaní transparentnosti obchodovania s vojenským materiálom.

Kontrola exportu tovarov a technológií dvojakého použitia

Otázky kontroly exportu tovarov, ktoré kvôli svojim vlastnostiam môžu byť zneužitú na výrobu zbraní (hlavne ZHN) si v r. 2004 vyžiadala zvýšenú pozornosť v súvislosti so vznikom nových hrozieb pre medzinárodnú bezpečnosť (hl. kombinácia terorizmu a šírenia ZHN) a následne ich premietnutím sa do konkrétnych povinností pre SR ako nového člena EÚ. Najvýznamnejším projektom v r. 2004 bolo odštartovanie tzv. *Peer Review* s cieľom preskúmať stav kontroly vývozu tovarov dvojakého použitia v členských krajinách EÚ. SR si v období marec– jún 2004 vymenilo pracovné návštevy s NL a BE. Hodnotiacia správa o SR konštatovala zrovnateľný stav kontroly exportu s porovnateľnými partnermi v EÚ hlavne, čo sa týka legislatívnych úprav. V implementačnej rovine však konštatovala, že existuje priestor na ďalšie zlepšovanie, najmä čo sa týka spolupráce jednotlivých rezortov. *Peer review* proces, realizácia ktorého bola priamo uložená Stratégiou EÚ proti šíreniu ZHN, by mal pokračovať aj v r. 2005.

Austrálska skupina (AG)

AG pokračovala v konzultáciách a výmene informácií k transferu citlivých chemických a biologických položiek a tovarov dvojakého použitia a vytvoreniu efektívneho mechanizmu kontroly exportu týchto položiek v súlade s medzinárodnými záväzkami.

V júni 2004 sa širšia medzirezortná delegácia SR zúčastnila plenárneho zasadnutia AG v Paríži. Zasadnutie potvrdilo potrebu aktívneho pôsobenia SR na pôde tohto režimu kontroly exportu sledujúceho zabráňovanie šírenia materiálov vhodných pre výrobu chemických a biologických zbraní. Uvedené si aj v priebehu tohto roku kládlo nároky na aktívne zapájanie viacerých rezortov SR.

Zangerov výbor (ZC)

ZC bol zriadený za účelom interpretácie článku III.2 NPT, čo je harmonizácia politik štátov NPT pri exportoch jadrových materiálov. V roku 2004 sa diskutovala hlavne otázka budúcnosti ZC z pohľadu prijímania nových členov resp. dobrovoľného dodržiavania pravidiel ZC, vzťahov s NSG a ostatnými režimami a tiež prispôsobovanie a aktualizácia kontrolných zoznamov.

V rámci zavedeného systému výmeny informácií o exporte jadrových materiálov predložila SR v roku 2004 notifikáciu o exporte jadrových materiálov za rok 2003. V odbornej rovine pokrýval túto agendu Úrad jadrového dozoru SR, ktorý sa zúčastňoval aj na pravidelných zasadnutiach výboru.

Skupina jadrových dodávateľov (NSG)

V súvislosti s nárastom aktuálnych hrozieb, úmerne vzrástla v uplynulom období aj dôležitosť NSG ako zoskupenia združujúceho krajiny vlastniace jadrové materiály a technológie, ktoré má vysoký potenciál týchto hrozbám efektívne čeliť.

V roku 2004 prebehli dve zasadnutia tzv. Konzultačnej skupiny a plenárne zasadnutie vo švédskom Göteborgu. Aktuálnymi diskutovanými témami boli návrhy zmien v princípoch („guidelines“) NSG týkajúcich sa obmedzenia obchodovania s citlivými tovarmi, zavedenie dodatkového protokolu k zárukovému systému MAAE a dodržiavanie pravidiel NSG ako podmienky na dodávky, členstvo v NSG a vzťahy s tretími krajinami a inými multilaterálnymi fórami. Svoje predstavy a politiku k jednotlivým témam SR koordinovala s partnermi EÚ.

Wassenaarske usporiadanie (WA)

V roku 2004 sa SR aktívne zúčastňovala na zasadnutiach jednotlivých pracovných skupín. V rámci Expertnej skupiny sa delegácia SR podieľala na úprave kontrolných zoznamov vojenského materiálu a tovarov dvojakého použitia.

V rámci Všeobecnej pracovnej skupiny SR prezentovala vybrané informácie o prebiehajúcej úprave vnútroštátneho systému kontroly exportu.

Na zasadnutiach bezpečnostných expertov delegácia SR participovala na diskusii zameranej na identifikáciu vojenského materiálu príp. položiek dvojakého použitia, ktorý by mohol byť zneužitý na teroristické účely. Počas Plenárneho zasadnutia boli schválené ďalšie postupy členských štátov v oblasti kontroly exportu MANPADS (prenosné systémy protivzdušnej obrany), brokeringu, nehmotných transferov technológií dvojakého použitia a zvyšovania transparentnosti pri obchodovaní s vojenským materiálom.

Expert SR podieľajúci sa na kontrole exportu vojenského materiálu v SR v rámci Skupiny licenčných a colných úradníkov spolu s ostatnými účastníckymi štátmi pokračovali v diskusii zameranej predovšetkým na harmonizáciu exportnej dokumentácie (certifikáty konečného užívateľa, medzinárodné dovozné certifikáty, certifikáty o overení dodávky) a kontrolu neautorizovaného reexportu.

Kontrolný režim raketových technológií (MTCR)

V rámci dlhodobého úsilia o získanie členstva v MTCR SR pokračovala v úsilí o získanie členstva na základe toho, že spĺňa podmienky na prijatie a dobrovoľne sa riadi pravidlami tohto kontrolného režimu exportu. Jediným problémom zostáva postoj RU. RU má záujem o presadenie členstva KZ, ktorý zatiaľ nespĺňa všetky kritériá na prijatie. SR túto otázku rieši v úzkej koordinácii s EÚ, ktorej voľný trh je s nečlenstvom SR a ďalších nových krajín EÚ nekompatibilný.

5.2.5. Konvenčné zbrane

Protipechotné míny (Ottawský proces)

V roku 2004 pokračovali aktivity v rámci Dohovoru o zákaze použitia, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín (PPM) a o ich zničení - Ottawský dohovor (OD). SR sa aktívne zúčastnila medzisesionálnych zasadnutí štyroch stálych výborov OD. Vyvrcholením pôsobenia SR v tejto oblasti bola účasť ministra zahraničných vecí na summite v rámci 1. hodnotiacej konferencie zmluvných strán dohovoru, ktorá sa uskutočnila v kenskom Nairobi v dňoch 29. 11. – 3. 12. 2004. SR sa vyslovila za čo najrýchlejšie a najefektívnejšie dosiahnutie celosvetového zákazu PPM. Vyjadrila podporu tomuto procesu na všetkých relevantných fórach, ktoré majú potenciál byť prínosom pre dosiahnutie cieľov Ottawského dohovoru.

SR bola v detailnej správe Landmine Monitor identifikovaná ako krajina, ktorá si riadne plní všetky záväzky a je aktívna vo viacerých krajinách pri odminovacích prácach a v podpore rozvoja ottawského procesu.

Dohovor o určitých druhoch konvenčných zbraní (CCW)

SR v r. 2004 aktívne participovala na implementácii výsledkov 2. Hodnotiacej konferencie CCW. To sa dialo najmä vo formáte zasadnutí Skupiny vládnych expertov a následnej konferencie zmluvných strán CCW. Zameriavala sa na dve kľúčové otázky; otázku mín, iných ako protipechotných a nevybuchnutých pozostatkov vojny.

SR v r. 2004 ukončila proces ratifikácie Zmeny článku 1 Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky. SR tak významnou mierou podporila rozvoj humanitárneho práva, keď jeho pôsobnosť vo vzťahu k danému dohovoru preniesla aj na vnútroštátne konflikty.

V r. 2004 SR začala s procesom ratifikácie 5. protokolu k Dohovoru CCW o nevybuchnutých pozostatkoch vojny.

Ručné a ľahké zbrane

SR v roku 2004 pokračovala v implementácii Akčného programu OSN na predchádzanie, boj a elimináciu nezákonného obchodovania s ručnými a ľahkými zbraňami. Na pôde OBSE SR spolupracovala s inými členskými krajinami na vytvorení noriem, princípov a opatrení ohľadom všetkých aspektov ručných a ľahkých zbraní vrátane výroby, označovania, evidencie a harmonizácie národných politík kontroly ich exportu.

V rámci NATO sa SR zapájala do činností EAPC skupiny pre problematiku ručných a ľahkých zbraní a odminovania. SR vypracovala národný príspevok do Výročnej správy EÚ o implementácii spoločnej akcie Rady EÚ 2002/589/CFSP a Programu EÚ na prevenciu a boj proti nezákonnému obchodovaniu s konvenčnými zbraňami.

5.3. Zahraničná spolupráca a rozvojová pomoc

5.3.1. Oficiálna rozvojová pomoc

Po vytvorení a schválení kľúčových strategických dokumentov potrebných na spustenie mechanizmu oficiálnej rozvojovej pomoci (Official development assistance- ODA) a začatí intenzívnej spolupráce s bilaterálnymi a multilaterálnymi donormi (CA/CIDA, EK, UNDP, krajiny EÚ, nové členské krajiny), sa podarilo v krátkom čase vybudovať mechanizmus a systém poskytovania ODA. Táto požiadavka vyplynula z nového medzinárodného postavenia SR, najmä zo vstupu do EÚ ako aj z členstva v OECD. Poskytovanie rozvojovej pomoci ako nového nástroja zahraničnej politiky SR zároveň

umožňuje transfer slovenských skúseností a know-how do vybraných krajín, zapojenie slovenských expertov a subjektov do medzinárodných rozvojových projektov a posilnenie ich aktivít v zahraničí. Boli vytvorené všetky predpoklady na to, aby slovenská rozvojová pomoc dostala reálny rozmer v podobe konkrétnych programov a projektov. Praktickým výsledkom je ukončenie už piatich grantových kôl, v rámci ktorých bolo spustených viac ako 50 rozvojových projektov (u vybraných projektov so spolufinancovaním kanadskou vládou). Projekty sú zamerané na budovanie demokratických inštitúcií a trhového prostredia, infraštruktúru (vrátane sociálnej), krajinotvorbu, ochranu životného prostredia, pôdohospodárstvo, potravinovú bezpečnosť a využívanie nerastných surovín. Po prvýkrát boli schválené aj projekty na podporu demokratického prostredia v BY a UA a na vzdelávanie v oblasti rozvojovej pomoci.

V apríli 2004 schválil Riadiaci výbor Trustového fondu prvých osem projektov slovenskej ODA pre AF, KG, MK, Keňu, UZ, Mongolsko (po jednom projekte) a KZ (dva). V júli 2004 schválil Riadiaci výbor Trustového fondu MZV SR na svojom zasadnutí 15 projektov pre 12 prioritných krajín, v celkovej sume 1,430,000 USD (46,475,000 SKK).

V máji 2004 schválil Riadiaci výbor Fondu Bratislava –Belehrad prvých 16 projektov pre Srbsko a Čiernu Horu.

V rámci grantového kola na financovanie projektov slovenskej oficiálnej pomoci pre UA a BY bolo schválených 6 projektov v celkovej sume 9,076,368 SKK (278,075 USD).

Zo 16 projektov podaných v rámci prvého grantového kola na rozvojové vzdelávanie bolo schválených 8, v celkovej sume 3,830,225 SKK (117,350 USD).

V poradí 3. grantové kolo vyhlásilo ACU TF ku dňu 15. októbru 2004 s termínom odovzdávania projektov do 15. decembra 2004.

Administratívna kontraktáčna jednotka Bratislava - Belehrad fondu (BBF) ku dňu 1. decembra 2004 vypísala 2. grantové kolo pre rozvojové projekty SR do Srbska a Čiernej Hory (uzávierka je 15.2.2005) ako pokračovanie rozvojovej pomoci v SČH, kde je v realizácii 16 projektov z 1. grantového kola.

Na základe dávnejšieho prísľubu predsedu vlády SR z obdobia po kosovskej kríze sa v priebehu roka 2004 výrazne pokročilo s realizáciou projektu dodávky mostnej konštrukcie Bailey Bridge do desiatich vybraných oblastí SČH (B. Petrovac, Ljubovija, Ub, Mionica, Ljig, S. Palanka, Rekovac, Negotin, Boljevac, Babušnica). Po expertnom zhodnotení umiestnenia, posúdení stavu a príprave konštrukcie na expedíciu sa v roku 2005 počíta s vlastnou výstavbou vo vybraných lokalitách. Celý projekt bude realizovaný z prostriedkov ODA prostredníctvom ACU Bratislava-Belehrad fondu za asistencie, finančnej pomoci a účasti expertov kanadskej agentúry CIDA.

Začiatkom decembra 2004 sa konal prvý ročník fotografickej výstavy „Slovakaid 2004“ pod záštitou prvej dámy SR p. Gašparovičovej, ktorá výstavu otvorila spoločne so štátnym tajomníkom MZV J. Berényim. Na výstave bolo prezentovaných deväť realizovaných projektov z celkového počtu 50-tich schválených. Výstavy sa zúčastnili viaceré elektronické i tlačové médiá – STV, Twist, TASR, SITA, SME, SRO. Mediálnym partnerom celého podujatia bolo Rádio Twist.

Jednotlivým aktivitám sa dostáva výraznej mediálnej odozvy doma i v zahraničí. Vytvorili sa základné predpoklady na to, aby sa ODA stala jedným z hlavných nástrojov slovenskej zahraničnej politiky.

5.3.2. Humanitárna pomoc

Na prelome roka 2003/2004 bola poskytnutá humanitárna pomoc zemetraseniami postihnutému obyvateľstvu iránskeho mesta Bam. SR vyslala 24-členný záchranársky tím so psodvomi a dodala do Iránu predmety najnutnejšej potreby (ohrievače, stany a prikrývky).

Pomoc v hodnote 5,5 mil. Sk bola realizovaná zložkami MV SR a skupinou dobrovoľných záchranárov. V auguste 2004 poskytla SR humanitárnu pomoc pre obyvateľstvo západosudánskej provincie Darfur na riešenie humanitárnej situácie presídlencov a utečencov formou finančného príspevku vo výške 800 000 Sk pre Svetový potravinový program OSN (WFP). Pre obeť rukojemníckej drámy v severoosetskem Beslane (RU) bolo vyčlenených 1,5 mil. Sk z prostriedkov MDPaT SR, MZV SR a MV SR. Realizáciu pomoci zabezpečil ZÚ SR v Moskve formou dodávky medicínskej techniky pre nemocnicu v Beslane.

5.4. Aktivity v regionálnych zoskupeniach

5.4.1. Stredoeurópska iniciatíva (SEI)

V rámci slovinského predsedníctva sa pravidelný summit predsedov vlád členských štátov uskutočnil v dňoch 25. a 26. novembra 2004 v Portoroži a bol venovaný výmene názorov na politickú situáciu v regióne SEI, hodnoteniu 15 ročného pôsobenia tohto regionálneho združenia a určení úlohy SEI v procese rozširovania EÚ. Predsedovia vlád vyzdvihli dôležitosť procesu rozširovania EÚ, ktorý by mal zostať aj naďalej otvorený. Vzhľadom na historické zmeny v súčasnej Európe bude cieľom SEI podpora a asistencia zo strany jej členských štátov, ktoré sú súčasne členmi EÚ, členským krajinám SEI, ktoré sa zatiaľ nestali členskými krajinami EÚ. K tomuto účelu bol vytvorený tzv. KEP (Know-how Exchange Programme) a tzv. Funding Unit, ktorý umožní prístup aj nečlenských krajín EÚ k finančným zdrojom únie prostredníctvom jej členských krajín. Predsedovia vlád na summite ďalej schválili Deklaráciu, ktorá sumarizuje základné myšlienky stretnutia. Zároveň prijali Výročnú správu za rok 2004, dve rozhodnutia o rotácii predsedníctva SEI a o vytvorení Orchestra mládeže SEI a vyhlásenie predsedníctva SEI k 2. kolu prezidentských volieb na Ukrajine. Súbežne so summitom predsedov vlád sa uskutočnilo aj 7. Ekonomické fórum SEI a 4. Fórum mládeže.

Slovinské predsedníctvo v SEI v roku 2004 bolo zorganizované na vysokej politickej, odbornej a organizačnej úrovni. Počas vrcholových podujatí SEI došlo k efektívnej koordinácii zainteresovaných subjektov, ktorá umožnila maximálne využitie personálnych, finančných, odborných kapacít a tým aj napomohla úspešnému zvládnutiu aktivít.

6. MEDZINÁRODNÁ A KONZULÁRNA OBLASŤ

6.1. Medzinárodnoprávna oblasť

V medzinárodnoprávnej oblasti sa MZV SR zameralo na vytváranie zmluvných predpokladov na realizáciu zahraničnej politiky SR a na zabezpečovanie účasti SR na normotvorných aktivitách OSN a odborných organizácií systému OSN.

6.1.1. OSN

Ťažiskom práce bolo jesenné zasadnutie 6. (právneho) výboru 59. VZ OSN. Zvýšená pozornosť bola venovaná najmä problematike zákazu klonovania. Delegácia SR, tak ako minulý rok, aktívne podporovala návrh rezolúcie založený na ucelenom zákaze klonovania, vrátane terapeutického (návrh predložila Kostarika). Pozornosť bola tradične venovaná aj správe Komisie pre medzinárodné právo a správe Medzinárodného súdneho dvora.

V oblasti medzinárodnej zmluvnej základne deponovanej u GT OSN sa SR v priebehu roka 2004 stala zmluvnou stranou siedmich zmluvných dokumentov z rôznych oblastí. Medzi najvýznamnejšie patria: Rámcový dohovor o kontrole tabaku, Dohoda o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu a Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o obchodovaní s deťmi, detskej prostitúcii a detskej pornografii.

Dôležitým krokom v rámci úsilia o posilnenie rešpektu pred medzinárodným právom bolo prijatie obligatórnej jurisdikcie Medzinárodného súdneho dvora (MSD). SR prijala jurisdikciu MSD podľa čl. 36 ods. 2 Štatútu dňa 28. mája 2004 ako 65. štát v poradí. Tento významný krok možno jednoznačne vnímať ako dôkaz pretrvávajúceho rastu dôvery SR vo vzťahy k najvyššiemu súdnemu orgánu OSN.

SR v roku 2004 okrem iného notifikovala svojich medzinárodnoprávnych expertov na zoznamy zmierovacích a rozhodcovských sudcov v súlade s Dohovorom OSN o morskom práve a Viedenským dohovorom o zmluvnom práve.

6.1.2. Terorizmus

SR pokračovala vo vytváraní medzinárodného právneho rámca, nevyhnutného pre koordinovaný boj s terorizmom. Dňa 2.1.2004 nadobudol pre SR platnosť Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, na ratifikáciu ktorého štáty vyzývajú protiteroristická rezolúcia BR OSN č. 1373 (2001) k boju proti terorizmu prijatá na základe kapitoly VII Charty OSN 28.9.2001. Dňa 31.5.2004 SR uložila u depozitára listiny o prístupe k Dohovoru vypracovanému na základe článku K.3 Zmluvy o Európskej únii o zriadení Európskeho policajného úradu (Dohovor o Europole) a jeho štyrom dodatkovým protokolom. Prezident SR uložil 21.9.2004 v rámci slávnosti FOCUS 2004 u depozitára ratifikačnú listinu SR k trom dodatkovým protokolom k Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu.

Európska rada schválila 25.3.2004 Deklaráciu o boji proti terorizmu, ktorá zahŕňa klauzulu solidarity a strategické ciele na boj proti terorizmu. Implementácia opatrení vyplývajúcich z predmetnej Deklarácie je záväzná aj pre SR.

6.1.3. Medzinárodný trestný súd

V roku 2004 MZV SR predložilo na rokovanie NR SR návrh na vyslovenie súhlasu NR SR s Dohodou o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu (New York, 9.9.2004). Prezident SR dohodu následne ratifikoval a ratifikačná listina SR k dohode bola dňa 26. mája 2004 uložená u GT OSN, depozitára dohody. Dohoda nadobudla platnosť 22.

júla 2004. SR sa tak dostala do prvej desiatky krajín, ktoré túto, pre hladké fungovanie a nezávislosť súdu dôležitú dohodu, ratifikovali.

Delegácia SR sa v dňoch 6.-10. septembra 2004 zúčastnila na 3. zasadnutí Zhromaždenia zmluvných strán Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu v Haagu. Jeho predmetom bola okrem iného voľba zástupcu prokurátora pre trestné stíhanie, rozpočet MTS a ďalšie finančné otázky, schválenie Dohody o vzťahoch medzi OSN a MTS.

6.1.4. Implementácia rozsudku MSD vo veci SVD Gabčíkovo-Nagymaros

V rámci implementácie rozsudku Medzinárodného súdneho dvora v spore o Sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros sa rokovania vládnych delegácií SR a HU po dvoch rokoch prerušenia (2002 – 2004) opätovne obnovili, čo je možné označiť za pozitívny krok vo vzájomných rokovaniach. Vláda HU až v decembri 2003 vymenovala ministra životného prostredia MR Miklósa Persányiho za vedúceho vládnej delegácie HU v rokovaniach o implementácii rozsudku MSD.

1. kolo obnovených rokovaní vládnych delegácií sa uskutočnilo dňa 13. apríla 2004 v Bratislave. Na tomto rokovaní sa delegácie dohodli na pokračovaní rokovaní v pracovných skupinách, t.j. pracovnej skupine pre právne otázky, pracovnej skupine pre otázky vodného hospodárstva, ekológie, plavby a energetiky a dohodli sa tiež na vytvorení pracovnej skupiny pre ekonomické otázky.

V dňoch 8 – 9. júna 2004 sa v Budapešti uskutočnili rokovania Právnej pracovnej skupiny (PPS) pre implementáciu rozsudku MSD v Haagu vo veci SVD G-N, ktorých cieľom bolo odsúhlasenie mandátu tejto skupiny, t.j. otázok, ktorým sa bude ďalej venovať, ako aj procesných otázok fungovania PPS. Rokovania sa skončili úspešne – podarilo sa na záver odsúhlasiť dokument “Terms of Reference of the Working Group for Legal Matters“, špecifikujúci mandát PPS.

V období september – december 2004 sa v Bratislave a Budapešti uskutočnili tri rokovania Ekonomickej pracovnej skupiny (posledné dňa 30.11.2004). Predpokladá sa, že na najbližšom stretnutí bude odsúhlasený aj mandát tejto pracovnej skupiny.

6.1.5. Prístupový proces k EÚ

MZV SR na základe uznesenia vlády č. 421/2003 prevzalo od júna 2003 koordinačnú úlohu vo veci zosúladovania medzinárodných zmlúv s právom ES/EÚ.

Do 1.5.2004 bola platnosť prevažnej časti bilaterálnych zmlúv hospodárskeho charakteru (v gescii MH SR) ukončená buď vzájomnou dohodou strán alebo jednostrannou výpoveďou zo strany SR. Harmonizačný proces medzinárodných zmlúv v gescii MF SR (dohody o ochrane a podpore investícií) stále pokračuje najmä vzhľadom na náročnosť dosahovania konsenzu ohľadne nového zmeneného znenia zmlúv. Ukončená bola platnosť bilaterálnych zmlúv v gescii MP SR (o spolupráci v oblasti veterinárnej medicíny a v oblasti karantény a ochrany rastlín).

Nové členské štáty EÚ sa na základe článku 6 ods. 2 Aktu o podmienkach pristúpenia zaviazali spoločne pristúpiť k dohodám alebo dohovorom, ktoré boli uzatvorené alebo podpísané spoločne Spoločenstvom a jeho členskými štátmi a toto pristúpenie bude schválené uzatvorením protokolov k dohodám a dohovorom medzi Radou EÚ, ktorá koná jednotne v mene členských štátov a príslušnou treťou krajinou, alebo medzinárodnou organizáciou. Zo strany nových členských štátov sa tak pred dňom 1. májom 2004 žiadna aktivita spojená s uzatváraním protokolov neočakávala. Ide najmä o dohody o partnerstve a spolupráci uzatvárané medzi Spoločenstvom a členskými štátmi na strane jednej a Azerbajdžanom, KZ, KG, MD, RU či UA na strane druhej. Okrem týchto dohovorov, však SR už samotným

pristúpením k EÚ a právnou skutočnosťou nadobudnutia platnosti Prístupovej zmluvy, automaticky prevzala niekoľko medzinárodnoprávných záväzkov vo forme prístupu k niektorým medzinárodným zmluvám.

6.2. Konzulárna oblasť

Vláda SR vo svojom programovom prehlásení zo 4.11.2002 v časti o zahraničnej politike deklaruje, že bude vykonávať primeranú a realistickú zahraničnú politiku, ktorej základným cieľom a princípom bude presadzovanie záujmov Slovenskej republiky v ich najširšom spektre a ochrana práv jej občanov v zahraničí.

V roku 2004 boli deklarované ciele napĺňané v nasledovných oblastiach.

6.2.1. Európska a Schengenská integrácia

SR sa stala zmluvnou stranou Zmluvy o pristúpení k EÚ č. 185/2004 Z.z., ktorá v článku 3, ods. 1 Aktu o podmienkach pristúpenia stanovuje, že ustanovenia schengenského *acquis* zahrnuté do rámca EÚ a aktov na ňom založených alebo inak s ním súvisiacich, uvedené v prílohe 1 Aktu sú odo dňa pristúpenia záväzné pre nové členské štáty. Patria medzi ne aj Spoločné konzulárne pravidlá (CCI), ktoré SR implementovala. Ministerstvo zahraničných vecí SR postupne vytvára podmienky a realizuje ďalšie opatrenia potrebné na aplikáciu *acquis* a spolupracuje pritom s ostatnými rezortmi a členskými štátmi EÚ. V tomto roku bolo vydaných 37 metodických pokynov, ktorými sa usmerňujú ZÚ SR v konzulárnej oblasti. Väčšina z nich sa týka práve euroagendy.

Dňa 1.1.2004 nadobudol účinnosť zákon č. 606/2003 Z.z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 48/2002 Z.z. o pobyte cudzincov. Osobitné ustanovenia týkajúce sa pobytu občanov Európskeho hospodárskeho priestoru a ich rodinných príslušníkov a vydávania víz inou diplomatickou misiou členského štátu EÚ v zastúpení nadobudli účinnosť k dátumu vstupu SR do EÚ, t.j. k 1. 5. 2004. Vo vzťahu k vízam novela obsahuje nové ustanovenie, ktoré umožňuje udelenie víza na základe medzinárodnej zmluvy diplomatickou misiou alebo konzulárnym úradom iného členského štátu EÚ v zahraničí.

Kontrola údajov o osobách žiadajúcich o slovenské vízum je postupne skvalitňovaná prepojením všetkých zastupiteľských úradov SR v zahraničí prostredníctvom Ministerstva zahraničných vecí SR a následne Ministerstvom vnútra SR pomocou systému dátového prenosu (on-line). K vybudovanému konzultačnému systému sú postupne pripájané všetky diplomatické misie a konzulárne úrady SR vydávajúce víza s ohľadom na koncepciu budovania siete ZÚ SR v zahraničí. V súčasnosti je zo 65 úradov pripojených 58. Od júla 2004 je na ZÚ SR v zahraničí postupne zavádzané udeľovanie víz vízovou nálepkou formátu EÚ bez integrácie fotografie žiadateľa. V súčasnom období vydáva vízum týmto spôsobom 26 ZÚ SR v zahraničí a predpokladané ukončenie zavádzania vízových nálepiek formátu EÚ sa predpokladá v prvom štvrtroku 2005.

Podľa článku 5 ods. 3 Schengenskej dohody cudzincom, ktorí sú držiteľmi povolenia na pobyt alebo víz na viac vstupov vydaných niektorou zo zmluvných strán, alebo ak je to potrebné tak oboch týchto dokladov, musí byť umožnený vstup za účelom tranzitu, pokiaľ ich mená nie sú na zozname nežiadúcich osôb zmluvného štátu, ktorého vonkajšia hranica bude týmito cudzincami prekročená. Preto SR začala dňom 15. 6. 2004 vydávať tranzitné víza na príslušných hraničných priechodoch cudzincom tretích krajín, ktorí sú držiteľmi platných schengenských víz na viac vstupov alebo povolenia na pobyt na území niektorého z členských štátov Európskeho hospodárskeho priestoru.

V zmysle Rozhodnutia Rady EÚ č. 2004/512/ES, ktorým sa vytvára vízový informačný systém (VIS) je potrebné vytvoriť technické podmienky na pripojenie k národnému styčnému bodu (NI-VIS), ktorý zabezpečuje spojenie s príslušným ústredným vnútroštátnym orgánom príslušného členského štátu a komunikačnú infraštruktúru medzi centrálnym vízovým informačným systémom (CS-VIS) a národnými styčnými bodmi. SR má vybudovanú základnú infraštruktúru v podobe on-line konzultačného systému. V súčasnosti prebieha výberové konanie na dodávateľa systému na vydávanie víz. Nový vízový informačný systém financovaný z prostriedkov Schengenského prechodného fondu bude spĺňať požiadavky EÚ. Po zohľadnení technických špecifikácií na národný styčný bod, ktoré majú byť z EÚ dodané vo februári 2005 sa predpokladá jeho zavedenie do praxe v polovici roka 2005.

Implementované ďalej boli:

- rozhodnutie Rady z 22. decembra 2003 stanovujúce základné kritériá skúmania žiadostí o vízum (2004/14/ES),
- rozhodnutie Rady z 22. decembra 2003 o začlenení prílohy 5 do Spoločných konzulárnych pravidiel (2004/16/ES),
- rozhodnutie Rady z 22. decembra 2003, v zmysle ktorého vízum môže na základe medzinárodnej zmluvy udeliť diplomatická misia alebo konzulárny úrad iného členského štátu EÚ v zahraničí (2004/14/ES),
- rozhodnutie Rady z 22. decembra 2003, pokiaľ ide o začlenenie požiadavky cestovného zdravotného poistenia ako jedného z podporných dokladov na udelenie jednotného vstupného víza. (2004/17/ES),
- rozhodnutie Rady z 13. júna 2003, ktorým sa osobitne upravuje správny poplatok za udelenie víza od rodinných príslušníkov občana EÚ (2003/454/ES),
- rozhodnutie Rady z 8. marca 2004 týkajúce sa uzavretia Memoranda o porozumení medzi ES a Čínskou národnou turistickou organizáciou o vydávaní víz, týkajúcich sa hlavne turistických skupín z ČĽR (2004/265/ES)
- nariadenie Rady č. 1683/95, ktorý ustanovuje jednotný formát víz.

Keďže poplatkový režim za víza SR s niektorými tretími krajinami, občania ktorých podliehajú vízovej povinnosti nie je v súlade so schengenskými pravidlami, ktoré neumožňujú celoplošné oslobodenie občanov tretích krajín od vízového poplatku, ale iba odpustenie vízových poplatkov v individuálnych prípadoch, pokiaľ toto opatrenie slúži na ochranu kultúrnych záujmov alebo súvisí so zahraničnou politikou, s politikou rozvoja, či s inými osobitne dôležitými oblasťami verejného záujmu, bolo SR odporučené upraviť poplatkový režim za víza s týmito krajinami .

Oslobodenie a zníženie poplatkov za víza má SR upravené s niektorými krajinami dvojstrannými medzirezortnými dohodami. V záujme postupnej implementácie schengenských pravidiel ministerstvo pripravilo plán vypovedania dohôd o bezplatnom udeľovaní víz a zrušenia jednostranných opatrení upravujúcich celoplošné oslobodenie od vyberania poplatkov za víza. V priebehu roku 2004 boli začaté rokovania o ukončení platnosti dohôd o bezplatnom udeľovaní víz s AL, AF, CN a IN.

Boli vypovedané dohody o bezplatnom udeľovaní víz s Guinejskou republikou a Pakistanskou islamskou republikou a notifikované zrušenie jednostranného opatrenia o bezplatnom udeľovaní víz Bahamskému spoločenstvu, Vietnamskej socialistickej republike. Platnosť všetkých dohôd s výnimkou dohody s AL bola ukončená. Naďalej sú v platnosti dohody o liberalizácii vízového režimu s UA, RU a Srbskom a Čiernou Horou.

6.2.2. Vízová politika

V rámci harmonizácie vízovej politiky, SR splnila svoje záväzky okrem uzavretia bezvízovej dohody s Kostarikou, Paraguajom, Brunej Darussalam, Panamou, s ktorými boli začaté rokovania o ich uzatvorení. Vzhľadom k tomu, že bezvízové dohody neboli podpísané do dňa vstupu SR do EÚ, ich uzatvorenie už nie je možné. SR je viazaná Nariadením Rady ES č. 539/2001, ktoré neumožňuje členským štátom uzatvárať bezvízové dohody. V súčasnosti bol daný pokyn na príslušné ZÚ, aby diplomatickou cestou túto skutočnosť oznámili dotknutým krajinám, príp. aby požiadali o formálne potvrdenie, že občania SR nepotrebujú pri vstupe do ich krajiny víza a za akých podmienok.

V roku 2004 bola uzatvorená Dohoda medzi vládou SR a vládou Mexika o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických a služobných pasov (ďalej len „DP a SP“) a Dohoda medzi vládou SR a vládou BA o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov DP a SP (prijatá vládou, výmena nót do 10.12.2004). Jednostranne zrušili vízovú povinnosť pre občanov SR: Venezuela od 1.4.2004, Salvador od 1.8.2004, Uruguay od 10.8.2004, Mexiko od 17.10.2004, Singapúr od 1.11.2004, Maurícius od 1.11.2004 a Nový Zéland od 1.5.2004.

6.2.3. Liberalizácia vízového režimu

V rámci harmonizácie vízovej politiky bol 28. júna 2000 medzi SR a UA zavedený vízový režim. Za účelom vytvorenia vhodných podmienok pre ďalší rozvoj diplomatických a ostatných oficiálnych kontaktov medzi obidvoma krajinami, bola ešte pred zavedením vízového režimu podpísaná Dohoda medzi vládou SR a Kabinetom ministrov UA o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických a služobných pasov, ktorá nadobudla platnosť 28. júna 2000. S účinnosťou od 1.3.2001 sa uplatňuje dohoda medzi vládou SR a vládou UA o liberalizácii vízového režimu pre určité kategórie občanov. V ostatných rokoch UA vyvíja politické iniciatívy, ktorých cieľom je prehĺbenie súčasnej úrovne liberalizácie vízového režimu. Tieto snahy boli prezentované počas viacerých stretnutí vrcholných predstaviteľov oboch štátov, realizovaných v rokoch 2003 a 2004.

Na základe týchto podnetov sú zo strany SR zvažované ďalšie možnosti liberalizácie vízového režimu s UA, pri rešpektovaní platných záväzkov SR vo vzťahu k európskemu acquis. S týmto cieľom sa v septembri 2004 uskutočnilo prvé rokovanie, na ktorom zúčastnené strany prezentovali svoje návrhy. V najbližšom období sú plánované ďalšie rokovania, ktorých cieľom je vyriešenie sporných otázok vyplývajúcich z predložených návrhov, s ohľadom na zachovanie tradičných väzieb, posilnenie hospodárskych vzťahov, rozvoj turistického ruchu a zamedzenie nelegálnej migrácii.

Voči RU je v zmysle rozhodnutia vlády SR z 15. marca 2000 uplatňovaný vízový režim. S cieľom minimalizácie jeho negatívnych dôsledkov sú v praxi aplikované Dohoda o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických a služobných pasov, ktorá je účinná od 15. marca 2000 a Dohoda o zjednodušení vízového režimu pre určené kategórie občanov, účinná od 31. októbra 2001. Ďalšie prehĺbenie liberalizácie vízového režimu s RU sa predpokladá v kontexte s členstvom SR v EÚ. V priebehu roka 2004 RU uskutočnila s EÚ viaceré rokovania, ktorých cieľom bolo uľahčenie vízového režimu s jej členskými štátmi. Na týchto rokovaníach sa formou uplatňovania pripomienok k návrhom RU podieľala aj SR. Závery z predmetných rokovaní budú tvoriť východisko pre realizáciu vízovej politiky SR voči RU v ďalšom období.

SR uplatňuje od 1. júna 2002 voči Srbsku a Čiernej Hore štandardný vízový režim. V súvislosti so zavedením asymetrického vízového režimu medzi HU a Srbskom a Čiernou Horou srbská strana navrhla liberalizovať vízový režim aj vo vzťahu k SR. Na základe výsledkov vzájomných rokovaní vláda SR v roku 2004 schválila uznesením č. 737/2004 návrh liberalizácie vízového režimu medzi SR a Srbskom a Čiernou Horou. Rozhodnutie

vlády nadobudlo účinnosť 1. augusta 2004. Cieľom liberalizácie je posilnenie ekonomickej, kultúrnej, školskej a vedeckej spolupráce.

Vo vzťahu k MK je zo strany SR uplatňovaný osobitný vízový režim. Udelenie víza macedónskym občanom je podmienené predložením overeného pozvania alebo potvrdenia o zaplatených službách na území SR a spiatočného lístka, bez podmienky zloženia kaucie. S cieľom uľahčenia vízového režimu MK predložilo dňa 6.10.2003 SR non-paper obsahujúci návrh na uzavretie dohody o oslobodení od poplatkov za vydávanie víz pre vybrané kategórie občanov, vytvorenie jednotného formulára a zníženie poplatkov. Na základe tohto podnetu bolo v roku 2004 uskutočnené medzirezortné expertné rokovanie zástupcov MZV SR a MV SR, kde boli dohodnuté podmienky liberalizácie vízového režimu. V súčasnom období je Ministerstvom vnútra SR vypracovávaný návrh dohody medzi vládou SR a vládou Macedónskej republiky o liberalizácii vízového režimu.

6.2.4. Konzulárne úrady vedené honorárnym konzulárnym úradníkom

V súlade so schválenou Konceptiou rozširovania siete konzulárných úradov SR vedených honorárnym konzulárnym úradníkom na roky 2003 až 2007 a vstupom SR do EÚ sa priority zriaďovania úradov tohto typu v roku 2004 upriamili najmä na európske štáty. Rovnako dôležité bolo však aj zriaďovanie HK SR v tých krajinách, v ktorých nemá SR žiadne efektívne zastúpenie, a v ktorých tieto úrady fungujú ako čiastočná náhrada za diplomatické misie, či kariérne konzulárne úrady.

V r. 2004 bol ukončený schvaľovací proces nasledovných HK SR:

Európa: AT- HK SR Graz, NL- HK SR Meppel, HK SR Eindhoven, ES- HK SR Santa Cruz de Tenerife, IT- HK SR Turín, HK SR Miláno,

Ázia: IN- HK SR Mumbai,

Severná Amerika: US - HK SR Seattle,

Latinská Amerika: Jamajka - HK SR Kingston, Bolívia - HK SR La Paz, Guatemala - HK SR Guatemala.

Zrušené bolo pôsobenie HK SR vo funkcii na MT - HK SR Melliehe, v CA- HK SR Montreal a v DE- GHK SR Hamburg.

6.2.5. Zahraniční Slováci

Ministerstvo zahraničných vecí SR v období od 1.1. do 15.11.2004 prijalo a evidovalo celkom 958 žiadostí o priznanie postavenia zahraničného Slováka od žiadateľov z 12 štátov. Z uvedeného počtu bolo 302 žiadostí podaných priamo na konzulárnom odbore Ministerstva zahraničných vecí SR a 656 na ZÚ SR v zahraničí. Ďalších 110 podaní bolo v uvedenom období prijatých v súvislosti s výmenou preukazov z dôvodov zmien v údajoch držiteľov PZS, resp. krádeží a strát predmetných dokladov. K uvedenému dátumu bolo z vyššie uvedeného počtu prerušené konanie v 32 a zastavené v 2. prípadoch podaní z r. 2004.

V r. 2004 došlo k radikálnemu obratu v doterajšom trende poklesu absolútneho počtu žiadostí. Záujem o získanie PZS bol podmienený najmä vstupom SR do EÚ, zavedením oslobodenia držiteľov preukazu od správnych poplatkov za udelenie víza. Tieto faktory mali vplyv aj na teritoriálne zloženie záujemcov. Najväčší záujem o PZS sa prejavil zo strany príslušníkov slovenských menšín zo Srbska a Čiernej hory (510 žiadostí) a z UA (165 žiadostí), t. j. zo štátov s ktorými sa uplatňuje vízový režim. Nadalej však pretrvával záujem aj z RO (118 žiadostí).

Tak ako sa očakávalo, podstatne klesol záujem o postavenie zahraničného Slováka zo štátov EÚ. Pokles bol výrazný najmä u žiadateľov z AT (49 žiadostí v roku 2003, zatiaľ čo v roku 2004 iba 6) a DE (z 38 v roku 2003 pokles na 3 žiadosti v roku 2004) t. j. zo štátov

ktoré nepovoľujú dvojaké a viacnásobné občianstvo. Extrémne nízky záujem o priznanie štatútu zahraničného Slováka naďalej pretrváva zo strany občanov HU (2 žiadosti)

6.3. Ľudské práva a práva osôb patriacich k národnostným menšinám

V roku 2004 bola SR platným účastníkom medzinárodných aktivít pri presadzovaní a dodržiavaní ľudských práv a práv osôb patriacich k národnostným menšinám. Vstup do EÚ znamenal podstatné zmeny prístupov k otázkam ľudských práv a demokracie v medzinárodnom kontexte. Namiesto osvojovania si a podpory pozícií založených na európskom koncepte ľudských práv a slobôd SR začala vystupovať ako ich spolutvorca pri koncipovaní stanovísk EÚ k aktuálnym problémom vo svete a pri príprave jej zásadných dokumentov, čo kládlo zvýšené nároky na kvalifikované zastúpenie predovšetkým na multilaterálnych fórach. Zástupcovia SR sa zúčastňovali na práci koordinačných skupín EÚ v rámci pravidelných zasadnutí i osobitných podujatí OSN, RE a OBSE.

Jedným z krokov zameraných na zosúladenie vnútroštátnej legislatívy so smernicami EÚ bolo prijatie antidiskriminačného zákona v máji 2004 účinného od 1. júla 2004.

6.3.1 Štruktúry EÚ

Vstupom do EÚ sa stala aktívnou účasť SR na zasadnutiach pracovných orgánov EÚ patriacich do rámca SZBP – pracovnej skupiny Rady EÚ pre ľudské práva (COHOM) a výboru EK v rámci Európskej iniciatívy pre demokraciu a ľudské práva (EIDHR).

SR sa spolu s CZ podieľala na vypracovaní Výročnej správy EÚ o ľudských právach spracovaním kapitoly o aktivitách EÚ na pôde OBSE. Participovala tiež na vypracovaní implementačných dokumentov k Usmerneniu EÚ o deťoch v ozbrojených konfliktoch a na prijatí Usmernenia EÚ o ochrancoch ľudských práv. (Z týchto dokumentov vyplýva pre členské krajiny úloha sledovať danú problematiku aj v bilaterálnych stykoch s tretími krajinami.)

SR začala prostredníctvom MZV SR nominovať svojich expertov do volebných pozorovacích misií EÚ v tretích krajinách. Viacerí kandidáti (10) boli vybraní do pozorovacej misie EÚ na prezidentských voľbách v Palestíne. Aj vďaka reputácii slovenských mimovládnych organizácií špecializovaných na volebný monitoring sa z cyklu štyroch turnusov seminára EÚ pre dlhodobých pozorovateľov volieb uskutočnili dva turnusy v Bratislave, čo umožnilo viacerým záujemcom zo SR získať potrebnú kvalifikáciu uznávanú v EÚ.

Na novej úrovni sa rozvíjala aj spolupráca SR s Monitorovacím strediskom EÚ pre rasizmus a xenofóbiu (EUMC), určeným na sledovanie prejavov intolerancie v členských krajinách EÚ. Táto spolupráca sa v súčasnosti modifikuje v súvislosti s prebiehajúcim posilnením štatútu centra a jeho transformáciou na agentúru EÚ pre ľudské práva.

6.3.2 Systém OSN

SR aj v roku 2004 plnila svoje medzinárodnoprávne záväzky v oblasti ľudských práv. V dňoch 9. – 10. augusta 2004 prezentovala delegácia SR pred Výborom OSN na odstránenie rasovej diskriminácie (CERD) v Ženeve štvrtú a piatu periodickú správu SR k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ktorá bola predložená v decembri 2003. Správa obsahovala komplexnú informáciu o pokroku dosiahnutom v oblasti uplatňovania tohto dokumentu na Slovensku za obdobie ostatných štyroch rokov.

Na pôde VZ OSN a Komisie OSN pre ľudské práva je SR naďalej stálym kosponzorom rezolúcií OSN o dodržiavaní ľudských práv vo viacerých krajinách sveta. SR je zmluvnou stranou prevažnej väčšiny mnohostranných dohôd OSN a Rady Európy v oblasti ľudských práv. Podľa Ústavy SR majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách prednosť pred zákonmi a ako súčasť vnútroštátneho právneho poriadku sú prameňom priamo aplikovateľného práva.

V tomto kontexte SR podporuje úsilie medzinárodného spoločenstva o posilnenie a reformu ľudskoprávneho mechanizmu vrátane efektívnejšieho fungovania monitorovacích orgánov systému treaty bodies a o dôslednú implementáciu ľudskoprávnych dokumentov na národnej úrovni.

6.3.3. Systém Rady Európy

SR plnila úlohy spojené s členstvom v Rade Európy (RE). Aktívne participovala na práci expertných i politických orgánov RE. Na pravidelnom vrcholnom podujatí – 114. Výbore ministrov RE v dňoch 12. - 13. mája 2004 sa zúčastnil minister zahraničných vecí SR.

V záujme ďalšieho posilnenia úlohy RE v podmienkach novej európskej architektúry pri postupnom rozširovaní EÚ, SR podporila myšlienku zvolania 3. summitu RE, ktorý sa uskutoční vo Varšave od 16. do 17. mája 2005. Summit by mal definovať budúce miesto RE v zmenenej Európe a jej postavenie vo vzťahu k EÚ a OBSE.

V rámci dotvárania významných dokumentov na ochranu ľudských práv v systéme RE SR podpísala Protokol č. 14 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý modifikuje spôsob prerokúvania sťažností pred Európskym súdom pre ľudské práva.

V októbri 2004 sa uskutočnila návšteva Výboru expertov k Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorá nasledovala po odovzdaní prvej správy SR o implementácii tohto dohovoru. SR odovzdala RE druhú správu o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín, ktorá obsahuje informácie o vývoji v tejto oblasti za päť rokov od vypracovania prvej správy.

SR tiež podporila myšlienku obnovenia činnosti Výboru expertov RE pre otázky týkajúce sa ochrany národnostných menšín (DH-MIN).

Úspešným vyústením niekoľkoročnej práce osobitnej pracovnej skupiny za aktívnej účasti SR je vznik medzinárodnej mimovládnej organizácie „Európske fórum Rómov a kočovníkov“. Jej štatút konzultanta pri RE potvrdil svojím súhlasom v novembri 2004 Výbor delegátov ministrov RE. Riadne zasadnutie stálej Skupiny expertov RE pre Rómov, Cigánov a kočovníkov (MG-S-ROM) sa uskutočnilo v novembri 2004 v SR (v Prešove).

6.3.4. Systém OBSE

Okrem tradične aktívnej účasti SR na pravidelných podujatiach OBSE v rámci ľudskej dimenzie bezpečnosti a spolupráce v Európe sa slovenské delegácie v roku 2004 zúčastňovali na významných konferenciách venovaných otázkam boja proti rozličným formám a prejavom intolerancie. Na týchto podujatiach sa SR zapájala do zložitého procesu inštitucionalizácie boja proti rasovej a náboženskej neznášanlivosti.

7. INFORMAČNÁ ČINNOSŤ A PREZENTÁCIA ZAHRANIČNOPOLITICKÝCH AKTIVÍT SR

Prezentácia činnosti rezortu a aktivít SR v zahraničných a domácich médiách súvisela s prioritnými úlohami vstupu Slovenska do EÚ a do NATO. Zvýšená pozornosť sa venovala propagovaniu cieľov a zámerov pracovných ciest predstaviteľov SR v zahraničných a domácich médiách. V spolupráci s príslušnými rezortmi pri realizácii externej integračnej komunikačnej stratégie sa dosiahla v členských krajinách EÚ zvýšená informovanosť o SR. Významným príspevkom pre pozitívny ohlas na dianie v SR malo i organizovanie pracovných návštev predstaviteľov zahraničných médií na Slovensko.

V súvislosti s vykonávaním zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám bol zaznamenaný nárast žiadostí o sprístupnenie informácií, ktorých počet dosiahol vyše 2000 za rok, a ktoré sa vybavujú v súlade so zákonom.

V oblasti komplexnej reprezentácie SR v zahraničí sa nepodarilo vytvoriť inštitucionálny základ v podobe navrhovaného *Výboru vlády SR pre prezentáciu SR v zahraničí*. Táto skutočnosť znamená neexistenciu dlhodobej vládnej stratégie, ktorá by určovala priority, smerovanie a formy prezentácie SR v zahraničí.

Na prezentáciu cieľov zahraničnej politiky SR ako i zahraničnopolitických aktivít MZV SR sú úspešne využívajú web-stránky ministerstva a ZÚ SR, ktoré sa pravidelne aktualizujú. Úspešne pokračuje koordinácia tvorby a distribúcia propagačných a informačných materiálov pre jednotlivé ZÚ SR, ktorých počet za posledné roky predstavuje cca 100 tisíc kusov ročne. Uvedená edičná činnosť MZV SR však ešte nedostatočne pokrýva potreby ZÚ SR pre propagáciu a informovanosť, čo len zdôrazňuje nevyhnutnosť konečne doriešiť otázku komplexnej prezentácie štátu v zahraničí.

8. BUDOVANIE DIPLOMATICKÉHO ZBORU A PERSONÁLNA POLITIKA

Prijatie SR do EÚ a NATO v r. 2004 zvýšilo nároky na odbornú spôsobilosť diplomatického zboru. Týkalo sa to nielen prípravy nariadení, smerníc a rozhodnutí EÚ, prijímania politických a vojenských rozhodnutí NATO, ale aj zabezpečenia následnej implementácie týchto záväzkov SR v domácich podmienkach. V súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na r. 2004 Osobný úrad MZV SR preto neustále zlepšoval podmienky na ďalšiu profesionalizáciu diplomatickej služby SR. V rámci komplexného systému celoživotného vzdelávania zamestnancov MZV SR Osobný úrad venoval osobitnú pozornosť systematickému zvyšovaniu ich odbornej úrovne.

V personálnej práci MZV SR v uplynulom roku komplexne zabezpečovalo všetky úlohy, ktoré vyplynuli z novely zákona o štátnej službe platnej od 1. januára 2004 a súčasne dodržalo schválený plán striedania a vysielania zamestnancov MZV, ako aj zamestnancov iných rezortov v zmysle platných medzirezortných dohôd s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom obrany SR a Ministerstvom vnútra SR. V r. 2004 bolo vystriedaných spolu viac ako 220 zamestnancov. K vzniku a zániku štátnozamestnaneckého pomeru s MZV SR došlo u viac ako 70 zamestnancov, celkove však Osobný úrad MZV SR vydal viac ako 800 rozhodnutí o zmene štátnozamestnaneckého pomeru svojich zamestnancov.

V rámci zefektívňovania diplomatickej siete SR v zahraničí a v súlade s prioritami zahraničnej politiky SR, uznesením vlády SR č. 501/2003 bolo ministrom zahraničných vecí SR uložené zabezpečiť v roku 2004:

- uzatvorenie ZÚ SR v Abu Dhabí, v Santiago de Chile, v Hanoji (do 30. júna 2004) a v Alžíri (do 30. novembra 2004),
- otvorenie ZÚ v Kuvajte (do 1. júla 2004), v Astane a v Sarajeve (do 31. augusta 2004),
- otvorenie generálnych konzulátov SR v Los Angeles a v Šanghaji (do 31. augusta 2004).

Tieto úlohy boli splnené v plnom rozsahu a v stanovených termínoch. Súčasnú sieť ZÚ SR v zahraničí, aj napriek pretrvávaniu niektorých disproporcií a napätému financovaniu, možno označiť za efektívnu a schopnú na vysokej profesionálnej úrovni realizovať zahranično-politické záujmy SR.

V súlade s uznesením vlády SR č. 724/2004 sa v roku 2004 postupne posilňovalo Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli na súčasný stav celkom 64 systemizovaných miest, a to najmä posilňovaním o ďalších odborných diplomatických zamestnancov z ostatných ministerstiev a ďalších ústredných orgánov štátnej správy SR. Vláda SR schválila aj návrh personálneho dobudovania Stáleho zastúpenia SR pri EÚ Brusel na roky 2005 – 2007, ako aj jeho novú organizačnú štruktúru. V súlade s novelou zákona o štátnej službe boli v priebehu roka 2004 upravené platové triedy štátnych zamestnancov Stáleho zastúpenia SR pri EÚ Brusel.

Ministerstvo zahraničných vecí SR v zmysle ust. § 15 ods. 14 zákona č. 312/2001Z.z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podľa Vyhlášky MZV SR č. 627/2002 Z.z., ktorou sa stanovujú podrobnosti o výberovom konaní na obsadenie štátnozamestnaneckých miest na MZV SR, vykonalo v roku 2004 v odbore štátnej služby „Zahrančné veci“ viac ako 130 výberových konaní na voľné štátnozamestnanecké miesta a miesta predstavených.

V záujme ďalšej stabilizácie a profesionalizácie diplomatického zboru venovalo MZV SR zvýšenú pozornosť zvyšovaniu kvalifikačnej úrovne svojich zamestnancov tak, ako to vyplýva z uznesenia vlády SR č. 79/2004, ktorým sa schválila „Konceptia vzdelávania štátnych zamestnancov“. Táto koncepcia vzdelávania predstavuje v podmienkach MZV SR

komplexný systém celoživotného vzdelávania zamestnancov ministerstva, a to prakticky od ich nástupu, cez jednotlivé stupne ich profesionálnej dráhy až po vzdelávanie riadiacich pracovníkov (predstavených) rezortu.

Vzdelávacie semináre v SR

V roku 2004 Osobný úrad MZV SR zabezpečil účasť viac ako tristo zamestnancov na viac ako 60 odborných seminároch s rôznym zameraním (mzdová a finančná problematika, novelizácia zákona o štátnej službe a zákona o výkone prác vo verejnom záujme, problematika európskej integrácie a európskeho práva, ochrana osobných údajov, kultúra slovenského jazyka a jeho používanie v štátnej správe, spoločenský protokol, počítačový program Excell, vzdelávanie predstavených na vrcholovej úrovne zamerané na tímovú prácu, hodnotenie zamestnancov, atď.).

Osobitnou kapitolou bolo odborné vzdelávanie štátnych zamestnancov k príprave na vykonanie kvalifikačnej skúšky do stálej štátnej služby, ktoré absolvovalo 269 štátnych zamestnancov MZV SR (ústredie) v dočasnej štátnej službe, kvalifikačnú skúšku do stálej štátnej služby však vykonalo viac ako 750 štátnych zamestnancov.

Jazykové vzdelávanie

Náležitú pozornosť v roku 2004 venovalo MZV SR aj zvyšovaniu jazykovej úrovne, v akademickom roku 2004/2005 prebieha šesť interných jazykových kurzov pre zamestnancov, na ktorý sa zúčastňuje takmer 100 zamestnancov ministerstva. Finančné náklady vynaložené na vzdelávanie zamestnancov MZV SR predstavovali k 30. novembru 2004 sumu takmer 2 milióny korún.

Študijné pobyty v zahraničí

V roku 2004 sa 58 pracovníkov MZV SR zúčastnilo zahraničných študijných pobytov (46 krátkodobých, 11 strednodobých a 5 dlhodobých). Vzdelávacie programy boli zamerané predovšetkým na problematiku európskej integrácie, medzinárodnej ekonomickej spolupráce, na otázky SZBP, terorizmus a boj proti terorizmu, medzinárodného práva, ako aj na problematiku diplomatickej praxe a výučby cudzích jazykov.

Príprava ľudských zdrojov pre rezort MZV SR

Aj v r. 2004 sa MZV SR podieľalo na odbornej príprave potenciálnych ľudských zdrojov – perspektívne nových zamestnancov rezortu. MZV SR spolupracovalo s vybranými vysokými školami a univerzitami, najmä s Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, ktorej absolventi môžu nájsť uplatnenie v zahraničnej službe. V roku 2004 vykonalo 78 študentov odbornú stáž v ústredí ministerstva a 48 študentov na vybraných zastupiteľských úradoch SR v zahraničí. Niektorí pracovníci MZV SR sa aj v r. 2004 zapojili do vzdelávacieho procesu na FPVaMV UMB v Banskej Bystrici.

Sociálne a zdravotné zabezpečenie v rámci rezortu zahraničných vecí

V súvislosti so zásadnou zmenou systému poskytovania náhrad liečebných výdavkov zamestnancom zahraničnej služby a ich rodinným príslušníkom, osobný úrad MZV SR v roku 2004 užšie spolupracoval najmä s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a s Ministerstvom zdravotníctva SR. Výsledkom tejto spolupráce je návrh novely zákona o cestovných náhradách, ktorý umožňuje zamestnancom zahraničnej služby a ich rodinným príslušníkom zdravotné poistenie prostredníctvom komerčnej poisťovne. Uvedenou legislatívnou zmenou sa výrazne napravia nedostatky predchádzajúceho systému poskytovania zdravotnej starostlivosti, podľa ktorého sa dotknutým osobám v zahraničí poskytuje zdravotná starostlivosť v rozsahu nevyhnutnosti a neodkladnosti tak, ako fyzickej

osobe, ktorá navštívi zahraničie za účelom turistiky. Predmetný zákon je v súčasnosti v NR SR v 1. čítaní. Predpokladá účinnosť tohto zákona je od 1.3.2005.

V novom zákone o zdravotnom poistení je zamestnanec zahraničnej služby a jeho rodinný príslušník počas vyslania v zahraničí už vyňatý z povinného zdravotného poistenia v SR. Jeho zdravotná starostlivosť bude môcť byť zabezpečená vo všetkých krajinách sveta, vrátane SR, a to prostredníctvom komerčnej poisťovne v súlade s novelou zákona o cestovných náhradách.

V novele zákona o sociálnom poistení, ktorý bol pripravený v roku 2004 a je v súčasnosti na rokovaní v NR SR, sa navrhuje zmena ustanovenia, ktoré určuje vymeriavací základ zamestnanca na účely dôchodkového zabezpečenia. Táto novela navrhuje vymeriavací základ sa vo výške celého funkčného platu pred jeho rozdelením na plat v slovenskej mene a v inej ako v slovenskej mene, čím sa zjednotí základňa pre určenie dôchodku zamestnancom zahraničnej službu s ostatnými zamestnancami, ktorí pracujú len v rámci SR a sú v dôchodkovom systéme SR. Týmto by sa dosiahla náprava pri určovaní výšky dôchodkov zamestnancom zahraničnej služby.

Zoznam použitých skratiek

SKRATKY ŠTÁTOV*					
AF	Afganistan	FI	Fínsko	MK	Macedónsko
AL	Albánsko	FR	Francúzsko	MT	Malta
AT	Rakúsko	HR	Chorvátsko	NL	Holandsko
BA	Bosna a Hercegovina	HU	Maďarsko	NO	Nórsko
BE	Belgicko	IE	Írsko	PL	Poľsko
BG	Bulharsko	IL	Izrael	PT	Portugalsko
BY	Bielorusko	IN	India	RO	Rumunsko
CA	Kanada	IQ	Irak	SI	Slovinsko
CH	Švajčiarsko	IS	Island	SM	Sanmarínska republika
CN	Čína	IT	Taliano	SE	Švédsko
CY	Cyprus	JP	Japonsko	RU	Ruská federácia
CZ	Česká republika	KG	Kirgizsko	TJ	Tadžikistan
DE	Nemecko	KZ	Kazachstan	TM	Turkménsko
DK	Dánsko	LI	Lichtenštajnsko	TR	Turecko
EE	Estónsko	LT	Litva	UA	Ukrajina
EG	Egypt	LU	Luxembursko	UK	Spojené kráľovstvo
EL	Grécko	LV	Lotyšsko	US	Spojené štáty americké
ES	Španielsko	MD	Moldavsko	UZ	Uzbekistan
				ZA	Juhoafrická republika

* Skratky použité v materiáli zohľadňujú skratky zaužívané v rámci EÚ, s výnimkou Slovenskej republiky, kde bola namiesto SK zachovaná zaužívaná skratka - SR.

Ďalšie skratky	
ASEAN	Združenie krajín juhovýchodnej Ázie
ASEM	Stretnutie Ázia - Európa
BR OSN	Bezpečnostná rada OSN
EBOP	Európska obranná a bezpečnostná politika
ECOWAS	Ekonomické spoločenstvo západoafrických štátov
EÚ	Európska únia
EK	Európska komisia
EP	Európsky parlament
EUROMED	Euromediteránne partnerstvo
HK SR	Honorárny konzulát SR
ICTY	Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu
LAŠ	Liga arabských štátov
MO SR	Ministerstvo obrany SR
MVF	Medzinárodný Vyšehradský fond
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NR SR	Národná rada SR
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
ODA	Official development assistance (oficiálna rozvojová pomoc SR)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OS SR	Ozbrojené sily SR
PfP	Partnership for Peace (Partnerstvo za mier)
SAP	Stabilizačný a asociačný proces
SEI	Stredoeurópska iniciatíva
SNS	Spoločenstvo nezávislých štátov
SZBP	spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ
V4	Vyšehradská štvorka
W3	Weimarská trojka
ZEÚ	Západoeurópska únia
ZÚ SR	Zastupiteľský úrad SR